

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

GODINA VIII

Broj 97

TUZLA, STUDENI 2000.

Cijena 1 KM, 4 Kn, 1 DM

KAMEN NADE

OBNOVLJENI
HKD NAPREDAK

1990-2000

TUZLA 12. STUDENI 2000

SAN O NAPRETKOVOJ ZGRADI
NIJE NEOSTVARLJIV

PRIDRUŽIVANJE EUROPSKOJ UNIJI OVISIT ĆE O RAZVOJU DEMOKRACIJE UNUTAR SVAKE DRŽAVE I U CIOLOJ REGIJI

U ovom mjesecu su se dogodila dva vrlo značajna događaja: izbori u našoj Zemlji i Zagrebački summit šefova država i Vlada država članica Europske unije, Albanije, bivše jugoslavenske republike Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Savezne republike Jugoslavije, ministra vanjskih poslova Slovenije, predsjednika Europske komisije, u nazočnosti Glavnog tajnika/Visokog predstavnika za Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, Posebnog izaslanika EU koji djeluje kao koordinator za Pakt o stabilnosti i Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu.

Tko iole poznaje našu situaciju u Bosni i Hercegovini mogao je lako prognozirati ishod zadnjih izbora. Srbi i Hrvati i dobar dio Bošnjaka su ostali na istim pozicijama. Dobra trećina Bošnjaka i manji dio razumnijih Hrvata, Srba i drugih su ipak napravili jedan iskorak prema "demokraciji, pomirbi i suradnji u regiji" i državi Bosni i Hercegovini, baš po onom što Svijet očekuje od svih strana.

I ovaj put se pokazalo da većina Srba i Hrvata, kao i dobar dio Bošnjaka, boluju od istog sindroma - nacionalnog sljepila koje će nas držati daleko od onoga što razvijeni svijet i Europska unija od nas očekuje. Imali smo dobre primjere u Hrvatskoj i Saveznoj republici Jugoslaviji, međutim...

U Deklaraciji Zagrebačkog summita se kaže: "Godina 2000. započela je demokratskim promjenama u Hrvatskoj, nakon predsjedničkih i parlamentarnih izbora! Nastavila se pobjedom demokratskih snaga u SRJ izborima 24. rujna. Takav razvoj u interesu je svih zemalja regije kojima se otvaraju nove perspektive. Nedavne povijesne promjene otvaraju put regionalnoj pomirbi i suradnji

(Albanija i država nastale raspadom bivše Jugoslavije). **One daju nove poticaje politički dobrosusjedstva utemeljenoj na rješavanju sporova pregovorima, poštivanju prava manjina, poštivanju međunarodnih obveza... trajnom rješenju pitanja izbjeglica i prognanika, te poštivanju međunarodnih granica država... Demokracija, pomirba i regionalna suradnja s jedne strane, te približavanje svake od ovih zemalja Europskoj uniji s druge strane, čine jedinstvenu cjelinu.**

Zagrebački summit je, dakle, naglasio, da su demokratske promjene u Hrvatskoj i SR Jugoslaviji započele upravo odlaskom bivše vlasti početkom 2000. godine i nedavnim ružanskim izborima (makar da su obadje imale određenu dozu razumijevanja za svoje postupke u ratu i nakon njega!). Zato će Hrvatskoj biti potrebno još šest mjeseci pregovora i provjere da dosegne sadašnji makedonski status u EU, a Jugoslaviji mnogo duže, kako bi se samo, pokazale sposobnim za europske integracije.

Zbog tih i takvih ostvarenih uvjeta započinju pregovori s Republikom Hrvatskom o Procesu stabilizacije i pridruživanja. Njihov će uspjeh, naravno, ovisiti o nastojanju Hrvat-

ske oko provođenja i realizacije svega onoga što Deklaracija pretpostavlja.

Dakle, nema drugog puta k ujedinjenju sa naprednim svijetom, osim onoga koji će razvijati "demokraciju, pomirbu i regionalnu suradnju", kako unutar svake države, tako i u cijeloj Jugoistočnoj Europi.

Može se komotno reći, da smo, **i nakon ovih izbora u našoj zemlji, još predaleko od toga!**

Mogao bi netko zaključiti da se Deklaracijom sa Zagrebačkog summita zanemaruju nacionalni interesi pojedinih naroda u ovoj regiji, odnosno u Bosni i Hercegovini. Štaviše, nitko nema ništa protiv bilo koje nacije i nacionalnoga interesa. Ali taj nacionalni interes mora imati jednu bosansko-hercegovačku i regionalnu polivalenciju, da bi mogao dostići one demokratske standarde koje karakteriziraju suvremenoga Europljanina ili Amerikanca.

Oni nisu ništa manje zainteresirani za svoje nacije, nego mi, ali se to odvija u sasvim drugačijem pristupu i drugačijim metodama. Ali nikako metodom: "Opredjeljenje ili istrebljenje". Kakva nesporna sintagma za suvremeni svijet!

Europljane i Amerikance plaše samo nedemokratske snage i jedino su prema njima netolerantni. Za njih su etničke posebnosti samo dio nacionalnoga bogatstva koje služi kao široka ponuda za suradnju s drugima u različitostima i za međusobno obogaćivanje, a ne kao sredstvo za održanje na vlasti slijepih vođa što gledaju samo svoj interes, manipulirajući sa vlastitim narodom.

Hrvatska je na ovom skupu formalno započela pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Makedonija je na taj dan parafirala prvi Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, dok se od Bosne i Hercegovine traži "da do kraja prvog polugodišta 2001. godine ispuni sve uvjete utvrđene u road-mapi prošloga proljeća, a kako bi Komisija mogla započeti s izradom studije o izvedivosti".

"Dabogda, kćeri, da te beg uzme..."

P. MATANOVIĆ

PROF. DR. IZUDIN KAPETANOVIĆ

REKTOR UNIVERZITETA U TUZLI

UČINIT ĆU SVE DA BUDE ZNAČAJNIJIH PROMJENA

Novi rektor Tuzlanskoga Univerziteta govori za Hrvatski glasnik o promjenama koje kani načiniti pa i u vezi s konstitutivnošću na cijelom prostoru BiH. Ta kretanja sigurno će se i kadrovski preslikati na Sveučilište.

U našoj zemlji više nitko, čak ni novinari, senzacionalno ne reagira na nagle i mistificirane promjene zakona i čelnih ljudi na svim razinama političkoga, društvenog i kulturnoga života što se u ovim godinama društvenih previranja počelo promatrati već kao nešto normalno.

Kada je 8. kolovoza ove godine rektor Tuzlanskoga sveučilišta prof. dr. Sadik Latifagić podnio ostavku "iz osobnih razloga", bilo je različitih, dobronamjernih i onih manje dobronamjernih tumačenja razloga ostavke, ali se sve brzo primirilo.

Prije mjesec dana na čelo ove značajne tuzlanske obrazovne institucije došao je **prof. dr. Izudin Kapetanović, redoviti profesor Elektrotehničkoga fakulteta u Tuzli.**

Glasnik je na oba ova značajna događaja reagirao blagovremeno pa je i razgovor što smo ga ovih dana imali u Rektoratu Tuzlanskoga univerziteta upriličen kako bismo naše čitatelje upoznali kakve sve promjene slijede na najvišem učilištu kod nas koje je nerijetko zanimljiv izvor intriga, sumnji u raznovrsne malverzacije i neprovjerenih optuživanja.

Hg - Nakon završenog studija 1976., samo ste kratko radili u srednjem obrazovanju pa se može reći da ste čitav svoj radni vijek proveli u sferama visokoga školstva. Kakvo je danas stanje u visokom obrazovanju TK i, naravno, u BiH?

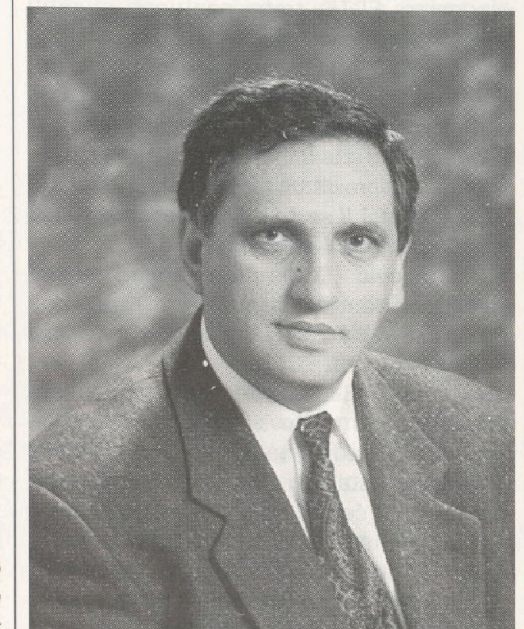
Kapetanović - Stanje u kojem se nalazi visoko obrazovanje u BiH ukazuje na to da su transformacije neophodne. Smatram da su u TK učinjeni na tom polju veliki napor i završen dobar dio zakonskoga posla. Doneseni su i usvojeni zakoni po kojima je Tuzlanski univerzitet preustrojen u jednu modernu znanstveno-nastavnu istraživačku ustanovu. To je malo neobično i on se, u odnosu na ostala sveučilišta u BiH, apsolutno razlikuje.

Univerzitet je postao pravni subjekt, što znači da zakon poznaje samo instituciju Univerziteta, dok su postojeći fakulteti, koji su imali svojstvo pravnoga lica, postali organizacione jedinice. Naravno, zadržali su svu svoju fizionomiju i aktivnosti koje su i ranije imali, osim što nisu pravni subjekti i nemaju žiro-računa.

Smatram da je ovakav preustroj Univerziteta u Tuzli dobra osnova za kretanje u opširnu transformaciju visokoga obrazovanja u BiH i da, na ovaj način, možemo nadoknaditi zaostatak u vremenu koje je iza nas te se priključiti mreži europskih sveučilišta. Time

bismo podigli razinu kvalitete studija, opreme, te primjene informacionih i telekomunikacionih tehnologija, za što Tuzlanski univerzitet ima dobre šanse. Dosadašnje stanje nije pružalo pretpostavke za brži razvoj niti nudilo ovakve šanse.

Hg - U Sarajevu je novi rektor, prof. Tihi, pokrenuo rasprave o Zakonu o visokom školstvu. Hoćete li i Vi pokretati takve rasprave ili ćete problematiku sveučilišta rješavati "u hodu"?

Kapetanović - Zakon o visokom obrazovanju koji je donesen na razini Sarajevske županije, ima manje kvalitetna rješenja nego tuzlanski. Prema tome, to što je pokrenuo prof. Tihi je samo put do rješenja kakvo imamo ovdje, u Tuzli. Kako je posao oko donošenja Zakona kod nas dovršen, meni i mojim suradnicima ostaje samo raditi na njegovoj implementaciji. S tim u vezi tražit ćemo i neke promjene: status studenta, duljina studija, ograničenje broja ponavljanja godine, plaćanje školarine, kreditni sustav, interdisciplinarni studij, mogućnost da student bira predmete, fakultete pa čak i sveučilišta izvan ovoga, a da pri tom nastavi uspješno svoje školovanje.

Hg - U situaciji kada je Univerzitet financiran od države, je li, uopće moguća njegova autonomija i kako je osigurati?

Kapetanović - U ovakvim uvjetima organizacije sveučilišta, u kojima su članovi upravnih odbora predstavnici određenih stranaka nije lako govoriti o autonomiji. Mislim da u narednom periodu treba osigurati da sastav upravnih odbora ponudi i osigura kvalitetniju autonomiju sveučilištima. Ova se autonomnost, također, sužava u aktivnostima i u

razvoju Univerziteta. Prvi korak koji ću napraviti je snažnije okretanje k znanstvenom istraživanju i osiguranju sredstava za taj rad. S tim u vezi neophodno je donijeti zakone na državnoj razini, jer u BiH ne postoji jedinstven zakon o visokom obrazovanju pa je za kantone suviše velik financijski teret osigurati tehnološki i ekonomski efikasno samoodrživo obrazovanje.

Hg - Ima li Sveučilište posebnu stavku u proračunu TK?

Kapetanović - Mi sada od Kantona dobivamo plaće i materijalne troškove koje smo zadnji put dobili za travanj. Oni pokrivaju grijanje, struju i ostale komunalije. Inače, nemamo posebnu stavku za Univerzitet. Ide sve zajedno, ne kao prije, da se kaže npr. - za obrazovanje se izdvaja 0,5. Mi, naravno, to tražimo jer bi bilo sasvim logično da sada, kada imamo devet fakulteta i 32 studijska profila, imamo i posebnu stavku u proračunu.

Hg - Kako funkcionira Uprava Sveučilišta te kakav je odnos između Senata, rektora i Upravnoga odbora. Tko čini Senat i kako se bira Upravni odbor? Ne čini li vam se da se ideologija, putem politike, pomalo ustaljuje u instituciji?

Kapetanović - Upravni odbor je upravljački organ i imenuje ga Vlada kantona. Ima 9 članova i bojim se da tu nisu napravljena rješenja koja osiguravaju autonomiju Sveučilišta. Mada rad Upravnoga odbora koji trenutno vodi Tuzlansko sveučilište, po njegovim moralnim kvalitetama i zalaganju, ocjenjujem kao dobar, smatram da autonomija Sveučilišta treba biti veća nego što je sada, da se treba rasteretiti te da Odbor i njegova funkcija trebaju ispuniti uvjet autonomnosti.

Senat čine dekani i po jedan predstavnik fakulteta. S fakulteta koji imaju više studijskih odsjeka ima više predstavnika, na svaka tri studijska odsjeka, dode po jedan.

Imamo rektora i četiri prorektora. Biraju se javnim natječajem i davanjem mišljenja Senata.

Rektora bira Upravni odbor tajnim glasanjem. Zatim mišljenje o izboru rektora daje Ministarstvo obrazovanja, a potom imenovanje potvrđuje Vlada. Nakon te procedure ponovno se vraća na Upravni odbor koji, tajnim glasanjem odlučuje o izboru.

Prorektore, svoje savjetnike, upravnom odboru predlaže rektor, nakon što su prošli natječaj i senat. Dekani se također biraju javnim natječajem. O njima mišljenje daje znanstveno-nastavno vijeće fakulteta, na temelju čega ih predlaže rektor Upravnom odboru koji ih bira tajnim glasanjem. I o njihovu izboru i postavljanju odlučuje Vlada.

Nastavak teksta na strani 4

Hg - Ima li Vlada, njezino Ministarstvo i njihove stručne službe prevelik utjecaj baš u ovoj oblasti?

Kapetanović - Ne mislim da je u ovom dijelu neki poseban utjecaj vlade. Ako npr. u slučaju izbora rektora, Upravni odbor predloži Vladi jednoga ili dva kandidata, ona o njima, istina, daje mišljenje, ali se oni opet vraćaju Upravnom odboru i tajnim glasovanjem odabiru! Osobno mislim da bi uloga Senata u odabiru rektora trebala ubuduće biti značajnija nego do sada.

Hg - Kakva je uloga ministra znanosti i koliko se ona preklapa s ulogom rektora Sveučilišta? Ima li Sveučilište koristi od toga što su naši ministri, uglavnom, bili sveučilišni profesori? Nije tajna da bi srednjoškolski profesori voljeli imati ministra koji bolje razumije njihovu problematiku.

Kapetanović - Funkcije ministra znanosti i rektora sveučilišta trebale bi se nadopunjavati. Ne bih rekao da imamo posebnu korist od toga što su ministri ovoga resora sveučilišni profesori, iako smatram da tu funkciju, u našim uvjetima trebaju obnašati baš ti profili. Ako bi se ministarstva odvojila kao u Hrvatskoj, onda bi za školstvo bio adekvatniji srednjoškolski profesor.

Hg - Koji su kriteriji bili odlučujući pri izboru rektora? Jesu li svi kandidati ponudili svoje programe?

Kapetanović - Osam kandidata se natjecalo, jedan je u startu odustao, ostali su predstavili svoje programe na Senatu i svih sedam je dobilo potporu Senata. Zatim je Upravni odbor tajnim glasovanjem izabrao rektora u već navedenoj proceduri.

Hg - Intelktualac ste visokoga ranga, redoviti profesor Elektrotehničkoga fakulteta u Tuzli, a bili ste i u visokoj politici: 1996. Premijer Federacije BiH, 1997. - ožujka 1998. ministar za energetiku, rudarstvo i industriju u Vladi Federacije BiH. Kako ste spajali znanstveni rad i politiku? Jeste li "zamrznuli" članstvo u stranci SDA?

Kapetanović - Nisam napuštao znanstveno-nastavni i znanstveno-istraživački rad. U ratu i nakon rata kada sam pomagao u obavljanju određenih funkcija, držao sam nastavu, redovito ispite, čak i nekoliko mentorstava pri izradi magistarskih i doktorskih radnji, tako da sam uvijek nalazio vremena za ispunjenje svoje osnovne funkcije i zadaće - rada na Sveučilištu. Nakon određenoga vremena provedenoga u politici shvatio sam da se trebam posvetiti Sveučilištu, studentima i, budućnosti ove zemlje. Treba pitati ove iz stranke kakav je moj status, zapravo, ja bih to trebao pitati.

U radu sa studentima potpuno sam autonomno angažiran. Upravo dolazim s nastave i mislim da tu, u ovom trenutku mogu najviše dati. S obzirom na moje godine, preda mnom je još puno posla, znanstveno-nastavnoga i istraživačkoga rada, do kraja karijere mogu puno toga ponuditi i prenijeti znanja mladima.

Hg - Magna Charta Universitatum koja je u Bologni donesena 1989. najvažniji je dokument suvremenih sveučilišta koji jamči njihovu autonomiju. Gdje je tu mjesto Tuzlanskoga sveučilišta?

Kapetanović - Osnovni uvjet za pristup suvremenoj Europi i svijetu je kvaliteta. U tom smislu vrlo brzo ćemo uspostaviti jednu jedinicu, jedan biro za kvalitetu i imenovat ravnatelja toga odjela. Kada osiguramo kvalitetu i autonomiju, imat ćemo prepoznatljivost u Europi i svijetu.

Aktualna organizacija Tuzlanskoga univerziteta, ako se uspješno implementira, može biti značajna karika u svemu tome.

Hg - ECTS (European Credit Transfer System- europski sustav prijenosa bodova)? Hoćemo li ga uvesti i kada?

Kapetanović - U mom je programu ECTS naznačen kao preduvjet za međunarodnu suradnju i priznavanje naših ispita i diploma u europskom akademskom ambijentu. Ovaj sustav omogućava korektniji izbor tečaja i povećava individualni interes, što vodi k racionalizaciji i bržem završetku pa i racionalizaciji cijene studija.

Sadašnji režim studija ne pruža studentima širok izbor, osigurava zatvorenost studija u okviru samo jednoga fakulteta. Paralelno s uvođenjem ECTS, treba postupno stvarati uvjete u kojima će student moći birati predmete s drugih fakulteta na sveučilištu, a i šire, te za to dobivati broj poena neophodnih za diplomiranje na matičnom fakultetu.

Ako bismo to u naredne dvije godine osigurali, napravili bismo značajan iskorak.

Hg - Odnosi li se to na harmoniziranje nastavnih planova i programa?

Kapetanović - To ne može jedno bez drugoga. Do sada nije ništa mijenjano, sada predstoje aktivnosti za to. Bez te harmonizacije ne možemo ući u ECTS.

Na prošloj sjednici Senata najavio sam harmoniziranje planova i programa poslije-diplomskih studija, tako da fakulteti neće moći ići samostalno u proces organizacije ovih studija, nego će to Univerzitet, a fakulteti će biti departmani, odnosno organizacione jedinice. Time kanimo osigurati racionalnost.

Hg - Kakav je knjižni fond u fakultetskim knjižnicama i hoćete li tu poduzeti?

Kapetanović - Namjeravam napraviti jedan virtualni laboratorij. Ta knjižnica bi bila u jednom kompjutoru smještenom u prostoru Sveučilišta.

Pokrenut ću pitanje definiranja statusa Sveučilišne knjižnice. To treba razlučiti - ili nacionalna ili sveučilišna. Ovakvo ustrojena, ne odgovara potrebama Sveučilišta.

Hg - Kakva je prohodnost studenata u BiH?

Kapetanović - Sve ide po starom, dosta komplicirano i anakrono.

Hg - Postoji li aparat za provjeru kadrova i udžbenika koji se nekontrolirano "samozidaju"?

Kapetanović - Neću biti protiv provjere izdatih diploma, ali to neće biti bitnim predmetom mog budućeg rada. Želim ići dalje. Točno će se poštovati predviđene zakonske odredbe.

Ako su npr. za izbor docenta predviđena tri znanstvena rada objavljena u svjetskim časopisima, onda će docent trebati imati takva tri znanstvena rada. Ne vidim da je strano drugim sveučilištima da doktori obavljaju funkcije asistentata.

Studenti od nas traže da budemo ispred vremena. Vidim vrijeme u kojem će student

biti aktivni subjekt ili bolje rečeno, klijent, u znanstveno-nastavnom procesu. Plaćat će studij i onda, kad će plaćati, razmišljat će hoće li studirati na Tuzlanskom ili nekom drugom sveučilištu.

U tom smislu ćemo poštiti implemtaciju postojećih kriterija.

Hg - Kako kanite reorganizirati nespretno ustrojene dvopredmetne studije?

Kapetanović - Već je pokrenuta inicijativa za izdvajanje Fakulteta za fizičku kulturu s Filozofskoga fakulteta. Kanimo, također, izdvojiti prirodoslovne grupe u poseban prirodoslovno-matematski fakultet.

Hg - U prirodoslovnim znanostima postoji mogućnost usporedbe sa svijetom i međunarodno vrednovanje.

U humanističkim znanostima slučaj je kompliciraniji. U ovoj sferi je snažno prisutna ideologija, nema prodora za drugo i drugačije, a mogućnost usporedbe sa svijetom ili međunarodno vrednovanje je nemoguće. Hoćete li Vi tu šta mijenjati?

Kapetanović - Nije tako crno kao što govorite. Što se tiče jezika, komplet ekipa dolazi iz Zagreba!

Hg - Govorim o materinskom, hrvatskom jeziku koji je samo kurtoazno priznat, a potpuno je zapostavljen na katedri.

Kapetanović - Nemam podatke o tome. Učinit ću sve da bude značajnijih promjena, ali pod uvjetom da imamo odgovarajuće ljude. Treba ispuniti uvjete.

Volio bih doći do spiska ljudi iz reda Hrvata koji ispunjavaju uvjete, posebice na izučavanju jezika i nacionalnih predmeta. Evo, sada ih pozivam.

Hg - Sada kada je vraćena konstitutivnost narodima na cijelom prostoru naše zemlje, hoće li se mijenjati kadrovska politika na sveučilištu?

Trenutačno nema hrvatskih kadrova niti među prorektorima, niti među dekanima, iako je prvi tuzlanski rektor bio Hrvat.

Kapetanović - Kretanja u vezi s konstitutivnošću na cijelom prostoru BiH, sigurno će se preslikati i na Sveučilište. Budite u to uvjereni!

U vezi s drugim dijelom vašega pitanja, želim reći da ima jedan Hrvat prorektor! To je prof. Karamehić.

Hg - Je li istina da se spremate pozvati uspješne Tuzlake iz svijeta i ponuditi im suradnju?

Kapetanović - Sada ću im prvo čestitati nadolazeće blagdane. Želim napraviti bazu podataka o našim ljudima izvan domovine. Napomenuo bih im da su djeca Tuzlanskoga sveučilišta i da od njih ne očekujemo jednosmjernu suradnju, da gostuju kao profesori s vremena na vrijeme, održe predavanja i odu!

Svatko od njih bi mogao omogućiti, bar po jednom asistentu li doktorandu, jedan studentski boravak.

Hg - Je li Sveučilište, kao javna ustanova, otvoreno javnosti putem internetskih stranica i koliko kvalitetno?

Kapetanović - Sveučilište je na Internetu, ali nemam uvid koliko su kvalitetne naše www stranice.

Marica Petrović

KOJIM SE SLUŽBENIM JEZICIMA GOVORI U TUZLANSKOM KANTONU

- Smije li čovjek iz Bistarca javno govoriti hrvatskim jezikom?
- Neočekivana netolerancija novinara Fronta Slobode!

U rubrici AKCENTI - BOSANSKI KANTAR Fronta Slobode od 9. studenoga 2000. objavljen je slijedeći komentar:

KONVERGENTNA LAPRDANJA

SREČKO TUNJIĆ. Televizijske debate političkih protivnika u izbornoj kampanji, rasule su potencijale i kapacitete stranaka na sve strane. Kao rižu iz poderane vreće. Tako su svi morali znati govoriti o svemu, o temama koje im nisu fah, nepripremljeni, pa i neobrazovani da se nose sa komplikovanim pitanjima be-ha stvarnosti.

Na programu Televizije Tuzlanskog kantona, 2. novembra su predstavnici stranaka govorili o obrazovanju, jeziku, kulturi. Dirljivi su bili naponi nekih od njih, da se održe na površini, da ne potonu u močvaru bez ideja, bez nečega novog što bi tom prilikom rekli, a ipak se usuđuju govoriti - jer moraju... O jeziku i obrazovanju je mnogo govorio dr. Srećko Tunjić (HSS), čije bistaračko porijeklo nikako ne može biti prepreka da se on služi maternjim hrvatskim jezikom, i da bude veći Zagrepčanin od Milana Bandića. Međutim, ipak se otme, pa trud bude uzalud. Dr. Srećko se iz petnih žila upinjao da, naprimjer, nedajbože kaže - "prosvjetni radnici". Uvijek su to bili "djelatnici", pa i neka su mu. A potom konac djelo krasi. Kada je izbjegao sve zamke i svoja izlaganja održao na koliko-toliko čistim hrvatskim, omaklo mu se: "Mislim da smo mi konvergentni..." Jedna, valjda čisto hrvatska riječ. Tek toliko da dokaže - kako smo mi ovdje ustvari divergentni.

LOŠ POTEZ!

Reagiranja dr. Srećka Tunjića na vrijeđanje u rubrici Bosanski kantar

Poštovani,
U Frontu slobode, broj 3469 od 9. studenog/novembra 2000. godine u rubrici

Bosanski kantar, posprdnim naslovom KONVERGENTNA LAPRDANJA ocijenjen je moj nastup u predizbornoj debatnoj emisiji na programu Televizije Tuzlanskog kantona, 2. studenog/novembra 2000. godine s nebuloznim komentarom i ocjenom LOŠ POTEZ, naglašeno s usklikom.

Uvažavajući cijene čitatelje Fronta slobode i u cilju zaštite moje ličnosti tražim, da se ovo moje reagiranje objavi u sljedećem broju Vašega lista.

Dobro je što se ne potpisuje autor spomenute konstrukcije. Jer, kada bi njega netko pošteno procijenio, pošteno velim, ne znam koju bi ocjenu dobio.

Kao novinar, kao čovjek i kao poznavatelj ovoga o čemu piše!

U debatnoj emisiji na temu o jeziku i obrazovanju govorio sam, ni malo ni mnogo, već toliko koliko je, za tu temu predviđeno vremena. Moje bistaračko podrijetlo, niti bilo koje drugo ne može biti smetnja da se u govoru koristim kojim god hoću jezikom, pa i hrvatskim (koji mi je, treba li to napominjati?) materinski!

Hrvatskim jezikom ne govore samo Zagrepčani kao što bi možda svjesno, a možda nesvjesno, (nadam se) želio autor spomenutoga komentara, ili ne daj Bože, Redakcija Fronta slobode! Hrvatski jezik uključuje u svoj standard sve hrvatske govore pa i onaj Hrvata u BiH, a tako i moj bistarački.

Kada smo kod tudica - internacionalizama, smatram da je jasno kako svaki internacionalizam pripada svakom jeziku i kako ga svaki obrazovan čovjek (imam gimnaziju!) može koristiti. (konvergentno!!)

Nisam purist i u eri najradikalnijeg hrvatskog purizma (koji, sudeći prema reakcijama anonimusa, ima svoje korijene baš u netoleranciji s drugih strana) nisam prevodio latinizme, helenizme, germanizme i turcizme koje sam obrazovanje i u svakodnevnom komuniciranju usvajao.

Ne želim pogađati kojem narodu i jezičnom standardu pripada osoba koja me je pratila s toliko animoziteta i antihrvatskog refleksa te samo moj nastup u debatnoj emisiji izvrgla ruglu uz ocjenu LOŠ POTEZ!

Radi čitatelja navodim što sam rekao u vezi s jezikom i obrazovanjem i ne smatram se nekompetentnim s jednog političkog i publicističkog aspekta govoriti o tome. Kao što sam i u emisiji RTV TK, radi preciznosti, pročitao opredjeljenje HSS BiH spram rješavanja obrazovne i odgojne problematike

smatram da je neophodno to i ovdje navesti, radi znanja i ravnjanja:

"HSS BiH se pridružuje aktualnom rješavanju obrazovne i odgojne problematike koju upravo pokreće Međunarodna zajednica.

To je rješavanje na razini cijele države, a ne parcijalno, kantonalno. Postotak zajedničkog nije teško procijeniti. To je sve ono što pripada oblasti prirodoslovnih znanosti, a onaj dio što spada u sferu posebnosti čini domen jezika, povijesti i umjetnosti.

HSS BiH će se zalagati i za kvalitetno rješavanje mjesta hrvatskoga jezika na Tuzlanskom univerzitetu. De jure hrvatski jezik se izučava na Filozofskom fakultetu, a de facto on se čak ni kurtoazno ne spominje u javnim nastupima profesora i studenata.

Tuzlanski univerzitet je učilište na kojem studiraju i studenti čiji je materinski jezik hrvatski.

Emancipacija Katedre bosansko-hrvatskog jezika u hrvatskom segmentu nedovoljno je uočen problem, i već desetak godina na toj katedri nije diplomirao ni jedan student koji bi bio kvalificirani profesor i hrvatskoga jezika (iz tog razloga nema lektora s tom kvalifikacijom na televizijama, ostalim medijima i školstvu). Treba li se ta problematika rješavati formiranjem posebnih odsjeka ili fakulteta ili u okviru postojećih katedri, goruće je pitanje i ne treba ga odlagati".

Na ozbiljnim čitateljima i dobrim ljudima koji žele jednakopravnost naroda i građana u BiH je da procijene, je li ovo, KONVERGENTNO LAPRDANJE i LOŠ POTEZ ili konstruktivan doprinos rješavanju obrazovne i odgojne problematike, u čemu bi doprinos trebao biti i Front slobode.

Ostajte mi zdravo - pustite i mene da ostanem zdravo!

Tuzla, 29. 11. 2000. godine

Srećko TUNJIĆ

PONESI STIJEG, GWARDIJANE MATANOVIĆU!

Poslije minulih općih izbora više je nego izvjesno da će Hrvati u Tuzlanskom kantonu i u naredne dvije godine parlamentarno-politički biti na marginama. Kako pronaći prvog i pravog stjegonošu kojeg uvažavaju svi Hrvati i ne samo Hrvati?

Netom minuli izbori zorno su pokazali i dokazali da Hrvati Tuzle i tuzlanskog kraja nemaju pravog političkog lidera. Izborni rezultati HDZ-a više su refleksija hercegovačkog dijela ovoga nacionalnog pokreta, negoli mudre promidžbe, kvalitetnoga programa ili karizmatične osobnosti nekoga od kandidata. Nova hrvatska inicijativa i Hrvatska seljačka stranka ostale su ispod izbornog praga za predstojeći sastav Skupštine Tuzlanskoga kantona. Hrvatska stranka prava odavno se ugasila na ovim prostorima, a i dok je djelovala nije imala nikakve parlamentarne rezultate.

Ostalih stranaka sa hrvatskim predznakom nije ni bilo na političkoj sceni ovoga dijela Bosne i Hercegovine. Uz HSP, na dobrom su putu da se ugase HSS i NHI, jer su se članovi ponašali po onoj utješnoj olimpijskoj devizi - važno je sudjelovati.

Uz uvažavanje plemenitosti olimpizma i svih olimpijskih poruka, čini mi se da je pobjeda važnija od pukog sudjelovanja. Pogotovu kada je politika u pitanju! Na ovim našim, be-ha, višeznačno i višestruko trusnim područjima, još i više. Uostalom višestoljetna povijest ovih prostora pokazuje nam da pobjednici pišu i diktiraju pravila igre. To pravilo neće promijeniti ni međunarodni nam mentori. Tko će u političkoj igri, naduravanju i nadglasavanju u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti TK-a, naredne dvije godine, sudjelovati u ime i ispred Hrvata Tuzlanskog

kantona više je nego nepoznanica, a najvjerojatnije nitko dovoljno autoritativan i parlamentarno snažan.

Nikakva korist od hrvatskih političara

Pojednostavljeno tumačeći primjenu ili kako je to postalo moderno reći, implementaciju izbornih rezultata, Hrvati će biti još marginalizirani.

Uz dužno poštovanje i uvažavanje Hrvata u SDP-u, a možda i u ponekoj još stranci, od kojih su se tek poneki odvažili bar malo progovoriti hrvatskim jezikom, teško je uprijeti prstom u nekoga od njih za kojeg se može reći da su Hrvati od njega imali koristi. Doduše nije Hrvatima neka korist bila ni to što je HDZ imala u ranijim sazivima nešto više zastupnika u Skupštini Tuzlanskog kantona, te nešto ministara i doministra.

Jedina osoba u ovome kraju koju uvažavaju, koja ima karizmu i dokazani autoritet, iz hrvatskog korpusa, je gospodin **Petar Matanović**, vi kar Franjevačke provincije Bosne Srebrene i gvardijan Franjevačkog samostana u Tuzli. No, zbog svoje svećeničke dužnosti, bar sada su takva crkvena pravila i ustrojstva, gvardijan Matanović nije ni u kakvoj mogućnosti da se stranačko-politički angažira. Ali, bez obzira na to morao bi i trebao ponijeti hrvatski stijeg. Koji će to način organiziranja i okupljanja sve rasutijeg hrvatskoga puka biti, teško je, a možda i nepopularno, pa i kontraproduktivno, odgovoriti i detaljnije elaborirati ovom prigodom.

Predizborne poruke i nerazumijevanje

Ujače Matanoviću, nadi načina, jer Ti to umiješ i možeš, pa kao pastir okupi i sačuvaj stado. To što Ti pojedinci prigovaraju da si se udaljio od

pastoralnog rada, a previše posvetio politici, samo je dokaz da si na pravom putu. Uostalom, četvrti gvardijanski mandat daje Ti za pravo na sve ono što si radio i uradio u zadnjih desetak godina. U prethodnom broju "HRVATSKOG GLASNIKA", između ostalog, dobro si uočio i napisao: "Budući da smo, uz sve razlike koje postoje među pojedincima i društvima, opterećeni problemom međuvjerskih i međunarodnih odnosa (koji su, u svim ratovima, pa i u miru, korišteni kao sredstvo pomoću kojega su mnogi, nezasluženo, vladali zadnjih sedamdeset godina), trebali bismo o toj činjenici na poseban način razmisliti. Ta je činjenica najveća kočnica za pravo opredjeljenje. S tim u vezi bi bilo potrebno nastojati, nekako se othrvati tom teškom problemu i izvoru nepotrebnih nepovjerenja. Ovim se ne bi umanjila važnost bilo koje nacije, nacionalne manjine ili neopredjeljenosti u nacionalnom i vjerskom pogledu".

To je bio dio tvoje predizborne poruke našim čitateljima, koji Te izgleda nisu pročitali ili nisu razumjeli. Na takav ili sličan način nisu nam govorili političari, kandidati, za Skupštinu Tuzlanskog kantona i ostale skupštine. Predi-zborne govornice i raznorazne debatne emisije više su bile pljuvačnice, nego mjesto i način dostojanstvenog, mudrog i kvalitetnog prezenti-ranja svoja znanja, imena i zvanja.

Pošto mi poslije svega ostaje nejasno kuda plove hrvatski brod u Tuzli i tuzlanskom kraju i tko nam je stjegonoša, ne preostade mi ništa drugo nego još jednom zavapiti - PONESI HRVATSKI STIJEG GWARDIJANE MATANOVIĆU, jer tada ću biti siguran u plovidbu.

Nikola J. IVANOVIĆ

između ostalih priča čuo sam i onu vođenu između **Ive Andrića Lužanskog**, (do)predsjednika nam Federacije BiH i **Srečka Tunjića**, člника Hrvatske seljačke stranke u Tuzlanskom kantonu.

Lužanski je medikusu Tunjiću rekao da nikada nije sumnjao u njegovo hrvatstvo, ali da sada sumnja i to zbog toga što je HSS i gospon Tunjić osobno bio protiv održavanja Hrvatskog sabora u Novom Travniku.

P. S. Svatko ima pravo na sumnju, pa i gospodin Lužanski, ali ocjenjivanje i procjenjivanje o tome tko je kakav Hrvat do te mjere je klizav teren da bi me lako odvučlo u sunovrat pa i nemam svoga komentara na spomenute "ugodne" razgovore.

Tijekom minule predizborne kampanje ponovno smo se nagledali i naslušali "vajnih" političara, ali ništa novo nismo saznali. Činjenica je da nam trebaju novi, perspektivni i iskreni političari.

Možda među izabranima ima i iskrenih, ali je više nego jasno da nema naivnih.

Tim prije što danas kažu, već sutra slažu, a vijećnički, zastupnički i komisijski paušali im ostaju i to prikupljenih od naših poreza i doprinosa, a u proračune prethodno složeni.

Odavno mi je poznato da je medicus Srećko Tunjić, alias Felix Agricola prvi seljak Tuzlanskog kantona.

Nedavno sam saznao da je prva seljanka na ovom području Biljana Zonić, član HSS-a.

Kriv(o)gledao:
Nikola J. IVANOVIĆ

ZADOVOLJNI DUŽNOŠNICI I NEZADOVOLJAN NAROD

Predstavnici Županijskog odbora HDZ-a Soli, Mijo Krešić, predsjednik, Pejo Banović i Ivica Marinović, članovi, ističu zadovoljstvo izbornim rezultatima i nezadovoljstvo Hrvata u BiH svojim Ustavno-pravnim položajem izraženim na Referendumu, održanom 11. 11. 2000. godine, na dan općih izbora

"U Tuzlanskoj županiji Hrvatska demokratska zajednica je dobila 65 do 70 posto glasova od hrvatskog biračkog tijela. U Federaciji Bosne i Hercegovine i više od 90 posto. Ovakav izborni rezultat je pokazao da nemamo alternativu u hrvatskom narodu Bosne i Hercegovine. Jedina smo parlamentarna stranka, sa hrvatskim predznakom, u Tuzlanskoj županiji. Onima koji su nam poželjeli zbogom, kažem Hvaljen Isus" - istakao je **Mijo KREŠIĆ**, predsjednik Županijskog

renduma su pokazali da su Hrvati u Bosni i Hercegovini nezadovoljni svojim Ustavno-pravnim položajem. Zato će ti rezultati biti naš okvir za buduće djelovanje, a nikakvi budući dogovori u unutrašnjem ustroju Federacije i države Bosne i Hercegovine neće se moći odvijati bez pune jednakopravnosti Hrvata".

Gospodin **Pejo BANOVIĆ**, je još naglasio: **"Podržale su nas sve hrvatske institucije i apsolutna većina Hrvata. Povjerenje koje smo dobili uzvratit ćemo poštenim radom u parlamentima u kojima ćemo djelovati u naredne dvije godine. Kao zastupniku HDZ-a u Skupštini Tuzlanskog kantona, jedan od prvih zadataka će mi biti da se izborim za tematsku sjednicu na kojoj će se raspravljati o položaju Hrvata, od kadrovskih rješenja,**

TRI PREDSTAVNIKA HDZ-a U ZAKONODAVNIM TIJELIMA

U naredne dvije godine Hrvatska demokratska zajednica, odnosno njen Županijski odbor Soli će u naredne dvije godine imati tri svoja predstavnika u zakonodavnim tijelima - od razine Tuzlanskog kantona, do Parlamentarne skupštine BiH.

Ivo ANDRIĆ-LUŽANSKI, će biti zastupnik u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, **Ivica MARINOVIĆ**, nastaviti će svoj zastupnički angažman u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH, a **Pejo BANOVIĆ** će biti zastupnik u Skupštini Tuzlanskog kantona.

REFERENDUM I AMERIKA

Na pitanje o kažnjavanju HDZ-a od strane PIK-a, a zbog sprovođenja Referenduma na dan izbora, gospodin Mijo KREŠIĆ, predsjednik Županijskog odbora HDZ-a Soli je odgovorio: **"OESS je svemoćan i to što nas je kaznio nije nam bilo iznenađenje. Referendum nije provodila Hrvatska demokratska zajednica, nego Hrvatski narodni sabor. Poređenja radi, podsjetio bih na činjenicu da je tijekom američkih izbora 7. studenog 2000. godine, u državi Teksas sproveden i Referendum sa dva pitanja. To je, eto, američka demokracija i Referendum na dan izbora može u Americi, a ne može u Bosni i Hercegovini".**

Uz svo uvažavanje gospodina Krešića, ostaju nedorečenosti o tomu kakva je zakonska regulativa o izborima i referendumima u SAD-u i u Teksasu, te je li teksaški Referendum organizirala neka od stranaka ili zakonodavno tijelo ove države.

odbora HDZ-a Soli, na postizbornoj konferenciji za novinare, održanoj 23. 11. 2000. godine.

Ovom prigodom, gospodin **Ivica MARINOVIĆ** je naglasio da je HDZ stranka apsolutnog povjerenja hrvatskog naroda, što je pokazao i Referendum, plebisticarnim izjašnjavanjem Hrvata, koji je organizirao Hrvatski narodni sabor, te dodao: **"Na ove izbore smo izašli sa pobjedničkim duhom, a Referendum je pokazao da smo u suradnji sa drugim hrvatskim strankama i udrugama uspjeli okupiti sve što hrvatski misli i diše. Rezultati Refe-**

preko utroška proračunskih sredstava, do ostvarivanja prava na jezik i ostalih životnih pitanja vezanih za Hrvate ovoga kraja".

Što i kako će raditi na poboljšanju socijalnog položaja svojih birača, na poboljšanju nezavidnog gospodarskog stanja, uspostavljanju adekvatne zdravstvene zaštite, smanjenju odlaska mladih i školovanih iz Bosne i Hercegovine..., nije bilo riječi na ovom susretu s novinarima. Istina, na te teme nije bilo ni novinarskih pitanja.

N. J. IVANOVIĆ

OBJAVLJENI KONAČNI REZULTATI IZBORA

Misija OSCE u BiH u ponedjeljak 27. studenoga je objavila konačne potvrđene rezultate općih izbora u BiH, održanih 11. studenoga. Rezultate je tehnički ovjerila Privremena izborna komisija za sve razine, izuzev rasporeda sjedišta za kantonalne skupštine.

Govoreći o proteklim izborima na press konferenciji u Sarajevu, ambasador **Robert Barry**, šef misije OSCE-a, rekao je kako su glasači uspješno koristili različite izborne inovacije koje su im, sukladno s pravilima i propisima PIK-a, stajale na raspolaganju.

Na ovogodišnjim općim izborima glasalo je ukupno 1,6 milijuna građana, tako da je odaziv bio 64,4 posto. Odaziv je bio nešto veći u Federaciji BiH, gdje su glasala 831.154 glasača, ili 67,8 posto, dok je u Republici Srpskoj glasalo 549.438 glasača, ili 64 posto. Riječ je o redovnim glasačkim listićima. Ukupan broj glasačkih listića izvan zemlje iznosio je 111.010, a nepotvrđenih 89.100.

OSCE još treba potvrditi koliko su političke partije potrošile na svoje izborne kampanje, do 15. prosinca ove godine.

ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH

Zastupnički dom Parlamentarne Skupštine BiH činit će:

Zastupnici iz Federacije BiH:

- SDP - Socijaldemokratska partija BiH - Socijaldemokrati:
- 8 zastupnika,
- SDA - Stranka demokratske akcije:
- 7 zastupnika,
- HDZ - Hrvatska demokratska zajednica BiH:
- 5 zastupnika,
- Stranka za BiH:
- 4 zastupnika,

- Po jednog zastupnika imat će:

- DNZ - Demokratska zajednica BiH
- NHI - Nova hrvatska inicijativa
- DSP - Demokratska stranka penzionera BiH
- BPS - Bosanska patriotska stranka.

Stranke koje su sudjelovale na izborima, a nemaju zastupnika:

Zavičajni socijaldemokrati (ZSD), Žena BiH, Hrvatska narodna zajednica, Hrvatski demokršćani, Hrvatska stranka prava /HSP), Bosanska

nastavak na strani 8.

U KRIVOM OGLEDALU

PRODUKTIVNO PREMLAĆIVANJE POLITIČKIH DUŽNOŠNIKA

Nedavno sam se uhitio u razgovoru sa samim sobom. Međutim, kada sam ustanovio da nemam baš pametnog sugovornika odmah sam prekinuo priču.

Često slušam pitanja o tome kako do novih radnih mjesta, odnosno kako iznaći mogućnosti za produktivno upošljavanje. Na ta pitanja još nisam čuo cjelovit i produktivan odgovor. Čini mi se da bi jedan od načina bio produktivno premlaćivanje političkih dužnosnika. Oni će tada angažirati po jednog ili dvojicu tjelohranitelja i eto jednog od rješenja. Da ne bih ostao samo na riječima, ja ću za početak i za primjer drugima pokušati premlatiti drugove **Ivu DIVKOVIĆA**, predsjednika Općinskog odbora SDP-a Tuzla i **Iliju JURIŠIĆA**, predsjednika Općinskog vijeća Tuzla.

Na pitanje zašto je Husinu srušen javni sat, sačinjen od plavog polumjeseca i žutog kruga, odnosno sunca, čuo sam odgovore da je to zbog toga što svi Husinjani imaju svoje satove, a i djeca znaju da nam je svima već dvanaest i pet.

S druge strane je stiglo pitanje zašto isti takav sat nije postavljen u Breškama? Upućeni tvrde da nije bilo potrebe za tom i takvom investicijom, jer ne bi imao tko gledati na sat. Govornik je htio

kazati da nema ljudi, odnosno da je sve manje žitelja u ovom selu.

Na predizbornoj skupi Stranke demokratske akcije održanom 24. 10. 2000. godine u tuzlanskom naselju Slavinovići, jedan od govornika je rekao da nema Bosne i Hercegovine bez pravoslavaca i katolika.

Kada sam malo bolje analizirao ovu izjavu ostalo mi je nejasno što je u ovom slučaju sa Srbima i Hrvatima, a posebice gdje je mjesto ateistima. A i ateisti su ljudi.

U prošlom broju "HRVATSKOG GLASNIKA" nešto sam pisao i pitao o gospodinu **Anti ZVONARU**, zastupniku u još živoj Skupštini Tuzla nskog kantona. Naime, iz krugova tuzlanskog i županijskog HDZ-a sam načuo informaciju da se gospon Zvonar iz NHI-a vratio u HDZ.

Provjet(tra)vujući ovu priču, od samog g. Zvonara sam saznao da se nije vratio u HDZ, ali da i dan danas podržava program ove stranke iz 1990. godine, ali i Deklaraciju Hrvatskog sabora, nedavno održanog u Novom Travniku.

Na fešti priređenoj u povodu ispraćaja gospodina **Davorina Zagorščaka**, generalnog konzula RH u Tuzli,

▶ nastavak sa strane 7.

stranka (BOSS), Hrvatska seljačka stranka BiH (HSS), Stranka privrednog prosperiteta (SPP BiH).

Zastupnici iz Republike Srpske:

- SDS - Srpska demokratska stranka: 6 zastupnika
- PDP - RS - Mladen Ivanić: 2 zastupnika

Po jednog zastupnika imat će:

SDA, SDP, Stranka za BiH, SNSD/DSP, SPRS, SNS.

Zastupnički dom Federacije BiH:

- SDA - Stranka demokratske akcije: 38 zastupnika
- SDP - Socijaldemokratska partija BiH: 37 zastupnika
- HDZ - Hrvatska demokratska zajednica BiH: 25 zastupnika
- Stranka za BiH: 21 zastupnika
- DNZ - Demokratska zajednica BiH: 3 zastupnika

Po dva zastupnika imat će:

-BOSS - Bosanska stranka, NHI - Nova hrvatska inicijativa, BPS - Bosanska patriotska stranka, SPF BiH

Po jednog zastupnika imat će:

GDS, HSP, DSP, LDS, Republikanska stranka, SNSD, HKDU/HDK i HSS BiH.

Tuzlanska županija

SDA: Bajazit Jašarević, Tarik Arapčić, Amir Fazlić, Muhamed Ibrahimović, Izet Hadžić, Sead Jamakosmanović, Munevera Bećarević, Zuhra Avdić, Nermin Delagić, Nusret Mešić, Miralem Kudumović, Izudin Kešetović

HDZ: Pejo Banović

SDP: Selim Bešliagić, Denis Bećirović, Hasan Bećirović, Sead Čaušević, Rafo Jozić, Igor Rajner, Tomo Vidović, Stjepan Grbić, Miralem Husarić, Nihada Mahmutović, Simo Simić, Ramiz Zahirović, Nusreta Ustavdić, Besima Klopčić, Senad Gazibegović, Nevres Hrvanović

BOSS: Tarik Ključanin

DSP: Mehmed Nurkanović

SBIH: Izet Žigić, Sead Bećirović, Besim Ima-
mović, Mehmed Suljkanović

Stranke koje su sudjelovale na izborima, a nemaju zastupnika:

Republikanska stranka BiH, Zavičajni socijaldemokrati, Bosanskohercegovačka patriotska stranka, Liberalno demokratska stranka, Žena BiH, Demokrati BiH, Hrvatski demokršćani, Građanska demokratska stranka, Demokratska narodna zajednica BiH, Nova hrvatska inicijativa, Hrvatska seljačka stranka BiH.

U 10 županijskih skupština HDZ je pobijedio u polovini. Međutim OSCE im je oduzeo iz pet županija po dva najbolje plasirana kandidata. S lista je izostavljeno 10 kažnjenih HDZ-ovih zastupnika. Prihvati li OSCE njihovu žalbu, županijska slika bi se promijenila.

Priredio: J. N.

KULTURNE POSEBNOSTI I KULTURNO ZAJEDNIŠTVO KONCERT ZA USISAVAČ I TRAKTOR

Izolacionizam kulture nije kultura. Negiranjem zajedništva negiraju se posebnosti, kao što se negiranjem posebnosti negira kulturno zajedništvo.

Fatmir ALISPAHIĆ

Desetljeće sramote zasjenilo je interkulturalno naslijeđe koje svjedoči o duhovnom bitku svih nas. Nacionalne kulture koje su pumpane u posljednjih desetak godina probušene su imanencijom da budu otuđene od svojih srodnosti. Njih je određivao politizirani karakter vjere. Ispalo je da su Srbi imali više zajedničkoga s Rusima, Bošnjaci s Arapima, Hrvati s Nijemcima, nego što zajedničkoga ima među njima samima. Međusobno se, zar ne, razlikujemo kao Rusi i Arapi? Ta etnonacionalna shizofrenija proizlazi iz mazgovitog nastojanja da se dokaže kako su naše različitosti jedino sretne u samizolaciji. Kreatori tog klaustrofijuskog koncepta makar bi morali znati da nijedna kultura u ovozemaljskoj civilizaciji nije nastajala bez utjecaja prošlih i susjednih kultura. Zar je izvodljivo da imamo više različitoga, nego srodnog i istoznačnoga?! Folkloristi su odavno uočili slične ili iste običaje, bez obzira što se među našim narodima oni pretaču kroz grafiju konfesionalne različitosti. Pametnim ljudima u nas ne treba egzemplirati srodnosti naših slavenskih duša, a onim drugim, šabanima, ne vrijedi ni pokušavati objasniti kako smo ponikli od jedne kulturološke matice. Zaludno je tvrdoglaviti na konceptu međuslavenske izoliranosti koji je neodrživ sam po sebi, ali i po fizičkim svojstvima budućnosti.

Naš pojedinačni i zajednički kulturni identitet u opasnosti je da utone u sterilizaciju koja nam stiže s valovima svjetske globalizacijske ideje. Prvo smo bili žrtve etnonacionalnog koncepta kulture, koji je sotonizirao naše interkulturalno naslijeđe, a potom distrozirao, i ujamio za dnevno-političku uporabu, naše zasebne kulturne identitete. Trenutno mi i pojedinačno i zajedno više sličimo na koncert za usisavač i traktor, negoli na narod koji ponegdje ima snažnije kulturne korijene nego mnogi tzv. veliki europski narod. Na tu izranjavanost identiteta sada se strastveno kalemi Me(h)lem o svijetloj budućnosti u koju će nas povesti domanovićevske vođe čiji je mudri kvalitet to što umiju klimati glavnom k'o ćurke kad idu na perutanje. Kulturni identitet Bosne i Hercegovine, a naravno i naše drage jaltam-jalvam braće, ugrožen je nepostojanjem kritičkog, imunološkog sustava spram turskih utjecaja koji nemaju garanciju na dobronamjernost. Mi se mlitavo predajemo europskim kamiondžijama humanitarne kulture. Dok nam se od žmigavaca na bijelim kamionima pričinjavaju svjetla velegrada, mi već počinjemo

vjerovati da smo to što nismo, i što ne možemo biti, dokle god budemo preferirali tuđe nad vlastitim. Mi nismo oni, iako nas slatkasta ideja globalizacije uvjerava u suprotno. Mi smo jedan običan mali ekonomski resurs, čija se potentnost ne mjeri visokom tehnologijom, već mogućnošću da se u bosanskim šumama zakopa nuklearni otpad. Da bi resurs bio globalizacijski poslušan, valja ga isprati od identiteta i samosvijesti o vlastitoj kulturnoj vrijednosti.

Nacionalizmom oskrnavljene nacionalne kulture danas se tumače kao opasnost za budućnost BiH. Ne postoji politička, a time ni društvena volja, da se u civilizacijskoj, graditeljskoj mjeri revitaliziraju kulturne vrijednosti naših naroda. Nacionalisti prema folkloru odveć imaju marketinški stav, dok globalizacijski futuristi u tomu vide zlo. Na Olimpu zamišljena budućnost BiH ne podrazumijeva oslanjanje na kulturnu baštinu. Smatra se da su upravo nacionalne kulture bile uzročnikom stradanja bh naroda. Glupost! Nisu nacionalne kulture krive što su dospjele u ruke primitivaca koji su nam na trenutak oteli prošlost i sadašnjost. Bilo bi samoubilački odreći se onoga što kulturno jesmo, i kao narodi, i kao Slaveni. Ako negiramo kulturne posebnosti, negirat ćemo i interkulturalnu baštinu, a ako negiramo kulturno zajedništvo, negirat ćemo i kulturne posebnosti. Što činiti?

Valja poznavati povijesni utemeljen uvid o kulturnom i svakom drugom prosperitetu naših naroda. Atak na ovaj uvid vraća se prokletstvom. Tko u to ne vjeruje neka usporedi posljednja dva bratoubilačka rata s vremenima mira. Valja ostvariti kritički odnos prema nacionalističkom poganjenju naših nacionalnih i multikulturalnih vrijednosti, s jedne strane, i prema nekritičkom a(nti)nacionalizmu koji odrađuje strategiju kulturne globalizacije (okupacije) s druge strane. Valja razumjeti da ni od naših posebnosti neće ostati ništa ako kulturnu budućnost ne budemo tumačili interkulturalnim naslijeđem i povijesnim pravilima; ako se poput guski u magli utopimo u iluziju da smo ovako raspraćani, pojedinačno snažniji, negoli objedinjeni u svome jeziku i svome slavenskom duhu.

Mi smo ovog časa hrpica primitivnih i intelektualno obogaljenih naroda koja je kulturno bratstvo podredila avlijanerskoj renesansi. Razumije li itko da bez kulturnog zajedništva nestajemo u kulturnim posebnostima?

TUROBNO SNALAŽENJE NARODA

Romeo KNEŽEVIĆ

Nepremostivo nepovjerenje i lukavost

Jedna štetna posljedica neprakticiranja ovih "vrijednosti rada", međutim, privlači posebnu pozornost, jer je osobite vrste i istodobno sasvim obična, a naizgled nimalo zabrinjavajuća.

Mislim na sasvim određenu moralnu klimu i stanje javnog mnijenja kod nas, odnosno, točnije, na stanje moralno štetnog ponašanja niskog intenziteta, a široko proširenog. Za svaku društvenu zajednicu, ovakvo stanje naročito je štetno kada djeluje u duljem vremenskom periodu, poput tmurnih oblačnih dana sa čestim i dugotrajnim kišama, što sipe uporno i dosadno iz dana u dan, i najčešće izazivaju kroničnu tjeskobu i melanholiju (a u poljoprivredi truljenje usjeva).

Ipak, što to sve znači i, konkretno, o čemu je zapravo riječ? Sasvim konkretnim jezikom govoreći mislim na to loše stanje ili klimu naših odnosa u društvu koja je sasvim teško opterećena običnim i svakodnevnim, ali sasvim nepremostivim nepovjerenjem, zlonamjernošću, malodušnošću, vjerom samo u vlastitu korist (u najmanjem, kao i u najvećem i najčešće, samo materijalnu korist), prepredenošću, lukavošću (to je naročito ocijenjena osobina, Bože mi oprost!) - kao da smo svi lisice), potpunom odsutnošću sentimenta, spremnošću na nasilno rješavanje stvari u svoju korist, odsustvom bilo kakvog nastojanja za razumijevanjem drugog čovjeka, bahatošću, osvetoljubivošću, lažima (laž cvate u ovoj klimi odnosa kao rijetko koja druga biljka i to raznih vrsta i težina od onih tračerskih uz kavicu, do teških, krivokletničkih u kriminalnim parnicama), zavišću, ljubomornošću na sve i svašta, niskim individualnim vrijednosnim sustavom uopće koji se kreće najčešće u okvirima tjelesnih zadovoljstava različitih vrsta i materijalnog blagostanja... I tako dalje.

Nepoštivanje "na ovakav način" vrijednosti vezanih uz rad je masovna pojava i tu se ništa ne može. Na žalost, naš je čovjek takav i takav je njegov vrijednosni kompas. Glede ove moralne posljedice, jer se ona najteže mijenja i jer je u navikama tako duboko ukorijenjena, sve druge posljedice spram kulture rada su zanemarive.

Ali netko će sigurno primijetiti kako se čovjek takvom stanju stvari prilagođava, što se, prevedeno na jezik svakodnevice, izražava u narodu vrlo popularnom i cijenjenom formulom da "SE (netko) SNALAZI". Ali upravo je takvo prilagođavanje najštetnije, jer baš ono

znači saobražavanje sa tom negativnom klimom koje pokazuje NEGATIVNU SAMOSVIJEST naših ljudi. Čovjek se prilagođava na nevolju kako bi se održao ili obranio od štete, ali takvo prilagođavanje u našem slučaju ima i svoju posebnu cijenu. Upravo je takav klišeizirani stav o snalaženju glavni proizvođač te "oblačne klime" stanje ljudskih odnosa i lošeg javnog mnijenja u BiH, baš isto onako kao što su tvornički dimnjaci generatori klimatskog onečišćenja koje proizvodi smrad i štetne posljedice za zdravlje u zraku, hrani i drugdje.

Posebna priča su reperkusije ove loše klime na državne institucije BiH. Naime, umjesto da kao dobre Organizacije/Institucije i kao dobri funkcionari, prije svega primjerom mijenjaju tu lošu "klimu", oni je najčešće još pojačavaju korupcijskim aferama, pronevjerama, neodgovornim donošenjem važnih odluka, itd. No, ovdje nama ne pomažu ni izbori, odnosno promjena stranaka na vlasti, pošto su političari "svoje gore list" i, dakle, proizišli iz naroda ovakvog kako je ovdje skiciran. Naprotiv, vlast ih čini još gorim ljudima, jer vlast shvaćaju kroz njen najlošiji vid, kao ogromno uvećanje puke osobne moći, a onda i kao vlastitu ekonomsku moć. Tada ovi naši moćnici iz naše alegorije oblačnih dana počnu još i da sijevaju prekidajući i ovo malo dalekovidnih mreža što ih imamo, pa nas ostavljaju u POTPUNOM MRAKU ili nam šalju grad i uništavaju usjeve, proizvodeći umjesto blagostanja, glad, ili pak postaju, sada nimalo figurativno govoreći, predsjednici upravnih odbora, nakon čega poduzeća propadaju, a radnici ostaju bez posla.

Sve u svemu dakle nužno je da postoji određeni vrijednosni sustav i to u praksi između ličnosti naših ljudi, njihovog svakodnevnog rada i nagrada koje uživaju za svoj rad. Jer to je važan uvjet mnogo čega, njihovog materijalnog blagostanja, njihovog i tjelesnog i fizičkog zdravlja i, iznad svega, njihovog moralnog zdravlja ili jednostavno rečeno, poštenog života, koji je često izvor posebno vrijednog osjećaja zadovoljstva samim sobom, a koji se ne da ničim platiti i nema cijene.

Takav pozitivno samosvjestan čovjek za nas je "danas i ovdje" utopija, no, u nekoj sutrašnjici uvjeren sam u to, i mi ćemo postati dionici (ali i baštini) europskih vrijednosti (i ovih o kojima je ovdje bilo riječ), jednom riječju, EUROPLJANI (i to baš kao Hrvati, Bošnjaci, Srbi, itd.... i baš isto tako kao i Francuzi, Englezi, Nijemci, Poljaci, itd....).

A tada i manje turobno živjeti.

(Nastavit će se)

DOBA AUSTRO-UGARSKJE

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Dolaskom Austro-Ugarske u BiH 1878. bitno su se promijenile društvene prilike. Nova vlast stvorila je široko zacrtane planove za podizanje gospodarske, političke i kulturno-prosvjetne razine društva. Bio je to civilizacijski velik korak u usporedbi na prethodnu, tursku epohu. U Bosni i Hercegovini je počeo strujati novi život.

Da novoj vojnoj vlasti pomognu u sređivanju prilika, od Hrvata Tuzle ta je čast pripala fra Pavi Semunoviću, ovdašnjem župniku. Za okružnika je došao Stjepan Kovačević iz Sarajeva. Vijećnikom je postao Boško Štitić.

I uopće, obespravljivani i eksploatirani, Hrvati Tuzle su jedva čekali ikoju promjenu nabolje, pa su sa simpatijama dočekali austrougarsku upravu, videći u tomu korak bliže uključivanju Bosne u Hrvatsku i nadajući se, naročito seljaci, da će dobiti besplatno zemlju.

Te godine tuzlanska župa je brojala 2.211 stanovnika Hrvata katolika, a sela s hrvatskim pučanstvom koja su pripadala tuzlanskoj župi, bilo je sedamnaest sa po prilici tristo kuća. Tuzla je, tada, imala pet tisuća stanovnika i ubrajala se među nekoliko najvećih gradova u Bosni i Hercegovini. U njoj je obitalo manje od deset posto kršćana, gotovo su svi njezini žitelji bili muslimani. Hrvatskih kuća je bilo 33 sa 237, a sa Krekom 510 Hrvata katolika. Prema austrougarskim popi-

sima, priraštaj katoličkog stanovništva od 1879. do 1910. u Tuzli iznosio je 519 posto; bilo ih je, tako, 1885. - 795, a 1894. - 2.358, te 1910. - 3.839. Na toliko povećanje najviše je utjecala ekspanzija u gospodarstvu koja je uslijedila nakon uspostave nove vlasti mira i pravnog poretka u zemlji, kao i migracija stanovništva.

Svjetliji primjeri

Iako malobrojni, kod svih nacionalnosti bili su cijenjeni članovi obitelji: Štitića, Pranjica, Kraljinića, Tadića, Kozina, Murgića, Divkovića, Čolića, Cerića, Ivanića, Banovića, Ribičića, Kudera, Mervara i drugih Hrvata starosjeditelja u gradu Tuzli, koji su, uglavnom, bili poznati kao trgovci, seljaci, gostioničari, pčelari, ali i kao vatrogasci, recimo, te utemeljitelji raznih društava.

Oni su se nalazili i na čelu Gradskog vijeća, naročito od 1908. do 1914. Podnačelnikom je, tako, primjerice, bio Anto Banović, a članovima Gradskog vijeća Andrija Štitić, Ivo Ribičić i dr. Viktor Jankijević, dok je općinski bilježnik - knjigovodja Ivan Josić.

Tuzla je, inače, uskoro, preplavilo činovništvo isprije, bilo je tu nešto Hrvata, ali najviše stranaca. Uprava se morala voditi na njemačkom jeziku, nastojala se proširiti germanizacija, ali Hrvati su imali niz svijetlih primjera.

Tako prvi diplomirani arhitekt u Tuzli Franc Mihanović dolazi iz Zagreba 1884. kao ok-

ružni inženjer i otvara projektantski biro. Među ostalim, on je ovdje projektirao Šarenu džamiju i Gradsku česmu, 1888.

Potkraj prošlog i početkom ovog stoljeća u Tuzli je živio Josip Kosor podrijetlom iz Vrljke, u Dalmatinskoj zagori, i radio kao činovnik jednog od tuzlanskih sudova. U Tuzli je napisao svoje prve pripovijetke i prikupio građu za dramsko djelo iz bosanskog života, koju je kasnije razradio u igru od tri čina, pod imenom "Hadži Ibrahim aga".

Oko 1900. u tuzlanskom sudu, kao sudac, radio je još jedan književnik, Kazimir Ivan Ostojić, koji je kod ovdašnjih tiskara Pissebergera i Schurmachera tiskao tridesetak hrvatskih knjiga, većinom pjesama, među kojima i "Trzaje" Silvija Strahimira Kranjčevića, 1902.

Od profesora Hrvata koji nisu rođeni sa ovih prostora radom su se u Gimnaziji isticali Nikola Buconjić i dr. Tugomir Alaupović, također, književnici.

Gospodarski razvitak

Tuzla je počela doživljavati svoj procvat. Za iskorištavanje bogatih nalazišta ugljena i soli izgrađena je i puštena u promet željeznička pruga između Doboja i Tuzle, u dužini od 67 kilometara. Prvi vlak u Tuzli je dočekan 29. travnja 1886. Podignuta je Solana u Simin Hanu, prva moderna solana na Balkanu, koja je počela proizvodnju u proljeće 1885. Pa,

1886., prva koksna peć u Kreki te prva bosanska špiritana. Također u Kreki, 1885., otvoren je rudnik ugljena, najveći u BiH.

Tuzla je stekla veliki strateški značaj. To su potvrdila dva golemo vojnička logora, te zapovjednik mjesta koji je uvijek imao general-ski čin. Tuzlu su posjetili: austrougarska nadvojvotkinja Štefanija 3. lipnja 1888., a nadvojvoda Albert 28. travnja 1894.

Tuzla je dobila vodovod, kanalizaciju, električno osvjjetljenje, hotele i trotoare. U njoj je bilo dvije stotine raznih zanatskih radionica, najviše obučara, krojača, abadžija-krojača seljačkih odijela, frizera, kolara, kovača... Početkom ovoga stoljeća ona je bila okružena s jedanaest kotareva, u njoj je bilo sjedište dvaju kotarskih oblasti, gradskog i seoskog kotara. Imala je dvije ljekarne, tri svratišta, dva građevinska poduzeća, špediciju, trgovinu namještajem, dvije trgovine drvetom, tri željeznom robom, šest stokom, tri voćem, po jednu kožom i pićem, četiri kolonijalom, dva urara, dva staklara, jednog limara i 58 trgovina sitne mješovite robe. Iz Tuzle se putovalo u Brčko, Kladanj i Zvornik poštanskom kočijom. Uoči Prvoga svjetskog rata ovdje je otvorena i filijala Hrvatske centralne banke. Riječju, austrougarska uprava je nemjerljivo pridonijela podizanju ekonomskog i prosvjetnog stanja, Tuzla je doživjela gospodarstveni polet, grad se počeo naglo razvijati. Austro-Ugarska je otvorila Tuzlu svjetskom prometu i zapadnoeuropskoj kulturi.

Tuzlanska općina je još u godinama prije Prvog svjetskog rata učinila prilično mnogo, čak, i za čistoću i higijenu grada. Na inicijativu Zemaljske vlade u Sarajevu, u Tuzli je 1911. počeo izlaziti na hrvatskom i njemačkom jeziku časopis pod naslovom "Općina - Die Gemeinde", promičući stječevinu te općine kao neko austrougarsko Potemkinovo selo, ističući tuzlansku općinu kao uzor općinskoj politici po drugim gradovima BiH.

Velika razočaranost hrvatskih seljaka

Međutim, Austrougarska nije riješila agrarno pitanje, iako se obvezala na to, tako da su i u tuzlanskim selima, gdje su živjeli uglavnom Hrvati, još uvijek stezali okovi feudalizma, pa je položaj seljaka sada postao još teži. Iako u manjem broju, oni su još uvijek obrađivali begovsku zemlju uzgajajući, pretežito, pšenicu, kukuruz i proso, od voća: šljivu, jabuku, krušku i orah, a gajili su i stoku. Stanovali su većinom u kućama od drveta, koje su bile pokrivene šindrom ili slamom, sa malim prozorima i jednom, najviše dvije prostorije. Tuzla je, istina, dobila modernu administraciju, poreski sustav je uređen, Hrvati više nisu tvorili potlačenu zajednicu, zapaženo je njihovo djelovanje i kroz političke stranke, osobito 1910., u vrijeme izbora za bosanski sabor, ali se njihov kulturni i gospodarski položaj nije poboljšao u onoj mjeri kako se to očekivalo. Kod njih je i u ovome razdoblju ostao visok postotak nepismenih, premda su u prosjeku stajali bolje nego pripadnici drugih naroda. U gospodarskom pogledu, barem kroz prva dva i pol desetljeća nove vlasti, najviše ih je i dalje ostalo u kmetskoj ovisnosti. Hrvatski seljaci su se

razočarali, jer agrarno pitanje nije se ni u novoj državi rješavalo, a država je i dalje ubirala desetinu. Trgovci više nisu morali da računaju na seljaka kao kupca, niti da se bore za njegovo oslobođenje, jer su stekli nove potrošače; činovnike, vojsku, radništvo i begove koji su poprimili građanski način života.

Od 103 vlasnika privatnih radnji, registriranih do 1919. u Tuzli, bilo je svega osam Hrvata. U tuzlanskom okrugu, u čijim je selima živjela većina ovdašnjih Hrvata, na svaku tisuću stanovnika, otkupilo se: 1913. - 180, 194. - 130, 1915. - 175 kmetova, samo!

Uvjeti života Hrvata na selu bili su veoma teški. U nedostatku škola, rijetko je koji od njih znao čitati i pisati. Obradivali su begovska imanja uz trećinu kao naknadu, pošto se izdvoji desetina koja je pripadala državi. Vlastite zemlje su imali zanemarlivo malo, a njihovih ukućana je bilo mnogo. O nekom boljem odijevanju i ishrani nisu mogli ni pomišljati.

Zato su, čak i kao djeca od deset do četrnaest godina, bili primorani zapošljavati se u Rudniku ugljena Kreka, gdje se radilo i po dvanaest, pa i više sati dnevno. Zbog toga napornog rada otjecale su im, pogotovo djeci, noge. Ali kad bi otišli na pregled, rudarski bi ih liječnik jednostavno proglasio - saboterima.

Prvi štrajkovi

Za početak rudarskih radova u Kreki angažirani su strani stručnjaci i iskusni rudari, a, s njima, u proizvodnju su postupno uvedeni domaći ljudi, pretežito hrvatski seljaci iz okolice Tuzle, koji su se i ranije bavili tim poslom. Godine 1898. radilo je njih 248, recimo, od čega 101 oženjen i 47 neoženjenih; stanovali su u svojim kućama blizu i dalje od Rudnika. Najviše rudara davala su hrvatska sela: Lipnica, Bukinje, Husino, Ljubace, Morančani, Živinice, Hudeč, Pogorioci, Ljepunice, Dobrnja i Bistarac.

Ekonomska kriza koja je zahvatila Austro-Ugarsku prvih godina ovog stoljeća nepovoljno se odrazila i na njihov, ionako, bijedan položaj. Poskupjele su životne namirnice, osobito žito, tada temeljni artikl ishrane. Porast cijena nije pratio odgovarajuće povećanje radničkih nadnica. Radno vrijeme, koje je rudarskim zakonom od 1881. ograničeno na dvanaest sati dnevno, nije poštovano, naročito u zimsko doba, kada je potražnja ugljena bila najveća.

Nezadovoljni takvim stanjem, rudari stupaju u štrajk. U Beč su tom prigodom, siječnja 1910., uputili četveročlano izaslanstvo, koje su, od Hrvata, činili Ivo Tadić i Pero Vidović, sa zahtjevom da se točno utvrdi radno vrijeme i povećaju nadnice za onoliko za koliko su porasle cijene životnim namirnicama. Radni se dan sveo na devet sati, a nadnice su povećane.

Da je taj štrajk uspio, završivši se 22. siječnja 1910., svjedoči izvješće predstojnika tuzlanskog seoskog kotara upućeno 19. siječnja 1910. Okružnoj oblasti u Tuzli. Predstojnik ga je napisao nakon trodnevnog boravka na terenu. Obaviješten da će ondje

biti održan sastanak rudara, kotarski, se naime, predstojnik odmah uputio u Lipnicu, iz koje izvješćuje da se štrajkači ponašaju korektno; da se nalaze kod svojih kuća i većinom pribavljaju drva. Nakon Lipnice obišao je sva mjesta koja su davala rudare u Kreki: Bukinje, Husino, Ljubace, Morančane, Živinice, Hudeč, Pogorioci, Ljepunice, Dobrnju i Bistarac. I svugdje je stekao dojam kao u Lipnici. Rudari su se držali mirno i dostojanstveno. Potporu od radničke organizacije dobijali su uglavnom rudari nastanjeni u Tuzli i Kreki, dok štrajkači iz seoskog, dakle, hrvatskog područja gotovo uopće nisu primali ovu pomoć, jer su, ipak, nešto imali, što je značajan primjer njihove solidarnosti sa komorantima. Uspjehu ovoga štrajka pridonijeli su: Božo Mrkić, Mijo Marić, Niko Tufekčić, Mijo Josipović, Ivo Pejić, Mijo i Marijan Divković, Mijo Lugonjić, Stipo Sabeljić i drugi Hrvati - članovi štrajkačkog odbora.

O ovome je štrajku, već 6. siječnja 1910., pisao čak i bečki list "Die Zeit", konstatirajući da Zemaljska vlada u Sarajevu stoji na stanovitu kako je štrajk izbio iz "potpune objesti" i kako se sa radnicima ne može pregovarati. Zahtjev rudara za ukidanje akorda list je nazvao besmislenim jer akord, pisao je on, postoji u rudarstvu ne samo u Austro-Ugarske, nego i Njemačke, Engleske, Belgije.

No, rudari Kreke su se borili i izborili za bolje uvjete rata i svoja radnička prava.

Kada je 1912., zbog samovoljnog otpuštanja radnika sa posla, vođen jedan od najtežih štrajkova rudara Kreke za austrougarske vladavine Bosnom, Hrvati su se opet našli u vrtlogu događaja. Dva dana nakon izbijanja toga štrajka, 2. siječnja 1912., uprava Rudnika predložila je Zajedničkom ministarstvu financija da se, potraje li štrajk dulje od osam dana, štrajkači tretiraju kao da su svojevrijedno napustili posao, a da se Ivo Tadić, Bono Sabeljić, Mijo i Franjo Marić, kao najistaknutiji "podstrekači i pobunjavaci", uopće više ne prime na posao. Povratak na posao, vlasti su zabranile i već otpuštenom rudaru Stjepi Keroševiću. Dvadeset sedmog siječnja uhićena su osmorica štrajkača Hrvata iz Par Sela.

Devetoricu najistaknutijih rudara Hrvata: Miju Josipovića, predsjednika, Miju Iličića, tajnika, Jozu Peštića, rizničara, Tunju Miljanovića, Ivu i Niku Marjanovića, Božu Grbića, Tomu Markelića i Bonu Tufekčića, članove Podružnice rudara, poslodavci i tijela vlasti su protjerali u Mostar, u studenome 1917., pod izlikom "da kao stručni rudari omogućuje eksploatiranje tek otvorenog ugljenokopa". Plašeći se, međutim, njihovog utjecaja, uprava Rudnika i vojne vlasti vratile su ih, nakon petnaest dana njihovog rada u Rudniku, u Vojno zapovjedništvo u Tuzli. Odatle su, ožujka 1918., sprovedeni u Budimpeštu, gdje su raspoređeni u vojne postrojbe.

(Ulomak iz neobjavljenog rukopisa "Hrvati Tuzle")

(Svršetak u idućem broju)

Rudnik Kreka u vrijeme austrougarske vladavine

POSJET KRALJEVOJ SUTJESCI

Udruga "KRALJICA KATARINA" iz Kraljeve Sutjeske proslavila je 29. listopada ove godine petu obljetnicu svojega plodonosnog rada. Njoj je među ostalima prisustvovala i Udruga HRVATSKA ŽENA iz Tuzle.

Obljetnica je posvećena danu Blažene Katarine Kosače, čije ime ova Udruga nosi. Lijep, sunčan dan učinio je još ugodnijim razgledanje krajolika, gdje je stolovala posljednja bosanska kraljica. Bio je to, uistinu, doživljaj. Rijeke ljudi u narodnim nošnjama, uz pjesmu i svirku, slijevale su se prema samostanskoj crkvi sv. Ivana Krstitelja.

Teško se odlučiti koja je odora najljepša. Ipak naše su oči najviše zastajale na ženskoj nošnji Kraljeve Sutjeske sa crnim maramama, koje već stoljećima svjedoče narodno žaljenje za svojom kraljicom.

I naša je Udruga na oltar položila svoj skromni dar. Bila je to ikebana, osobito kreativnošću i s puno ukusa urađena cvijećem iz samostanske bašte.

Središnja proslava obljetnice započela je u jedanaest sati svečanom svetom misom koju je predvodio prof. Fra Filip Karadža uz koncelebraciju braće franjevaca iz samostana, profesora iz Visokog i Sarajeva i svećenika

mnogih župa. Pod misom je pjevao Samostanski zbor uz sudjelovanje nekolicine članova Mješovitog crkvenog zbora iz Tuzle.

Slušajući fra Filipovu propovijed, svi vjernici na svetoj misi u svojim srcima su zasigurno osjetili ponos i sigurnost u svoju vjeru i kraljevsku tradiciju i povijest, na kojima im mnogi narodi mogu pozavidjeti.

Nakon svete mise, održana je svečana akademija u povodu

petogodišnjeg rada Udruge, gdje su nastupili domaći tamburaši i tamburaši Sjemeništa franjevačke gimnazije iz Visokog.

Također, bilo je nekoliko dirljivih monologa i stihova mladih franjevaca. Mnogo smo toga saznali o osebujnom radu predsjednice Udruge Dragice Bojić, koja je tom prigodom primila nove članice.

Slušajući program i gledajući u kip Blažene Katarine na sporednom oltaru, misli mi na trenutak odlutaše do vječnog grada Rima, u crkvu

Santa Maria d' Aracoeli, gdje je kraljica pokopana. Na um mi padaše riječi molitve, prožete iskrenim željama da se grob naše kraljice nađe bliže očima našega naroda, koji će osjećajući njezinu blizinu biti snažniji i zdušniji i revnije tražiti od nje zagovor na tome istom oltaru.

Oprosti mi, Gospodine, što mislim kao čovjek i osjećam kao smrtnik, ali siguran sam da bi i naša kraljica mirnije počivala u krilu svoje zemlje.

Ona, koja se cijeloga života borila i molila za svoj hrvatski narod i katoličku vjeru.

Po završetku Svečane akademije, pozvani smo na domjenak, koji su priredile članice Udruge. Bilo je ugodno družiti se i igrati kolo sa franjevcima i lokalnim pukom.

Neki su prošetali šetalištem iznad Samostana, kojim su naši ujaci stoljećima meditirali, uz molitvu krunice i promišljanju o budućnosti vjere i kulture našega hrvatskog naroda. Domaćini su nas srdačno ispratili do autobusa, a neki su, pak, išli sa nama i do Čatića, gdje se nastavila svečanost Smotre folklora, koja će, rekoše, postati tradicionalnom.

Zvonko BOSANKIĆ

ISPRAĆAJ GOSPODINA DAVORINA ZAGORŠČAKA GENERALNOG KONZULA REPUBLIKE HRVATSKE U TUZLI

Poklon g. Davorinu

30. listopada ove godine Društvo "HRVATSKI DOM" i HKD "NAPREDAK" te Udruga "HRVATSKA ŽENA" Tuzla, organizirali su ispraćaj generalnog konzula Republike Hrvatske u Tuzli, gospodina Davorina Zagorščaka u prostorijama Hrvatskog doma.

G. Zagorščaku izrečene su riječi zahvale i uručeni darovi. Večer je bila prijatna, uz domjenak i mali tamburaški Napretkov sastav.

HG

Oproštajni govori

IZBORNA SKUPŠTINA HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA NAPREDAK SARAJEVO

Svi ne možemo postati slavni, ali zato možemo biti dobri.

U Sarajevu je 18. i 19. ovog mjeseca u Napretkovoj palači održana izvještajno-izborna Skupština HKD Napredak u nazočnosti predstavnika javnog, kulturnog i političkog života, te predstavnika Crkve i zastupnika

Napretkovih podružnica. Skupštini su bili nazočni i predstavnici tuzlanske podružnice: dr. Miroslav Petrović, fra Martin Antunović i Zvonko Bosankić. Skupština je podijeljena na dva dijela, svečani i radni.

Nakon Napretkove himne koju je otpjevao Napretkov zbor, delegate i uvažene goste pozdravio je predsjednik Napretka g. prof. dr. Franjo Topić, koji se u svom govoru osvrnuo na rad Napretka kroz proteklih deset godina. Rad je, bez pretjerivanja, bio više nego bogat aktivnostima na svim poljima.

Napredak ima 64 podružnice, od toga 42 u BiH, 12 u Hrvatskoj, 5 u Njemačkoj, 2 u Austriji i po jedna u Švedskoj, SAD-u i u Crnoj Gori. Napredak ima oko 20.000 članova.

Svoj govor predsjednik Napretka je završio riječima: "Zahvaljujem dragom Bogu što je preko nas učinio nešto dobro u ovom često nehumanom svijetu".

Skupštinu su pozdravili msgr. dr. Pero Sudar, pomoćni biskup Vrhbosanski, fra Mijo Džolan, provincijal Bosne srebrenje, Veso Vegar, zastupnik člana Predsjedništva g. Ante Jelavića, Blaž Žilić u ime ministra kulture Republike Hrvatske, dr. Ejup Ganić, predsjednik Federacije, g. Fahrudin Rizvanbegović u ime Vlade Federacije, g. Savo Vlaški, ispred srpske KZ Prosveta i drugi gosti.

Navodimo ukratko neke od pozdrava uvaženih gostiju: msgr. Pero Sudar "Mora se braniti dostojanstvo i ponos, jer naći će se za nevolju kora kruha, ali ako narod izgubi dostojanstvo i ponos, nema mu perspektive".

Gospodin Ejup Ganić: "Narod koji mobilize svoje umove i potencijale ima svoju budućnost, kao što to čini Napredak, jer i zemlja u kojoj ti ljudi žive ima budućnost. Napretkovi su programi poruka Državi gdje i kako treba ulagati".

Gospodin Savo Vlaški "Napredak nije u prošlih deset godina učinio samo za hrvatski narod, nego za sviju nas i cijelu Državu".

Izaslanik banjolučkog biskupa msgr. Franje Komarice "Ne dolazim kao Ero s onoga svijeta, nego iz drugog entiteta iz kojeg nosim tople pozdrave i želje velikoga prijatelja Napretka, Banjolučkog biskupa msgr. Franje Komarice".

Na sjednici je gospodin Tomislav Obrđalj pročitao i Odluku o dodjeli priznanja i povelja najzaslužnijim institucijama i pojedincima. Po završetku svečane skupštine, delegati i uvaženi gosti su razgledali izložbu glasila i drugih radova Napretkovih podružnica, gdje je tuzlanska vidno zastupljena i na Radnoj skupštini istaknuta kao jedna od najaktivnijih.

Nakon razgledanja i koktela otpočela je s radom Izborna skupština, s radnim predsjed

dništvom i ostalim pomoćnim tijelima u skladu sa Statutom.

Sjednica je protekla u duhu konkretnih prijedloga i dopuna predstavnika podružnica, gdje su iznesena iskustva kao i uspjesi i poteškoće u radu.

Na Skupštini je ponovno za predsjednika Napretka izabran prof. dr. Franjo Topić, za kojega jedan diskutant reče da je "perpetuum mobile" koji je i dalje potreban i nezamjenjiv na toj funkciji.

Izabrano je i šest dopredsjednika, trideset članova Središnje uprave, Nadzorni odbor i Stegovni sud.

Drugog dana održana je svečana sveta misa u sarajevskoj Katedrali u 11 sati za sve pokojne Napretkovce, koji su svojim radom dosta toga uradili, a koju je predvodio msgr. Pero Sudar.

Nakon svete mise nastavljen je i priveden kraju rad Skupštine.

Zvonko BOSANKIĆ

OBNOVljen RAD "NAPRETKA"

Za predsjednika izabran akademski kipar Veno Jerković. Skupu prisustvovali i predstavnici nekih političkih stranaka i vjerskih zajednica.

U Tuzli je 12. studenog, u sali Radničkog kulturno-umjetničkog društva "Mitar Trifunović Učo", održana obnoviteljska skupština Hrvatskog kulturnog društva "Napredak". Među oko tri stotine posjetilaca bili su i predstavnici nekih političkih stranaka i vjerskih zajednica. Tuzlanski "Napredak" djelovat će kao podružnica sarajevskog Hrvatskog kulturnog društva "Napredak", obnovljenog prije mjesec i pol dana.

Referat o programskim zadacima "Napretka" u Tuzli podnio je profesor doktor Zdravko Milošević, potpredsjednik Središnje uprave sarajevskog "Napretka". Istakao je potrebu da ovo Društvo širi humanističke ideje zajedništva svih ljudi na ovim prostorima, kao i da se bavi prosvjetnim, kulturnim, gospodarskim i drugim pitanjima. Kazao je da je "Napredak" u Tuzli djelovao još 1902. godine, s tim što je, kako je rekao, "državna vlast nasilno ukinula 1949. godine sva nacionalna društva". O statutarnim pitanjima govorio je tajnik "Napretka" iz Sarajeva Anto Škrego, istakavši da je ovo obnovljeno Društvo je izvanstranačko i izvanpolitičko. Članarina je 200 dinara za odrasle i 50 dinara za mladež. Za predsjednika Društva "Napredak" u Tuzli je tajnim glasanjem izabran akademski kipar Veno Jerković.

Na obnoviteljskoj skupštini "Napretka" govorili su i gosti ovoga skupa. Prvi im se obratio predsjednik Središnje uprave "Napretka" iz Sarajeva dr. Franjo Topić, Naglasivši da je jedan od osnovnih ciljeva nacionalnih društava njegovanje posebnih u riznici općih kultura naroda na ovim prostorima. Sve to treba da doprinese suživotu svih ljudi.

Uspjeh tuzlanskom "Napretku" poželio je kraćim svojim izlaganjem i predsjednik Odbora Islamske zajednice u Tuzli hadži Hamid efendija Zahirović. Potom je govorio gvardijan Franjevačkog samostana i župnik u Tuzli fra Josip Zvonimir Bošnjaković, poželjevši da "Napredak" afirmiše demokraciju, mir, ljubav i toleranciju među svim ljudima, bez obzira na vjeru i naciju i neku drugu pripadnost i lična ubjeđenja. Episkop Zvorničko-tuzlanske eparhije Srpske pravoslavne crkve u Tuzli Vasilije Kačavenda najprije je zaželio "Napretku" uspjeh u radu i širenje bratske sloge među svim narodima, a zatim je oštro kritizirao "ateističku boljševičku vlast", koja je, kako je rekao, tražila da se odrekemo i onoga što je naše. "Naši narodi živjeli su u slozi i prije lenjinizma, boljševizma i titozma", rekao je Kačavenda. Proteklo vrijeme od pedesetak godina ocijenio je "periodom mraka, jada, tuge i čemera", jer je bilo dovoljno, kako je rekao, da se nekom prišije etiketa čim kaže da je Srbin, Hrvat ili Musliman! Učesnike je pozdravio i Mirkko Grbić, u ime Odbora fondacije "Meša Selimović" u Tuzli.

U kulturno-umjetničkom dijelu ovoga skupa sudjelovao je dječji zbor "Glas srca" iz Šikare koji je otpjevao nekoliko melodija.

F. Šiljivić

DESET GODINA NAPRETKA NAKON OBNAVLJANJA RADA

Željko PEŠTIĆ

U studenom 2000. godine HKD NAPREDAK u Tuzli obilježio je desetu obljetnicu nakon obnavljanja rada.

Hrvatsko kulturno društvo Napredak - podružnica Tuzla osnovano je 1909. godine i 1999. godine je obilježilo 90 godina svog postojanja. HKD Napredak je obnovio svoj rad 12. studenog 1990. godine. Tuzla je bila druga po redu od 37 podružnica koje su 1990. i 1991. godine obnovile rad.

Na tuzlanskom području, prije 2. svjetskog rata postojale su kulturne ustanove, kulturna i sportska društva, među njima, Hrvatsko kulturno društvo Napredak. Kulturni rad Hrvata imao je bogatu tradiciju. Napretkova

Dr. Miroslav Petrović

podružnica od 1909. godine djelovala je u okviru Društva Hrvatski dom. Priredbe hrvatskih društava bile su najposjećenije u gradu Tuzli i uvijek su bile blagdan za građane Tuzle, ljubitelji lijepe pjesme i glazbe. U tom razdoblju nije bilo niti jedne kulturne manifestacije na kojoj nisu sudjelovala hrvatska društva, jer su ona bila otvorena za sve ljude i bila su mjesta za širenje sloge i ljubavi među svim ljudima dobre volje. Sve je to bilo negdje do 9. ožujka 1949. godine, kada je oduzet Hrvatski dom (danas Narodno pozorište) i kada su zabranjena sva nacionalna društva.

Dr. Slavko Pecirep

Obnoviteljskom skupštinom, 12. studenog 1999. godine počeli smo sve ispočetka jer nismo ništa imali osim dobre volje. Imali smo našu Rimokatoličku crkvu, naš Samostan i naše svećenike. Počeli smo u garaži Franjevačkog samostana i kako je vrijeme išlo, iako je bio rat, postigli smo zavidne rezultate.

SEĆANJE NA PRVE...

U radu obnovljenog NAPRETKA - 1990. i 1991. godine kada se "smjelo" i "nije smjelo raditi", kada je bilo najteže poslije 45 godina zabranjenog djelovanja, dali su svoj puni doprinos: Tomislav Alaupović, Slavko Babić, Ivica Bilić, Josip Biloš, Božo Bonić, fra Josip Bošnjaković, Franjo Burda, fra Marjan Dadić, Vinko Dobrinić, Vera Gojo, Zdravko Hlodik, Mehmedalija Halilović, Veno Jerković, Ivo

Zlata Musić

Jurić, Jakob Križan, Anika Krmek, Božo Majić, Boris Mariolović, Ivan Martinašević, fra Petar Matanović, Franjo Mott, Ivan Pavičić, Drago Pavić, Lidija Pavić, Slavko

Pecirep, Ivo Petrović, Zvonimira Pecirep, Franjo Pešić, Željko Pešić, Helena Račić, Marko Stjepanović i mnogi drugi.

U Napretku su osnovane mnoge sekcije: tamburaška, literarno-jezična, likovna i dr. Okupljeni su renomirani glazbeni umjetnici i mladi talenti, književnici, likovni umjetnici i mnogi značajni Hrvati koji danas rade u društvima. Priređivane su: javne tribine, koncerti, izložbe slika, promocije knjiga, književne večeri.

Društvo je sudjelovalo na svim značajnim skupovima, obnoviteljskim saborima Hrvatskih društava, obljetnicama, blagdanskim svetkovinama u Tuzli i izvan Tuzle, i u Republici Hrvatskoj, te na drugim manifestacijama, kako za građane Tuzle tako i za strane civilne i vojne organizacije koje su boravile u Tuzli. Održavani su cjelovečernji tamburaški koncerti.

U jesen 1991. godine gvardijan fra Petar Matanović i Ivan Martinašević su otišli u Bačku i kupili prve tambure. Maestro Vinko Dobrinić vodi školu tambure. Imamo 14 seniora i 10 juniora. Pomaže mu g. Željko Ban. Škola radi u garaži.

Zahvaljujući susretljivosti Franjevačkog samostana, časnih sestara i svih svećenika s gvardijanom fra Petrom Matanovićem na čelu, osigurani su najnužniji uvjeti za rad Društva. Samostan je pomagao rad i na mnogo drugih načina, između ostalog, strpljivošću ukućana Samostana za svakodnevnog uzemirivanja vježbama sekcija u adaptiranoj učionici Samostana do materijalne pomoći u svim njezinim oblicima.

Osnovan je ženski pjevački zbor koji je nastupao u Tuzli, a 1995. godine od 27. 1. do 27. 2. gostovao u Republici Hrvatskoj. Organizator gostovanja je Humanitarna udruga "Bijeli put" iz Zagreba, na čelu s dr. Slobodanom Langom.

- 29. 1. - nastupa u Glazbenom zavodu u Zagrebu; prihod s ovog koncerta namijenjen je gradu glazbene škole u Novom Travniku.

Poslije ovog koncerta organizirana je, uz pomoć županija, tumeja Zbora u Bjelovaru, Varaždinu, Osijeku i Zadru.

Nakon druge, gotovo trogodišnje izolacije Napretkov djevojački zbor krenuo je na put kojim su predstavili svoje umijeće i tuzlanske Hrvate. Predstavili su ih putem zbornog pjevanja europske razine. Pod sigurnim ravnanjem prof. Čestmira Duška, "Tuzlanski su slavuji", kako ih je netko u publici nazvao, u mnogim gradovima "Lijepe naše" pobrali odlične kritike glazbenih stručnjaka.

HRVATSKI GLASNIK

Hrvatski Glasnik, glasilo Hrvatskog kulturnog društva NAPREDAK župe Soli, prvi je list Hrvata u Bosni i Hercegovini nakon pada komunizma. Izlazi od Božića 1992. godine.

U Glasniku se objavljuju članci iz vlastite kulture, povijesti, duhovnosti, politike, odgoja, gospodarstva, školstva, zdravstva i dr. Glas-

nik prati aktivnosti hrvatskih društava, rimokatoličkih župa, hrvatskih organizacija i važna događanja u gradu Tuzli, Tuzlanskoj županiji, Bosni i Hercegovini i svijetu. Do danas je tiskano 96. brojeva.

U radu na listu Hrvatski Glasnik bilo je oko 140 suradnika. Prvi i glavni odgovorni urednik bio je g. Ljubomir Aždajić, a sada je g. Juraj Novosel. Prof. dr. Franjo Topić u intervjuu za ovaj list rekao je: "Hrvatski Glasnik ostavit će veliki trag u povijesti, jer je ono što radi izuzetno važno".

Hrvatski Glasnik je časopis kojem su u BiH, Hrvatskoj i svijetu izrečena velika priznanja.

Redakcija Glasnika namjerava objaviti knjigu, koja će predstavljati najcjelovitiju kroniku Tuzle, znamenitih ličnosti kulture iz prošlosti.

NEKI POKAZATELJI AKTIVNOSTI NAPRETKA U PROTEKLIM DESET GODINA

- * Održano je preko 250 različitih manifestacija.
- * Tamburaški orkestar i Veliki djevojački zbor, održali su više od 100 koncerata u zemlji i inozemstvu.
- * Organiziran je velik broj književnih tribina, izložbi slika, kazališnih predstava, promocija knjiga. Gostovali su najvrjedniji predavači iz BiH i Hrvatske.
- * Tamburaški orkestar gostovao je širom BiH, u Hrvatskoj, Austriji i Mađarskoj.
- * Organizirali smo i to veoma uspješno Međunarodnu likovnu koloniju "Breške 2000".
- * Naš tamburaški orkestar postigao je značajne rezultate i dobio brojna priznanja i nagrade na festivalima tamburaške glazbe (Osijek, Sarajevo).
- * Osigurali smo sredstva i raspisali Natječaj za stipendiranje i potporu đaka i studenata.
- * Hrvatski Glasnik je predstavljen u našoj zemlji, Hrvatskoj, Austriji i Mađarskoj. Aktivista u Napretku bilo je mnogo i nemoguće je sve navesti, ali spomenimo barem predsjednike: Veno Jerković, Željko Pešić, Zlata Musić i dr. Miroslav Petrović.

ŠTO REĆI O NAPRETKU I LJUDIMA KOJI RADE U NAPRETKU

Hrvatsko kulturno društvo Napredak je društvo okrenuto čovjeku, njegovu razvitku, kulturnom i znanstvenom napretku. Ovaj rad je amaterski iako ostvaruje vrlo profesionalne rezultate. Prof. dr. Franjo Topić govoreći o Napretku rekao je:

"Napredak je malo čudno organiziran, jer većina ljudi, pogotovo u podružnicama, radi na volonterskoj osnovi. I znajući da ponekad nemaju dovoljno ni vremena ni sredstava, pitam se kako uopće stignu napraviti tako značajne rezultate".

Napredak je u svome krilu odnjegovao velika imena s naših krajeva: Kristijana Krekovića, Ivu Andrića, Vladimira Preloga, Franju Ledera, Ismeta Mujezinovića.

PROGRAM MANIFESTACIJA U POVODU DESET GODINA OBNOVLJENOGA RADA HKD "NAPREDAK" TUZLA

PONEDJELJAK, 6. studeni 2000. godine u 17,30 sati

Prof. dr. Krunoslav Pranjić, Filozofski fakultet u Zagrebu:

Krežin srpanj (jubilej bez jubilarčenja)
(u Narodnom pozorištu)

SRIJEDA, 8. studeni 2000. godine u 17,30 sati

Prof. dr. Andrija Zirdum, Teološki fakultet Sarajevo:

Filip Lastrić - Očevac, prvi povjesničar Bosne
(u povodu 300. obljetnice rođenja)
(Dvorana bivšega Radničkog univerziteta)

PETAK, 10. studeni 2000. godine u 19,00 sati

Mali tamburaški orkestar HKD "Napredak" Tuzla

Mali tamburaški orkestar HKD "Napredak" Kreševo

Večer tamburaške glazbe
(Kristalna dvorana Hotela Tuzla)

NEDJELJA, 12. studeni 2000. godine - u 10,30 sati:

Otkrivanje Spomen-ploče na Kamenu nade, simboličnom kamenu - temelju buduće Napretkove zgrade (u dvorištu Župne crkve u Tuzli)

- u 11,00 sati:

Sveta misa u Župnoj crkvi, Napretku u čast

- u 12,00 sati:

Izložba akvarela gđe Antonije Konaj, slikarice iz Sarajeva (u Franjevačkoj galeriji)

- 18,00 sati:

Svečana Skupština HKD "Napredak" Tuzla (u prostorijama Hrvatskog doma)

KAMEN TEMELJAC JE DAROVAO
G. MATO PEJIĆ

DESET GODINA OBNOVLJENOG RADA HKD "NAPREDAK" TUZLA

Od ponedjeljka, 6. pa do nedjelje 12. studenoga 2000. godine tuzlanski Napredak slavio je desetu obljetnicu svoga obnavljanja.

Gradski mediji, novine, radio i tv kuće grada Tuzle angažirano su pratili sva događanja pa je ovaj tjedan u znaku Napretka bio očekivano prezentiran cijelom kantonu i šire.

PONEDJELJAK

U Narodnom pozorištu, prof. dr. Krunoslav Pranjić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, održao je predavanje pod naslovom **Krležin srpanj (jubilej bez jubilarčenja)**. Prof. Pranjić rado se odaziva Napretku na pozive. Naše gore list, šarmantan i duhovit, široko i duboko obrađivan, rijetka prilika u našem vremenu i prostoru.

Prof. dr. Krunoslav Pranjić

Prof. Pranjić predaje poklon za Gimnaziju KŠC

Publika pažljivo sluša prof. Pranjića

Prvo su učenici Opće gimnazije govorili Krležine stihove. Skladnost Balada Petrice Kerempuha i zagorskih popevki pokazala se kao fini uvod u duhovno oplemenjeno Napretkovo večernje druženje.

U kolažnom pregledu Krležinoga opusa našlo se i ime jednoga Tuzlaka. U dijelu predavanja naslovljenom "Fuga Matošiana & Krležina & Matijevećana (!?)", prof. Pranjić je citirao Matoša i Krležu kao majstore "fugoidne" stilizacije (poređenje stilske organizacije teksta s kompozicijom fuge u glazbenoj umjetnosti!). I onda nas je, i sam iznenađen, prijatno iznenadio pronašavši i kod "jednoga bošnjačkoga fratra, do četiri stotine godišta ranije (1630!) u fra Stjepana Matijeveća, Tuzlaka rodom, srodnu organizaciju teksta."

Budući Napretkovci nisu imali jubilarčenja, a imali su jubilej. Interesantno je bilo slušati "usputna" tumačenja, tako draga prof. Pranjiću, a tako potrebna i značajna nama koji riječima ne prilazimo toliko znatiželjno i s poštovanjem kao prof. Pranjić. "Jubilej kao riječ potječe od starohebrejskoga (jobel=trublja), a danas u svim europskim jezicima znači proslavu obljetnice kakve ličnosti ili ustanove, kakva događaja." U nastavku, objašnjavajući zašto nema jubilarčenja, fanfara ili simpozija saznali smo, "opet usput": "fanfara (trublja) kao riječ nije čak ni indoevropskoga porijekla, već je semitskoga (arapskoga) gdje je fanfar = brbljav (ac); a simpozij, kao ime za učen skup, ma koje struke ili udruge, intrigantna je porijekla: grčki sympósion = gozba". Prema tome "neće biti ni gozaba ni zdravica, ni stolova 'okruglih' ni 'čoškastih' (šteta ni 'švedskih', ni 'pjevčevih repova', tzv. cock-tails, tj. alla americana 'zledom zmiksanih' aperitiva uza gurmansko - 'gurmejske' rafinirane 'mezeluke' škampojastožnomajonezne)."

Ljude koji krećući se u životu stazama znanosti prelaze putove od Austrije, Danske, Finske, Kanade, Nizozemske, Norveške, Poljske, Rumunjske, Njemačke, USA, Švedske ili Velike Britanije, pa nađu vremena "skoknuti" do Tuzle, ne susrećemo često i nemamo sreću često ih slušati tako prisno i "po domaći". Napretkova publika znala je prepoznati i iskoristiti ovaj susret.

SRIJEDA

U oratoriju Franjevačkoga samostana, dr. fra Andrija Zirdum, umirovljeni profesor Sarajevske teologije, povjesničar, predavao je u povodu 200. obljetnice rođenja na temu **fra Filip Lastrić - Očevac, prvi povjesničar Bosne**.

Gimnazijalci iz KŠC govorili su ulomke iz tekstova **O Bosni s građanskog gledišta i O zemlji Bosanskog kraljevstva..** "Ukratko rečeno: Bosna posjeduje sve potrebno za prijatan ljudski život, a obiluje onim čime se može napuniti vladarska blagajna" poručio je Lastrić, daleke 1776. godine.

Ova poruka još se teško probija do ušiju bosanskih ljudi koji dopuštaju nekim drugima, tuđim i nedobronamjernim da nadviču staroga, učenoga bosanskoga fratra koji je znao što i zašto govori i piše.

Ili je fra Andrija izgledao svečanijim tonom, ili je ambijent (oratorij je istovremeno i likovna galerija) oplemenjen slikama brdskoga bosanskoga sela, ili je publika slušala na poseban, možda malo i pobožan način, ali, a je neki slučajni posjetitelj "upao" usred predavanja, ostao bi zatečen pozornošću i interesom koji je priča o životu jednoga bosanskoga dječaka od Očevije pored Vareša do Rima i natrag, izazvala kod Napretkovih uzvanika. Saznali smo da njegovo prezime nije Lástrić, ili Lástrić, kako se u jezikoslovlju i povijesti može susresti, nego Lástrić, prema Očevskom zaseoku Lástre, odakle je potekao. Također je, i za one koji nešto znaju o Lastriću, nov podatak bio da je tiskao veći broj djela i od samoga Matije Divkovića, oca bosanskohercegovačke književnosti.

Prof. dr. fra Andrija Zirdum

I danas bosanski dječaci i momci odlaze iz Bosne na školovanje u svijet. To bi nas trebalo radovati, a ne rastuživati i plašiti. Uvijek su

Snimak s prof. dr. Zirdumom za uspomenu

odlazili, ali su se i vraćali! Pa i kad se nisu vraćali, nisu zaboravljali tko su i što su. Fra Filip Lastrić Očevac jedan je u nizu onih koji se nameću kao uzor.

PETAK

Mali tamburaški orkestri HKD Napredak iz Tuzle i Kreševa imali su **Večer tamburaške glazbe** u Kristalnoj dvorani Hotela Tuzla. Ako je i bilo onih koji su se plašili ima li tamburaška glazba u Tuzli dovoljno poklonika da napuni Kristalnu dvoranu, sva su njihova pitanja dobila odgovor u petak, 10. studenoga u 19 sati.

Momci g. Vinka Dobričića koji je s ponosom dobrog učitelja sjedio u publici i aplaudirao svojim dobrim đacima, ne bi se postidjeli ni mnogo eminentnije pozornice. Predvođeni nenadmašnim Vedranom Čičkom, uz kvalitetne goste, mladu flautisticu Jelenu Ilić, te vokalne soliste Anu Mazić i g. Božu Bonića, Napretkovi tamburaši pokazali su zrelost i zadovoljili i najodabranije ukuse u dvorani.

Gosti iz Kreševa iako najmlađega uzrasta ohrabruju i svojim scenskim držanjem i onim što su glazbom pokazali. Kreševo je srce Bosne. A ovo srce koje se prikazalo Tuzlacima u proslavi Napretkova jubileja, mlado je i pred njim je još mnogo ovakvih večeriju.

NEDJELJA

Cijeli dan u nedjelju 12. studenoga, bilo je "svečano i radno".

- U 10,30 sati, u dvorištu Župne crkve u Tuzli otkrivena je spomen-ploča na **Kamenu nade**, simboličnom kamenu-temeljcu buduće

Sveta misa u Napretkovu čast

Napretkove zgrade koja u Tuzli nikada nije ni izgrađena. Napredak je podstanar u Hrvatskom domu, a svaki podstanar sanja o tome da jednoga dana ima svoju kuću, svoj prostor. Takav san za tuzlanski Napredak nije neostvariv. Svojim djelovanjem, otkad je prije 10 godina obnovio rad, nezaobilazan je u gradu Tuzli i za očekivati je razumijevanje nadležnih da se uključe u rješavanje njegove stambene problematike. Vođeni takvim željama, Napretkovci su iskoristili jubilej i, postavljanjem Kamena nade napomenuli da aktivnosti na tom polju tek započinju. To što je Kamen u dvorištu Župne crkve, također, je znakovito. - U tom prostoru započeo je obnovljeni Napredak i odatle će krenuti - svojoj kući!

- U 11,30 sati, u Napretkovu čast služena je sveta misa koju je služio fra Petar Matanović i svi fratri tuzlanskoga samostana, fra Petar je i član Upravnog odbora Tuzlanskoga Napretka i član središnje Napretkove uprave u Sarajevu.

- U 12,00 sati, u Franjevačkoj galeriji je otvorena izložba gđe Antonije Konaj, slikarice iz Sarajeva.

Na zidovima Franjevačke galerije postavljeno je 28 akvarela slikanih ženskom rukom i ženskom dušom. Kao da je po zamagljenom prozoru u život svojim dahom slikarica otvarala vidike i samo nam nazirati dala njegove obrise. Jedanaest pejzaža, devet likova i osam refleksivnih tema pokazali su jedan svijet oplemenjen maštom umjetnice koja na život udara pečat svoga dara. Biti darovan talentom slikarskoga umjetnika poseban je božanski odabir. Jer likovni umjetnik stvara svijet koji je najbliža prasluka stvoriteljevu stvaranju.

Gospođa Konaj je vidjela svijet od Kraljeve Sutjeske u Bosni do Bologne u Italiji i progovorila o njemu i riječju i bojom. Sumaglica kroz koju naziremo njezino viđenje života ostavlja nam prostor za vlastiti doživljaj toga istog svijeta i omogućava iluziju da i sami djelujemo u tom dostvoriteljskom činu. U likovnom susretu s ovom ženom nema dileme. Slikarica je ženskim okom i manikirano otmjenom rukom koja

Gđa Marija Petrović govori o likovnom stvaralaštvu gđe Konaj

Izložbu su posjetili učenici Gimnazije KŠC

nema snagu i težinu muške šake, prišla svojim motivima najnježnijim dodirima, samo ovlaš milujući usnuli svijet života-bajke.

- U 18,00 sati, u prostorijama Hrvatskog doma bila je Svečana Skupština HKD Napredak, sa svim što uz to ide!

Ne može se izbjeći istina da je bilo i jubilarčenja tj. "čoškastih" švedskih stolova punih svakakvoga ića i pića, "mezetluka", kako bi rekao prof. Pranjić ili mezetluka kako vele Tuzlaci. Symposium, pa eto!

Neizbježni pozdravi onima koji su otišli između nas. Riječju, sjećanja na početke i drage ljude kojih nema više u Napretku i Tuzli. Pozdravi uglednim gostima i svim članovima Skupštine, jednostavno i svečano, s mjerom i dobrim ukusom, Napretkovski!

Marija PETROVIĆ

SVEČANA SKUPŠTINA HKD NAPREDAK TUZLA

Svečana Skupština održana je 12. studenoga u prostorima Hrvatskog doma u Tuzli, kojoj su prisustvovali predstavnici javnoga, kulturnoga i političkog života, članovi Napretka i predstavnici sredstava javnoga informiranja.

Nakon Napretkove himne, uvažene goste i članove Napretka pozdravio je g. Juraj Novosel, glavni tajnik Napretka, a posebno: fra Petra Matanovića, gvardijana, g. Ivo Andrića-Lužanskog, dopredsjednika Federacije BiH, gđu prof. dr. Vlastu Žuljić i g. Tomislava Obrdajla, članove Središnje uprave Napretka iz Sarajeva, g. Miju Krešića, predsjednika županijskog odbora HDZ BiH Tuzla, g. dr. Srečka Tunjića, predsjednika županijskog odbora HSS BiH Tuzla.

Prije prelaska na rad Skupštine minutom šutnje sjetili smo se svih napretkovaca koji su umrli u proteklom periodu.

Dopredsjednik Napretka fra Martin Antunović u svome izlaganju osvrnuo se na rad Napretka u proteklih deset godina.

Skupštinu su pozdravili gospoda: dr. Miroslav Petrović, predsjednik

Napretka i doministar TK, Zlata Musić, fra Petar Matanović, Zdenko Tadić, dr. Vlasta Žuljić, Ivo Andrić-Lužanski, dr. Srečko Tunjić, Marica Petrović, dr. Slavko Pecirep i dr. Jozo Đerek, dopredsjednik Društva Hrvatski dom.

Pismene pozdrave su uputili g. dr. Izet Žigić, predsjednik Skupštine TK i gospoda Enisa Žunić, direktorica Sveučilišne i narodne knjižnice u Tuzli.

Nakon svečanog dijela upriličen je koktel za uzvanike.

PROSLAVA BLAGDANA SVETOG NIKOLE TAVELIĆA U KRIŽANIMA

Prvi hrvatski svetac fra Nikola Tavelić umro je mučeničkom smrću 14. studenoga 1391. u Jeruzalemu. Osim da je rođen u Šibeniku, o njemu se malo zna. Ono što je nama posebno interesantno je podatak da je 12 godina svoga svećeničkoga života proveo u Bosni

U monografiji što ju je izdala Kršćanska sadašnjost iz Zagreba, 1971. godine, piše: "Negdje oko 1371. u 30. godini života, otprilike poput božanskog Učitelja, stupi fra Nikola u javni život, i to kao misionar u Bosni.

U toj su zemlji onda bile vrlo nesredene vjerske prilike. (...) Šteta što nam suvremeni ljetopisci nisu ništa pobliže zabilježili u kojim je krajevima Bosne naš fra Nikola vršio svoju misionarsku

službu i koji je bio uspjeh njegova djelovanja. (...) Nakon 12 godina misionarskog rada fra Nikola ostavlja Bosnu. Nije jasno zašto je to učinio. Možda zbog smrti hrvatsko-ugarskog kralja Ludovika I., koji je imao neki utjecaj na vladare u Bosni i štitiio rad misionara; kad je umro (1382.) osiliše bogumili, i rad je misionara postao gotovo beskoristan."

21. lipnja 1970. proglašen je svetim. Blagdan u njegovu čast je 14. studenoga. Tuzlanska župa proslavila je ove godine svetoga Nikolu Tavelića 19. u nedjelju.

Mala crkvice - kapela sv. Nikole, u prigradskom naselju Križani bila je mjesto susreta štovatelja prvoga hrvatskoga sveca.

Dan je bio prohladan, ali ni približno studen kao što je za očekivati u devetnaestom danu mjeseca znakovita imena. Fra Ivo Pavić propovijedao je o povjerenju u božansku snagu i ljubav.

Pjevao je Zbor tuzlanske župne crkve koji već tradicionalno, od ovoga rata, dolazi u Križane, sve-tom Nikoli u obilazak. Stigao je i gvardijan koji je imao misu u Solini.

Poslije mise, dobri doma-ćini postavili užinu pred crkvom. I to je već postalo tradicionalno. Bilo je i ića i pića. Pjevalo se neočekivano i spontano. Kao na prirodnoj pozornici, u dvorištu crkve, usred prohladnoga blagdana, vedri i neusiljeni skup ljudi nudi okolnim brdima duhovnu komunikaciju koja se polako i pitomo razliva u kasnojesensku idilu uspavanog naselja. Uspavanoga i nezainteresiranoga u većini, jer mali je broj domaćih ljudi došao spasavati obraz pred svetim Nikolom.

Negdje u zraku treperi uspomena na hrabroga hrvatskoga muža, pokojnoga g. Dragu Pavića koji se usudio daleke 1971. s fra Jozom Bošnjakovićem potajno graditi ovu crkvicu. Gostoljubivi domaćini i spretne kuharice nastavljaju dobru tradiciju bosanskih Hrvata-katolika da se poslije mise i duhovne gozbe i tjelesno okrijepe. Sveti Nikola Tavelić zadužio je Bosnu. Onda kada je on u njoj djelovao nije u Bosni bilo reda i zakona. Kada se, kao svetac, ponovno vratio na mnoge bosanske ljude, izgledalo je da je - mirna Bosna. Danas je u Bosni opet teško. Nikad kraja!

Marica PETROVIĆ

OŠVRT NA PROŠLOST KREŠEVA

Mr. Zdravko Marijanović, dipl. ing.

Do danas nisu otkriveni pouzdani povijesni izvori koji bi mogli točno odrediti vrijeme nastanka Kreševa. U srednjem vijeku, u kojem je sačuvano dosta povijesnih dokumenata, već početkom XIV. stoljeća dolazi

do značajnijeg razvoja rudarstva u srednjoj Bosni, bogatij u prvom redu srebrom, bakrom i olovom. Rudokopi u Kreševu prvi put se spominju 1381. godine, što se može uzeti za početak njihove eksploatacije. Uz rudarstvo napreduje i trgovina, čiji nositelji postaju spretni Dubrovčani. Carinski sustav bosanskog kraljevstva uglavnom je u njihovim rukama. Naselje Deževica, smješteno zapadno od Kreševa, bilo je u to doba vrlo važno carinsko i trgovinsko sjedište srednje Bosne. Krajevi s rudarskom proizvodnjom srebra, olova i željeza od posebnog su značenja za bosanske banove i kraljeve. To je razlog da u grad Kreševo dolaze bosanski velikaši i dubrovačka gospoda, a tu često stoluje i bosanski kralj sa svojom svitom. Tako je 3. rujna 1444. godine Stjepan Tomaš svojim kraljevskim pečatom potvrdio Dubrovčanima odgovarajuće povlastice, izdajući povelju u kojoj Kreševo naziva "slavnim gradom". U blizini ostataka srednjovjekovnog grada Kreševa, smještenog na brdu Grad, izgrađena je 1996. godine kapela u spomen na posljednju bosansku kraljicu Katarinu Kosaču, koja je svoj život završila u progonstvu, u Rimu 1478. godine.

U rudarskim naseljima podižu se i crkve, a u većim i samostani. Franjevački samostan s Crkvom sv. Katarine osnovan je jamačno koncem XIV. stoljeća. Nakon pada Bosne (1463.) pod osmanlijsko carstvo, godine 1524. porušeni su i samostan i crkva. Vjerojatno su uskoro ponovno izgrađeni, premda o tome nema posebnih podataka. Samostan i crkva postali su žrtvom požara što se dogodilo

7. travnja 1765. Tada su izgorjele skoro sve dragocjenosti (arhiv, knjižnica). Nakon dvogodišnjih mučnih traženja dopuštenja za gradnju i velikih izdataka kod turskih činovnika, franjevci su 1767. uspjeli isposlovati odobrenje i započeti gradnju crkve i samostana. Početkom XIX. stoljeća nabavljene su i orgulje, ali one do danas nisu sačuvane. U krilu samostana nastala je 1848. godine prva javna osnovna škola u Kreševu. Godine 1853. započeta je gradnja nove crkve, što je potrajalo do 1860. Crkva je bila trobrodna, neoromaničkog stila. Samostan je građen u razdoblju od 1889. pa sve do 1895. godine. Po nacrtu Karla Paržika, kreševska crkva je obnovljena 1924. godine, a 1963. porušena (zbog "potonuća" glavnog oltara te nastanka velikih pukotina u zidovima) Na njezinom je mjestu izgrađena nova koja je dovršena 1970. godine. Za crkvu su od tvrtke Heferer iz Zagreba 1957. godine nabavljene nove orgulje.

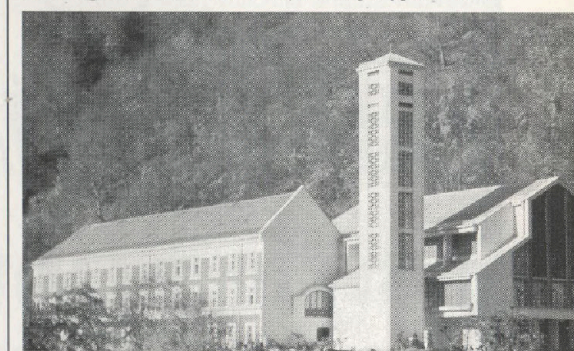
Od triju starih bosanskih samostana kreševski fond starijih knjiga je nešto manji negoli u Sutjesci i Fojnici. Razlog tomu je katastrofalan požar 1765. godine. Ipak se sačuvala jedna inkunabula: Strabonova "Geographia", prijevod s grčkog na latinski, iz 1480. U knjižnici se čuva i raritetno djelo Georgiusa Agricolae "De re metallica" (Basilaec 1657.). Time su franjevci očito željeli pridonijeti usavršavanju tradicionalnog kovačkog umijeća u Kreševu. Za vrijeme osmanlijske vlasti, koja je trajala oko četiri stotine godina, vadenje i prerada željezne rudače bilo je glavno i pretežito jedino zanimanje u Kreševu. U tom dobu su rudari i kovači imali povlašten položaj. Bosna je od 1878. godine pod Austrougarskom. Nastupilo je vrijeme industrijalizacije što je za posljedicu imalo propast najvećeg broja kreševskih rudnika, topionica i kovačnica. Godine 1908. nastaje Kovačka zadruga u Kreševu, jedno od prvih dioničkih društava u Bosni i Hercegovini, na čijim je temeljima poslije II. svjetskog rata formirana Tvornica kovanog alata "Čelik".

U kreševskom samostanu sačuvano je vrijedno djelo fra Franje Gracića "Sacerdotis

Viatoris Analysis..." iz 1795. prvo tiskano medicinsko djelo jednog bosanskog autora. Od djela likovne umjetnosti na prvom mjestu treba spomenuti drveni kip sv. Katarine nepoznata talijanskog majstora s konca XV. ili početkom XVI. stoljeća. Iz 1750. od nepoznatog autora potječe slika "Bosanska kraljica Katarina sa sv. Franjom daruje kreševski samostan Majci Božjoj".

U samostanskoj riznici čuva se veći broj kaleža, kadionica, kandila i svijećnjaka, pretežno urađenih u srebru i vrlo često s pozlatom. Najveću vrijednost imaju predmeti koji potječu iz vremena od XV. do XIX. stoljeća.

Kreševo je u svojoj teškoj prošlosti dalo čitav niz znamenitih ljudi. Do konca XIX. stoljeća, svojim djelovanjem u Kreševu i Bosni, ostavili su snažan pečat uglednici, kao što su: narodni liječnik fra Franjo Gracić, liječnik i kirurg fra Mato Nikolić, komu papa Pio VII. dade dozvolu da smije liječiti po Bosni, zatim dr. medicine fra Petar Marešević, koji je svoju titulu stekao na bečkom sveučilištu, te uvaženi biskupi fra Mato Delivić, fra Marijan Bogdanović i fra Augustin Butoš-Okić, pa povjesničar fra Ignacij Strukić. Početak XX. stoljeća obilježio je dr. Fra Danijel Ban, utemeljitelj prve hrvatske čitaonice i društvenog doma u Kreševu, zatim povjesničar i etnolog fra Augustin Kristić, te spisatelj i pjesnik fra

Augustin Čičić i drugi. Veći dio svojeg života proveo je u Kreševu hercegovački franjevac i pisac fra Grgo Martić, istaknuti kulturni, crkveni i politički djelatnik. U Kreševu je umro i sahranjen 1905. godine.

VEČER TAMBURICE U KREŠEVU

U povodu blagdana Svete Katarine Hrvatsko kulturno društvo Napredak Kreševo je organiziralo u svom domu Večer tamburice u subotu 25. studenog 2000. godine.

U Kreševu se ovaj blagdan naročito slavi, jer tu je i Samostan Svete Katarine.

Sveta Katarina osobito se štije kao zaštitnica djevojaka djevičanstva, sveučilišta, tiskara, knjižničara, filozofa, pravnika, teologa, učitelja i učenika. U Hrvata je poznata izreka: "Sveta Kata - snijeg na vrata".

Katarina je ime staro barem 2000 godine. Posrijedi je zapravo kratica grčkoga oblika Aikatherine. Starogrčki ai znači uvijek, a

kathara čist, dakle uvijek čista. Ime je često u svim kršćanskim narodima.

U programu su nastupili: Tamburaški orkestar Franjevačke klasične gimnazije Visoko, Mladi tamburaški orkestar "Senjo" HKD Napredak Kreševo i Mali tamburaški orkestar HKD Napredak Tuzla.

Voditeljica programa bila je gospoda Ružica Pranjičević, a ravnatelj glazbenog programa bili su gospoda: Tomo Maltar (Visokom), Antun Tvrtković (Kreševo) i Vedran Čičak (Tuzla).

Publika je imala priliku tu večer uživati u tamburaškoj glazbi Poseban dojam ostavili su Tamburaški orkestar HKD Napredak iz Tuzle kao i njegovi solisti gospodica Ana

Mazić, gospodin Božo Bonić i gospodica Jelena Ilić.

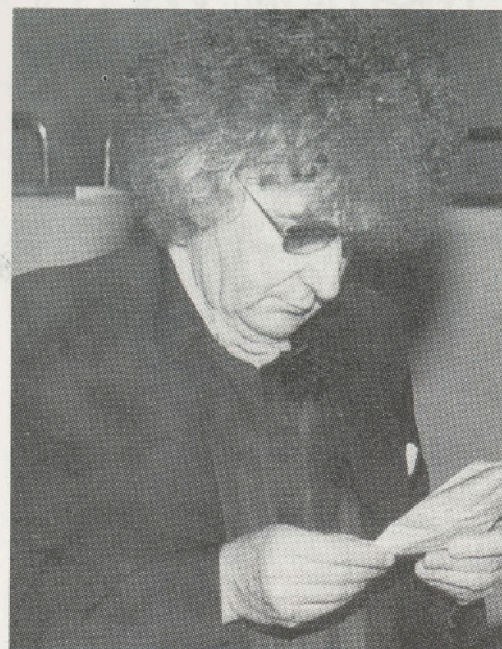
Nakon programa upriličeno je, uz domjenak, druženje i razgovor o daljnjoj suradnji Kreševa - Visokog - Tuzle.

S Tamburaškim orkestrom u Kreševu su bili gospoda: dr. Miroslav Petrović, predsjednik Napretka, Juraj Novosel, glavni tajnik Napretka i Zvonko Bosankić, generalni tajnik Društva Hrvatski dom.

Domaćini su na čelu s gosp. mr. Zdravkom Marijanovićem, izvršno organizirali Večer tamburice i upriličili druženje u dragom bosanskom hrvatskom gradiću Kreševu.

HG

UZ PRVI BROJ HRVATSKOG GLASNIKA

Evo, ako Bog da, od ovog Božića Hrvatski Glasnik će izlaziti redovito. Nakon što su naši znameniti novinari i biznismeni došli, uzeli nam oko mjesec dana, isprepadali nas financijskim i zakonskim zavrslama, pa otišli, grupa novinara - amatera podastire vam za Božić ono što su sastavili. Ovaj list je naš trenutačni medijski domet. Ali, vrijeme je pred nama. List ima i neke crte velikih novina. Rađen je na brzinu i u ratnim uvjetima.

Hrvatski Glasnik bi trebao biti duševan, duhovan i poučan list koji bi čitao cijela obitelji. Bio bi jedno od naših sredstava koje afirmira i na organiziranost podstiče Hrvate našeg kraja. Budio bi Hrvate iz kulturne, političke i odgojne usnulosti.

Živimo u sredini u kojoj smo u manjini po broju, što ne znači da smo maleni po značaju. Kao konstituirajući narod Republike Bosne i Hercegovine, poštujući prava drugih, nastojat

PRENUTI SE IZ USNULOSTI

Evo, ako Bog da, od ovog Božića Hrvatski Glasnik će izlaziti redovito. Nakon što su naši znameniti novinari i biznismeni došli, uzeli nam oko mjesec dana, isprepadali nas financijskim i zakonskim zavrslama, pa otišli, grupa novinara - amatera podastire vam za Božić ono što su sastavili. Ovaj list je naš trenutačni medijski domet. Ali, vrijeme je pred nama. List ima i neke crte velikih novina. Rađen je na brzinu i u ratnim uvjetima.

PRENUTI SE IZ USNULOSTI

Hrvatski Glasnik bi trebao biti duševan, duhovan i poučan list koji bi čitao cijela obitelji. Bio bi jedno od naših sredstava koje afirmira i na organiziranost podstiče Hrvate našeg kraja. Budio bi Hrvate iz kulturne, političke i odgojne usnulosti.

Živimo u sredini u kojoj smo u manjini po broju, što ne znači da smo maleni po značaju. Kao konstituirajući narod Republike Bosne i Hercegovine, poštujući prava drugih, nastojat ćemo se organizirati na osnovu svoje vlastite kulture, odgoja, politike i gospodarstva. Hrvati, političari po tuđem ključu, Hrvati Jugoslaveni, komunisti, reformisti i ini, oni iz mješovitih brakova i ateisti neka nam priđu!

Dodite da se dogovorimo! Otvorena srca očekujemo suradnju i pomoć u našim nakanama naše braće drugih vjera i pripadnika drugih naroda.

Svi bi trebali da nam pomognu zaštititi interese hrvatskog naroda omjeru koji mu pripada. U tome je naša nakana i naša svrha!

Mudri ljudi su po prirodi stvari inertni i sumnjičavi. Mudri i značajni Hrvati u Tuzli su inertni, sumnjičavi, uz to i uplašeni. Većina njih je držana na marginama društvenog života! Teško ih je bilo organizirati u Napredak, dovesti u vrhovništvo Hrvatskog vijeća obrane. Ali, kreće se! Teškoće, jedna za drugom se savlađuju. Mi idemo naprijed!

Za Hrvate, ovo vrijeme može biti prilika da od značajne manjine postanu, manjina od značaja. To je naš cilj! U ratu smo na pravednoj strani. Naš doprinos borbi protiv agresora nije sporan. Ponosni smo na naše sudjelovanje i učinkovitost.

Ovaj naš list, Hrvatski Glasnik, jeste i glas hrvatskoga naroda. On je, istodobno i poziv. Hrvate, vjernike i agnostike koji se u sve značajnijem broju okupljaju u crkvi i oko crkve, Hrvate članove naše političke stranke, mlade Hrvate, bivše Jugoslaveni, komuniste, reformiste treba okupiti u zajedničku frontu da bi realizirali naše ciljeve i ostvarili naše interese, ne ugrožavajući pri tome interese drugih naroda.

Hrvatski Glasnik je mjesto gdje se javno može definirati i objavljivati narodni interes, on je mjesto objavljivanja ideja, mjesto za artikuliranje interesa sa drugim narodima, Hrvatski Glasnik je i sredstvo animacije hrvatskog pučanstva. Ali, istodobno, on je i njegovo ogledalo na kojem ćemo raspoznavati kako afirmativnu, tako i kritičku svijest.

Uz najljepše želje za blagdan, poklanjamo Vam HRVATSKI GLASNIK na dar.

Ljubomir AŽDAJČ

Neki parametri o položaju Hrvata u Tuzli, od kraja Drugog svjetskog rata do danas

NAROD GURAN NA MARGINU

Prema popisu - registriranom u "Almanahu Drinske banovine 1930./31. godine - građani su kategorizirani prema vjeroispovijesti. U gradu Tuzla živjelo je 14.370 žitelja. Od toga je katolika ukupno bilo 3.847 ili 27 posto, a prema popisu iz 1991. svega 16%!

Hrvati su obvezno bili gvardijani u Franjevačkom samostanu, te svećenici po crkvama. Rukovodeće pozicije u školstvu, zdravstvu, državnom gospodarstvu, pravosuđu i policijskim ustanovama, po pravilu su im bile daleke. Položaj hrvatskog korpusa u Tuzli može se promatrati s različitih stajališta. Bez obzira iz kojeg kuta promatrali ovu problematiku, uvijek će se naići na stanovite teškoće iz prostog razloga, što je od Drugog svjetskog rata državna statistika bila u službi ideologije. Zato je svaki pokušaj potpunijeg sagledavanja uvjeta u kojima su Hrvati živjeli težak posao. Istina, tako je i sa promatranjem statusa drugih naroda. Bez obzira na spomenute metodološke teškoće, ipak ima mnogo pokazatelja koji zorno očituju status svakog naroda ponaosob. Kad je hrvatski korpus u pitanju - umjesto vrijednosnih sudova (uvjerenja), pokušat ćemo ukazati na neke činjenice u vezi s tim. Prema posljednjem popisu iz 1991. godine, u općini Tuzla živjelo je 21.098 Hrvata, ili 16 posto od ukupnog broja stanovnika. Ovaj pokazatelj svakako treba korigirati s obzirom na činjenicu da se 27.691 građanin očitovao kao Jugoslaven. S obzirom da je u momentu popisa homogenizacija srpskog naroda bila na vrhuncu, mnogi smatraju da se zanemarljiv broj Srba izjasnio Jugoslavenom, već da je skupina tako očitovanih uglavnom iz redova muslimanskog i Hrvatskog naroda, pa je logično ustvrditi da u Tuzli danas ima više Hrvata, nego što se može rasuđivati na osnovu popisa. Uz ove pokazatelje, treba reći da je po navedenom popisu u općini živjelo 15 posto, ili 19.779 Srba i 53.293 ili 48 posto Muslimana. Prema popisu registriranom u "Almanahu Drinske banovine 1930./31. godine" - građani su kategorizirani prema vjeroispovijesti. U gradu Tuzla živjelo je 14.370 žitelja. Od toga je katolika ukupno bilo 3.847 ili 27 posto, Muslimana 7.516 ili 52 posto, dok je preostali dio pravoslavne, židovske i ostale vjeroispovijesti. Bilo bi zanimljivo istraživati, zašto je rapidno smanjen broj katolika, koji su uglavnom bili Hrvati?

Vidan broj sociološko-političkih pokazatelja ukazuje na činjenicu kakav položaj Hrvata bio nakon drugog svjetskog rata. Tuzla je za njih migraciono područje, pogotovu za puk iz prigradskih mjesnih zajednica. Sudeći po blic anketi koju sam proveo u pripremi ovog teksta, većina anketiranih smatra da je jedan od prvotnih motiva politika: "Bilo je teško nositi hipoteku

da je čovjek rođen ustaša", kazivali su mnogi. Osim toga, česta su mišljenja da su Hrvati imali neadekvatan socio-profesionalni status. Na to upućuju mnogi pokazatelji. Od rata, do danas Hrvat nikada nije bio gradonačelnikom općine. Bilo je potpredsjednika - od Matije Tunjića, kao što je bilo i predsjednika općinskih "vlada". To i ne bi bio posebno intrigantan podatak, s obzirom da Hrvati nisu većinski narod u Tuzli. Ali, Srba ima i manje, pa ipak spomenute fotelje bile su im dostupne.

Već smo napomenuli da je vlast - iz neznanja ili namjerno - statističke pokazatelje pravila prema ideološkoj shemi, pa se mnogi parametri tek moraju istraživati. Ipak, i oskudni podaci kazuju da su Hrvati po mnogim profesionalnim atributima bili na margini. Ukoliko za vladine pokazatelje prihvatimo broj rukovodnih mjesta koje su imali pripadnici pojedinih naroda, doći ćemo do zaključka da su Hrvati obvezno bili gvardijani u Franjevačkom samostanu i u župnom uredu, te svećenici po crkvama. U srednjim školama godinama Hrvata nema na direktorskim mjestima. U osnovnim poneki. Čak i u etnički čistim hrvatskim selima, nisu bili na čelu škola. U gradu je situacija identična. Na drugoj strani, godinama su Srbi i Crnogorci imali praktično monopol na direktorske fotelje. Hrvati su imali širom otvorena vrata do rudarskih okana, gdje su zajedno sa Muslimanima, uglavnom predstavljali gro rudarske radne snage. U kancelarijama i na direktorskim mjestima, stanje bilo po uzoru na "abaratno rusko E".

Do pred ovaj rat, Hrvati su bili minorno zastupljeni na radnim mjestima u pravosuđu, pogotovu na pozicijama gdje su funkcionari imenovani ili birani. Na primjer, Više tužiteljstvo je vodio Rade Aleksić. Uz njega je među njegovim zamjenicima bilo pet Srba, dva Muslimana i jedan Hrvat - Pero Musladin. Hrvat je obavljao i nerezobor posao - tajnika Višeg tužiteljstva. Na čelu Osnovnog tužiteljstva bio je Srbin, kao što je slučaj i sa Višim sudom, dok je Osnovni sud predvodio Musliman. Sudije i tužitelji iz hrvatskog naroda, mogu se izbrojiti skoro na prste jedne ruke. Posljednjih godina, izvjesno vrijeme Franjo Kovačević je bio Osnovni tužitelj, ali je i on otišao sa tog mjesta. Takva situacija je praktično od kraja Drugog svjetskog rata.

Policija - značajan stup vlasti, također, je godinama bila rezervirana uglavnom za pripadnike srpskog puka. Hrvatima su počeli otvarati vrata tek nakon famoznog usvajanja ZUR-a. Tek tada, poneku fotelju, establišment počinje davati i Hrvatima. Inače, policijski poslovi - posebno rukovodni - bili su pod protektoratom Srba.

Usporedo sa "otvaranjem" državnih struktura, za Hrvate bojažljivo otvaraju mjesta i u političkim organizacijama. Tako su

- s vremena na vrijeme - dolazili na čelo gradskih komiteta i sindikata.

Državni establišment je strogo kontrolirao i usmjeravao javno mnijenje. Ni u ovoj sferi, Hrvati nisu mogli stvarati i stvoriti imidž uspješnog. Čak i oni koji su pripadali tom narodu, uglavnom su koristili "prednosti" komunikacijskih kodova istočne varijante - bilo zbog ustanove gdje su radili, bilo zbog činjenice da se podrazumijevalo "govori bre srpski, da te čitav svet razume". Recidivi takvih odnosa i danas su znatno prisutni. Svaki pokušaj blagog, ili jačeg zaokreta pojmovno-kategorijalnog supstrata prema nekadašnjem običaju, često je praćen jetkim primjedbama - snobovski novogovor. Tako je i pojam - "težak", što je bio uobičajen za ovo podneblje, zaboravljen radi "individualnog poljoprivrednog proizvođača". Mnogo riječi, današnja djeca su zaboravila i trebat će vremena da ih "svare". U ovom slučaju spomenuli smo samo jedan primjer, a takvih je na stotine. Homogenizacija kulture, navodno jugoslavenske, bila je samo krinka za nametanje istočnih kulturnih obrazaca, od jezika do mnoštva drugih osobnosti.

S tim u vezi, validnija analiza nastavnih planova i programa, sadržaja udžbenika, ideologiziranih historijskih fakata, gospodarstvenih i drugih kulturnih veza, vjerovatno bi pokazala da smo svi zapadnom dijelu bivše države, pa i sami sebi, bili okrenuli potiljak. Smišljeno ili ne, uz blagu presiju ili ne, i to bi valjalo istražiti.

O položaju hrvatskog korpusa dosta pokazatelja očitovale bi i analiza prisutnosti spomenutog puka u državnom gospodarstvu. U gradu je zanemarljiv dio Hrvata stekao imidž uspješnog gospodarstvenika. Svijetli primjeri su dr. Anto Raos, dr. Stanislav Živković, dr. Mijo Krešić, te još poneki manje poznati. Oni koji ležernije razmišljaju o ovoj problematiki mogu imati satisfakciju makar u činjenici da propalo gospodarstvo bivše države, bar nisu upropastili Hrvati. U vezi s ovom činjenicom bitno je istaći još jednu dimenziju. Većina tuzlanskih tvornica sagrađena je na prostorima (zemlji) koja je nacionalizirana od Hrvata i Muslimana. Oni su državi ustupili zemlju za bagatelnu nadoknadu, a u sagrađenim objektima nisu dobili odgovarajući status, bar prema nacionalnim proporcijama. Teško je prihvatiti tezu da ih nije bilo sa odgovarajućim znanjem. Možda bi o obrazovanosti više svjetla bacila analiza prijavljenih na zavodima za nezaposlene.

U ovom kratkom tekstu, letimično smo tražili koji kazuje o položaju Hrvata. Međutim, da smo "pretresli" sve društvene sfere, naišli bi na slične pokazatelje. Skoro da se može reći - Hrvati su bili, narod sa margine.

V. JAHČIĆ

MICHELANGELO IZ TUZLE

U Tuzlu je dolazio svaki put sa Zinom, svojom lijepom suprugom, u vlaku, gotovo kraljevski luksuzno; zauzimao je polovicu jedinog vagona prve klase, koji je obično, ako bi išao iz Beograda, dijelio sa svojim prijateljem, dr. Mehmedom Spahom, ministrom u Vladi Jugoslavije i čelnikom Jugoslavenske muslimanske organizacije, baš u to vrijeme najjače političke stranke na srezu tuzlanskom. Na izborima za državni Parlament Spaho je biran u Tuzli, pa je, kao nositelj liste za srez tuzlanski, imao česte i brojne zborove u Tuzli i okolici, pretežito nastanjenom muslimanskim pučanstvom. Kreković se sa željezničkog kolodvora vozio u gospodskoj kočiji, onoj sa četiri konja. Uvijek je izazivao duboko poštovanje svojih sugrađana, osobito mladih ljudi, daka i studenata, od kojih će neki vremenom i sami postati značajnim umjetnicima. Oni su ga pratili kao svoga idola, sve do njegovog roditeljskoga doma. U njega će se kasnije, kada postanu ljudi od karijere, kleti. Volio je izaći vani, prošetati.

- **Slikali ste i svoje sugrađane... naše Tuzlake?** - očekivao sam s pravom.

- **I oni su mene** - dodao je zadovoljno i zahvalno, sav polaskan.

- **Tko?** - zaintrigiralo me kao kakav spektakl.

- **Gospodin Drago. On je bio pravi umjetnik fotografije!** - sjeđao se živo. - **Da samo znate koliko sam se radovao da me on "slika"!** Atelijer je imao na Korzu - divio se njegovom umijeću i volio ga kao najrođenijeg.

Vratimo se ipak, radije, njegovim portretima.

- **"Hrvat"!** - uskliknuo sam ugledavši, na najuočljivijem mjestu, portret seljaka u kapi i bijeloj narodnoj košulji, koja naglašava razdrljena prsa. - **Kako "ubojito gleda ravno u oči kraljevske vlade u Beogradu"!** - usredotočio sam pozornost na njegove oči pune muke i prijezira, i pročitao ono što je Kristijan podno njega vlastitom rukom napisao.

- **Napravio sam ga prije gotovo pola stoljeća** - sjeđao se, pomalo odsutno, kao da se za trenutak vratio u to vrijeme.

A ja taj lik nisam samo gledao, ne, ušao sam duboko u njega, razmišljao.

- **Aktualan je i danas** - smatrao sam. - **Apsolutno, sada više nego ikada.**

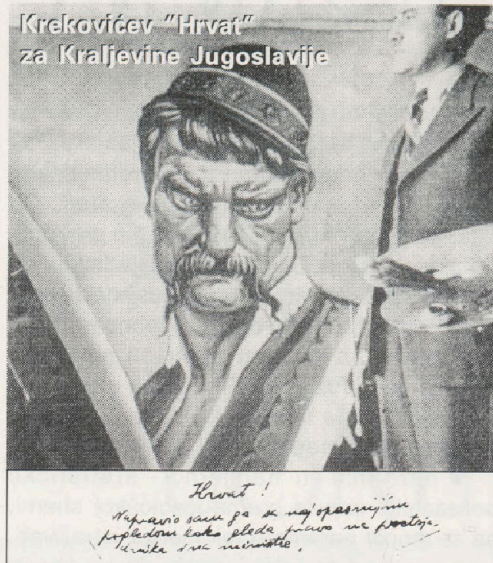
- **Takva je, vidite, umjetnost; ona ima univerzalno značenje** - istaknuo je. - Osim toga...

- **Gdje god bili, gospodine Krekoviću, u srcu ste i u mislima nosili svoju rodnu Bosnu i hrvatske sanjale** - vidio sam, kud god da sam pogledao, kao u narodnoj priči, mitu, zadivljen dubinom, stalnošću i ustrajnošću njegova dvojnog domoljublja.

- **Već '26. zainteresirao sam se za nacionalno** - bio je to promišljen čin, izraz ljubavi. - **U Parizu sam izradio seriju grandioznih slika s temama iz hrvatske povijesti. Zapravo, i najpoznatija su mi ulja na platnu s tim temama.**

- **Kome ste ih bili namijenili?**

- **Nesudenom Hrvatskom panteonu.**

Bio je sanjar, htio je uraditi mnogo toga, maštovitije od pjesnika.

- **Vi ste, gospodine Krekoviću, imali velike ideje, maštali ste o objektima velikog formata, o velički meštrovicévske provenijencije?**

Ni to nije krio. Dapače!

- **Zamišljao sam Hram svih vjera i naroda, sanjao o univerzalnim institucijama - o Akademiji akademija, planirao izgradnju Muzeja hrvatske povijesti i hrvatskih starina, razrađivao skice o drukčijem tlocrtu Zagreba** - pokazao je, pod staklom na zidu izložene arhitektonske skice i fotografije njegova ciklusa posvećena Domovini.

Poslije razgledanja upitah:

- **"Preuređivali" ste i Zagreb?**

- **Posebno Trg bana Jelačića, Gornji grad...** - izdvojio je pojedinosti.

- **Svoj ste Hrvatski panteon željeli podići u Zagrebu, na Savi?**

- **Umjesto Kolodvora, bilo bi veliko raskrižje** - pojasnio je. - **Ono bi dijelilo središte i novi dio grada, a na mjestu Kolodvora bio bi stup, kolona, s kipom poglavara države, visok trideset metara. U podnožju bi bile dvije konjičke skupine; jedna bi predstavljala Kluka, Tugu i Lobela, a druga Muhla, Bugu i Kosjenca.**

- **A kamo s Kolodvorom?**

- **Kolodvor bi se premjestio na drugu stranu Save, tamo ne bi smetao razvitku grada, a uz Savu bi se s obje strane pružali - kamenom podzidani kejovi, sve do Podsuseda...** - mudro se riješio tog problema.

U Šestinama je, selu sjeverno od Zagreba, nekoć posjedu Zrinskih, na mjestu tadašnjeg groba Oca Domovine dr. Ante Starčevića, zamišljena grobna ploča od crnog mramora, koju na kamenom podnožju drže četiri metra visoke prilike Bosanca, Ličanina, Slavonca i Dalmatinca. Svi su bili u narodnim nošnjama.

Na ploči s donje strane, u bojama, izrađen je hrvatski grb. Oko groba je zasijana zelena trava s nekoliko rijetko razbacanih čempresa, a do groba vode puteljci nasuti bijelim šljunkom, dok iz podnožja vode stuba.

- **Jeste li s nekim raspravljali o tome? Kakvo je njihovo mišljenje?**

- **Kako ne. Primjerice i s monsijorom don Franom Bulićem, još '34. u Zagrebu, uoči njegove smrti. On je bio članom Papinske rimske akademije i arheoloških društava u Berlinu, Rimu, Ateni, Beču. Njega je to oduševilo.**

- **Što ste još kanili osmisliti?** - požurivah ga u svojoj radoznalosti.

- **Zamišljao sam da na Velebitu smjestim Muzej hrvatske povijesti i hrvatskih starina** - nastavio je - **posvećen ostacima davnih hramova, dvorova i porušenih domova hrvatskih vitezova - pobjednika Avara, Mongola i Turaka.**

Tu bi, u nizu lijepo uređenih strujom osvijetljenih spilja, bile sabrane i čuvane sve hrvatske povijesne uspomene i ostaci. Ulazna bi vrata bila izrađena u obliku portala ukrašena narodnim ornamentima te, u visokom reljefu, na nj bi se naslanjali Ante Starčević i Marko Došen.

- **Mnogo Vas je zaokupljao vatreni Starčević** - primijetih. - **Gotovo u svakoj prilici.**

- **Doktor Starčević je bio Ličanin kao i moj otac** - podsjetio je ponosno.

On to nije samo nacrtao. Izradio je i brojne slike koje bi se uklapale u njegove goleme nacрте. Te su slike bile u živim bojama, s karakterističnim oznakama povijesnoga i osobnog značaja. Osobito su se isticale klasične žive boje i vjernost izričaja; iz toga se vidjelo, da je to dobro promišljeno i smišljeno, a i izrađeno.

I kada su te njegove zamisli, veličanstvene kao vizija, izložene u hrvatskoj Sabornici, nekih dvije godine prije Drugog svjetskog rata, gledatelje je obuzela svijest i spoznaja od kolike bi koristi bila izgradnja tih monumentalnih zgrada. "To bi", pisale su zagrebačke novine toga vremena, "veoma mnogo značilo za hrvatsku kulturu i glavni bi grad Hrvatske bio time silno uljepšan, izvedbe bi tih nacрта uveliko obogatile svijest i ponos hrvatskome narodu, a hrvatskoj mladosti dale mnogo zanosa za velika i junačka djela, za vječnu Hrvatsku". Posjetitelji su im se divili, a oduševljavale su ih i slike hrvatskih vladara: Tomislava, Zvonimira, Krešimira Velikog, Petra Savčića, Stjepana Tvrtka I., te prvoga hrvatskog neovisnog kneza Branimira i drugih. "Njihovom izradom Kreković je", smatrala je tadašnja hrvatska javnost, "stvorio znatno umjetničko i narodno djelo".

- **Međutim, makar koliko bile savršene za Hrvatsku i zanimljive kao urbanističko-arhitektonsko rješenje, unatoč svojem monumentalizmu i statutarnosti, ove Vaše zamisli, gospodine Krekoviću, koliko je meni poznato, nikada nisu ostvarene** - ustvrdio sam, što mi se činilo nelogičnom.

- **A bile bi zapravo i neizvedive, jer bi ti projekti novčano bajloslovno stajali** - bio je realan i pomirio se s time, ali se osjećao kao kad jedan životni san zauvijek propadne.

- **Veliki se planovi, u većini slučajeva, ne ostvare. A što se dogodilo s Vašim "hrvatskim kraljevima"?** - želio sam znati.

- **Izbjegli su, sa mnom, iz Pariza u Zagreb** - rekao je jednostavno, kao da to nije značilo početak njihove tragične sudbine.

Bili smo licem u lice, veoma blizu, i pogledao sam ga duboko u oči, nikako ne mogavši povjerovati u ono što sam sasvim jasno čuo vlastitim ušima iz njegovih usta.

- **Bježali?!** - zaprepastio sam se. - **Zar Vi, gospodine Krekoviću, pa bježali?**

- **Pred rat** - pojasnio je. - **Ispred nacista.**

Po savjetu naših francuskih prijatelja. **Zbog moje supruge... zbog Zine. Ona je bila Židovka. Možete misliti što bi s njom radili u nekom od svojih... ne, blago je reći "logora smrti"...** - Uzdahnuo je zabrinuto, kao u ono vrijeme, kada je, kao i sada, bio spreman dati svoj život za nju.

I ne samo zbog toga. Zina je spavala, a on je bio budan. Budan za njih oboje. Prvi put otkako je živio u prijestolnici Francuske, probdio je cijele noći, bez sna. Jednu za drugom. Dok je Zina bila u dubokom snu, ili mu se samo tako činilo, sigurno je pretjerivao, od prevelike želje, njega su mučili jezivi košmari, more, nered i zbrka. Po čitavu noć. Ali i danju. Ne samo..., već... Nije mislio da će ikada više moći spavati. Neizbježan pad Pariza dojmio ga se dublje no mnogoga rođenog Parižanina. Osjećao se osobno oskrvnut, zbog gubitka slobode u zemlji koja je bila jedna od kolijevki slobode. Možda i zato što su godine provedene u Parizu bile najljepše godine u njegovu životu. Stoga mu je bilo teško, ali je odlučio. Nije čekao dan, prokletu subotu, 14. lipnja 1940., kada će njemačka Peta armija umarširati u zaprepašteni grad svjetla, u metropolu umjetnosti. Napustio ga je prije nego što su zvuci isprekidane topničke paljbe narušili njegovu neprirodnu, stravičnu tišinu. Tutnjava topova bila je još izvan grada, ali su se njezini odjeci odražavali u njegovu srcu. "Naravno, ovo je samo do viđenja, moj voljeni grade; mi ćemo se ponovno vidjeti", obećao mu je napuštajući njegove široke avenije i pločnike koji samo što nisu pripali stranim odorama i tuđinima, koji su umislili da su predodređeni da osvoje svijet i da njime zavladaju.

- **Zina i ja smo se namjeravali skrasiti u Zagrebu. Makar dok se ne završi rat - planirali su zrelo, promišljeno.**

- **Oboje ste vjerovali u hrvatske ljude?** - bilo mi je to drago čuti.

- **U potpunosti** - odagnao je svaku sumnju. - **Drukčije ne bismo preživjeli.**

Sa sobom je donio slike hrvatskih kraljeva. Povelik ciklus. Ulja na platnu, velikog formata. - **Slikao sam ih za svoju dušu i one su mi puno značile. Zato se nisam odvajao od njih ni tada, u najtežim vremenima** - držao se tih likova, kao da je bio stvarniji uz njih.

- **Zagreb Vas je obijučke prihvatio** - obradovao sam se naivno.

Bilo bi prirodno da jest. Ali nije. Dočekan je nerazumijevanjem. I morao se razočarati već u tih nekoliko dana. Nije rekao, ali sam mu to vidio na licu.

- **Preko Ive Šrepela sam, tadašnjeg ravnatelja Moderne galerije, pokušao uspostaviti**

kontakt s kulturnom sredinom i nekoga zainteresirati za te moje projekte. Mnogo sam računao na njega. Mislio sam, rođeni je Zagrepčanin, studirao je u Parizu, bio profesor i redatelj, radio-komentator... Pomno je pratio hrvatski likovni život... bilježio sva njegova kretanja i kritičke osvrtne godinama objavljivao u Jutarnjem listu, Obzoru, Svijetu, Novoj Europi... Organizirao je i postavljao izložbe, pisao kataloge... Napisat će, 1943., i knjigu "Hrvatska umjetnost" - raspičao se optimistično, što je prešlo u pesimizam.

- **I, od toga ništa?** - zaključio sam po izrazu njegova lica i tonu kojim je sve to govorio. Kad odveć vjerujete u nekoga, obično vas ta osoba teško iznevjeri?

- **Uzalud sam tražio čak i prikladan prostor na kojem bih sagradio svoj atelijer i galeriju** - naglasio je novi paradoks.

- **Nije, valjda, da je metropola Lijepe naše toliko oskudijevala pogodnom lokacijom za jednoga od najvećih hrvatskih stvaralaca?** - bilo je da se ne povjeruje.

- **Nisu me primili ni u Društvo likovnih umjetnika Hrvatske, iako sam davno bio upisan u "Société des artistes Françaises"** - iznio je još nevjerovatniju i porazniju činjenicu. Gledao sam ga u oči, ne shvaćajući ih:

- **Vas da ne prime?! Vama da ne dopuste... Kako su... tko je mogao biti protiv toga?!** Tko je mogao biti toliko pakostan, nizak?! Zar obzira nisu imali ni prema ovolikom i ovakvom Vašem slikarskom ciklusu posvećenu zajedničkoj vam domovini? Zar im ni on nije značio ništa?! - doživljavao sam to tragičnim.

- **Ivan Meštrović i Jozo Kljaković** - spomenuo je konkretna imena krivaca za to. - **Oni su poduzeli sve protiv mog instaliranja u Zagrebu... Odbili su, čak, i moju molbu za izložbu u Umjetničkom paviljonu** - žalio se, tužan, kao kad se planovi razbiju u komadiće.

- **Nemoguće!** - bilo je za svaku osudu. - **Umjetnički paviljon je, kažu, uvijek bio otvoren... istinski hram umjetnosti. Ugostio je izlagače iz toliko zemalja...**

- **Izlagali su svakoga, osim mene** - skratio je. Pritom se nasmijao, kao da mu je svejedno, kao da je ravnodušan, ali u očima sam mu vidio tugu, kao da ga to iznutra i danas jede.

U afektu, zbunjen, rekoh:

- **Zar njih dvojica...?**

Primijetivši moju sklonost da ih omalovažim, i tumačeći sve to mojom naglom reakcijom, Kreković mi to ne dopusti.

- **Ne, ne, to nikako!** - kategorički je odbio podcijeniti njihove vrijednosti. Uvažavao ih je kao kolege i imao obzira prema njihovom značaju i ugledu. - **Obojica su veliki umjetnici, što je i suvišno spominjati. Kljaković je bio deset, a Meštrović dvadeset godina stariji od mene. Dugo su bili profesorima na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu** - visoko ih je cijenio, gotovo sa strahopoštovanjem, kao da je sam toliko niža vrijednost.

Meni je to, ipak, bilo nedostavno. - **I što još?** - upitao sam ga ironizirajući. - **Kako, što još?!** - ljutnuo se na mene, ukorio me, poprilično strogo, zamalo me nije izružio kao učitelj daka, zbog nepoznavanja njihovih bogatih umjetničkih biografija. - **Kljako-**

vić je studirao u Pragu, u Rimu, kod profesora Hodlera u Genevi, te na Académie Ransen u Parizu. Izveo je, veoma uspješno, ciklus od četrnaest fresaka s temama iz Biblije i narodne povijesti u crkvi svetog Marka u Zagrebu. I velike dekoracije u ulju u bivšoj zagrebačkoj vijećnici. Sudjelovao je na izložbama u Rimu, Parizu, Philadelphiji, Londonu, Barceloni, Venezueli... Urednik je Hrvatske enciklopedije...

- **A Meštrović?**

- **Meštrović je još kao dječak, samouk, bez ikakve škole i alata, samo sa svojom britvom, dokazao svoju osobitu kiparsku darovitost. Poslije je završio Akademiju u Beču. Ali živi u Parizu. Uz glasan uspjeh u tisku i jaku zainteresiranost europske umjetničke javnosti, izlaže u najpoznatijim pariškim salonima, pa na Jubilarnoj rimskoj izložbi, onda na Jedanaestom bijenalu u Venezueli 1914., a za vrijeme Prvoga svjetskog rata, u emigraciji, u Engleskoj. Ostvario je puno svojih arhitektonskih i kiparskih planova od Spomenika rumunjskih kraljeva u Bukureštu, preko Spomenika zahvalnosti Francuskoj u Beogradu, Groba neznatnog junaka na Avali, Njegoševa mauzoleja na Cetinju, spomenika Josipu Juraju Strossmayeru u Zagrebu i Grguru Ninskom za splitski Peristil, do velikog dekorativnog ansambla Indijanaca za Grand Central park u Chicagu.**

- **Ipak** - bilo mi je neshvatljivo - **umjesto da budu solidarni i da stvarate skupa, kao tim... na najbolji mogući način...**

- **...oni su me spriječili da u matičnoj domovini pustim korijen. Kao da sam od njih tražio nemoguće** - dovršio je moju misao zadivljujuće mirno, potpuno hladno, poput nekoga tko je bio ogrezao na ljudsku hladnoću.

- **I to su mi kao neki kolege i sunarodnjaci** - rekoh omalovažavajućim tonom. - **To samo dokazuje da nisu imali ni srca, ni domoljublja. Važniji im je bio osobni probitak. Bojali su se konkurencije** - razobličavao sam ih. Bili su sebični, mislili su samo na sebe.

Nije ga to iznenadilo.

- **Ništa novo, ni neobično!** - umirivao me, kao da ne shvaća zašto sam toliko kritičan prema njima. - **Tako je oduvijek. To je česta pojava u umjetničkim krugovima, među kolegama... svuda i u svako vrijeme. Da, da, puno je takvih slučajeva i ovdje, na Zapadu.**

- **A kao i u svemu, žrtva je onaj koji bolje stvara?!** - prosvjedovao sam radikalno. - **U Vašem slučaju... Pa, da!** - postalo mi je jasno. - **Herolzam, mit, nacionalni ciklusi, to je karakteriziralo i Meštrovićevo i Kljakovićevo stvaralaštvo. Zato im kolega došljak nije bio po volji. Bio je suviše, izgleda?**

- **Ne znam, otkud znam?**

U tome se trenutku Kreković nije mogao sjetiti, nije mogao reći, ili nije bio siguran u sve to. Nije se toga želio sjećati, zašto pokretati ono što je zaboravljeno; nije ga se ticalo što su oni mislili. Bilo mu je to samo dio prošlosti koji nada ništa ne znači?

- **Među ostalima, uputili su me na Vladimira Vladka Mačeka, potpredsjednika Vlade Kraljevine Jugoslavije iz reda hrvatskoga naroda.**

(Nastavit će se)

U PORUŠENU ŽUPU GAREVAC VRAĆA SE ŽIVOT

Crkva u Garevcu 2000. god.

Garevac, hrvatsko katoličko selo, smješteno u općini Modriča (Bosanska Posavina) - uništeno je i spaljeno u lipnju 1992. godine. Nekoć bogato, dotjerano, doživjelo je sudbinu gotovo svih mjesta Bosanske Posavine naseljenih Hrvatima. Ovih dana ponovno počinje živjeti. U spaljenu župnu kuću ovog ljeta došao je novi župnik vlč. Ilija Matanović.

Odmah se prihvatio posla: uz pomoć župljana pokrio je župni stan, zatvorio vrata i prozore, ogradio crkvenu zemlju. Radnici još uvijek rade na uređenju kuće. Posla je puno. Garevljani su obećali doći i kuću iznutra ožbukati. Župnik trenutno stanuje u podrumu, gdje mu je i ured. Župnika smo zatekli u radnom odijelu; veli: "Ako sam sebi neću pomoći, tko će mi pomoći".

Oltar i župnik vlč. Ilija Matanović

Garevac je prije rata brojilo oko 700 hrvatskih obitelji. Danas na terenu župe živi još nekoliko osoba. Još desetak osoba dolazi svakodnevno raditi na raščišćavanju svojih ruševina. U selu su smještene srpske izbjeglice iz okolice Vozuće - zavidovička općina, i izgleda ne razmišljaju puno o povratku u svoje krajeve. Kad bi iselili izbjeglice iz njihovih kuća, mnogi bi se Garevljani vratili na svoje.

Popravljen je dvadesetak kuća. Radove vodi Norveška vlada. Župna crkva, ponos svih vjernika, spaljena je. Ostali su samo zidovi. Na pročelju su ostali čirlični grafiti. Oni su pokazatelji duševnoga stanja, kulture i netolerancije autorove. Tko ne poštuje tuđe svetinje, ne ljubi ni svojih svetinja. Tko živi od mržnje, izjeda samog sebe i svoje bližnje.

Župnik se nada boljim danima, jer gore ne može biti - veli. Na župnoj kući je veliko slovo D - ćirilicom i broj 3. Na pitanje što to znači velečasni Ilija se šali na svoj račun: "Živim u hotelu D kategorije, ne sa tri, već sa pet zvjezdica: prva zvjezdica nema struje, druga - nema vode, treća nema WC-a, četvrta - nema izlaza iz kuće i peta zvjezdica - nema izlaza iz dvorišta.

Situacija je teška, ali nije bezizlazna. Valja zasukati rukave i prihvatiti se posla. Od proklinjanja nema koristi. Vjera u Boga učvršćuje nadu u bolja vremena. Možda jednom sunce pravde i mira zasija i nad Bosnom?!

Ilija ORKIĆ

MARIJA BISTRICA

Predstavljamo novi broj glasila MILOSTI PUNA, koji izdaje Župa i Svetište Majke Božje Bistričke.

IZ SADRŽAJA:

Riječ glavnog urednika msgr. Lovre Cindorija
Jubilejska godina
Mladi hodočasnici s Papom Ivanom Pavlom II.
Razgovor s mons. Josipom Bozanićem:
Mladi danas žele vjerodostojnu i radikalnu vjeru
Euharistijom služimo čovjeku
Marijanski svijet u znaku Presvetog Trojstva
Euharistijski kongres zagorskih dekanata
Vojni euharistijski kongres
Poruka hrvatskih biskupa s plenarnoga zasjedanja održanog u Poreču:
Poziv na smirivanje tenzija
Jubilej starijih u Vatikanu:
Crkva i društvo trebaju starije

IZ SVETIŠTA I ŽUPE

Zahvala hodočasnici - za obnovu Svetišta
Stoljetni suvenir Majke Božje Bistričke
Zaštita Majke Božje Bistričke i blaženog Alojzija Stepinca
Svetište pripada nama i mi Svetištu
GLAS KARMELA
PODSJEĆAMO VAS
IZ SPOMENICE
PREDSTAVLJAMO
DJEČJI KUTAK
ODABRALI SMO

PROSJACI

U ovoj Jubilarnoj godini mnogi su posjećivali svetišta i mjesta sa posebnim oprostima. Rim je jedno od tih središta. Inače je "Vječni grad" meta turista sa svih strana svijeta i hodočasnika katolika. Mnogi žele poći na grobove svetih apostola Petra i Pavla, posjetiti katakombe i bazilike u Rimu, vidjeti koloseum...

Uz brojne turiste često se susretnu i uličari, prosjaci, kojih je u Rimu oko 10 000. Može biti da ih je i više. Noću ih se može vidjeti kako spavaju na kartonu, ili u kutiji. Ščućure se u

kutu; uvuku se u krpe i u sebe. Poneki ima samo debeli kaput na sebi. Sav njihov život stane u par vrećica. Ulica im je dom, a kontejneri izletišta. Ruke su im zamazane, lica umorna i neispavana. Često u vas bulje blijedo i mrsko.

Ipak, ponekad od njih se nasmiješi pred fotoaparatom. Kao ova starica, na primjer. Ugledavši kameru, stala se dotjerivati (rekao bi netko: Žensko i kad prosi želi izgledati lijepo!). Darovani novčić prihvaća objeručke. Ona ne prosi, ali prima darovano. A vi dobijete, za uzvrat, osmijeh; valjda sretna da se netko i za njezin mali život zanima. Pa trajalo to samo tren. Lijepa riječ ozari lice; katkad je i pogled ozdravlja. O, kad bi se znali zainteresirati za druge!

- Bijede ima na svim stranama svijeta. I gdje su gradovi veći, bijeda je uočljivija. Od jakog svjetla i sjena je velika.

Ilija ORKIĆ

FATMIR ALISPahiĆ TUZLAND KNJIGA O TUZLI

U povodu obilježavanja Dana državnosti Bosne i Hercegovine u čast 1050 godina grada Tuzle, održana je u subotu, 25. studenoga u Narodnom pozorištu u Tuzli, promocija knjige Fatmira Alispahića - TUZLAND - knjiga o Tuzli

Napisali su o knjizi (izvodi):

ZLATKO DUKIĆ

Knjiga koju je Fatmir Alispahić napisao o Tuzli jedinstveno je štivo ove vrste u siromašnoj zavičajnoj publicistici. Tuzla dosad nije imala knjigu koja bi po tematskim cjelinama obuhvatila sve historijske i savremene značajke identiteta grada...

Večernje novine, 20. X. 2000.

ATIF KUJUNDŽIĆ

Nakon dvogodišnjeg čekanja na financijsku podršku, objavljena je monografija "Tuzland", sedam knjiga Fatmira Alispahića koja je posvećena Tuzli. Osim izvrsnog publicističkog teksta, knjiga donosi oko pet stotina fotografija i reprodukcija, a autor je ujedno i urednik fotografije. Vrijedni i predani poslenik Fatmir Alispahić ima sakupljen materijal za monografiju o gradonačelnicima Tuzle, što bi bila i svojevrsna kronika grada; te razrađen projekt "Enciklopedija Tuzle" i "Tuzlanski ljetopisi".

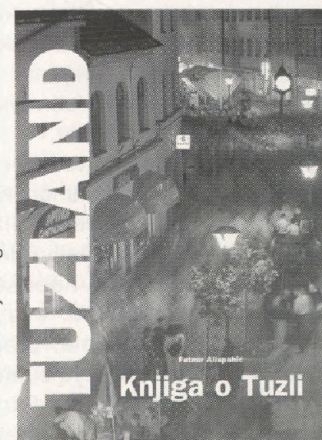
Ljiljan, 23. X. 2000.

GRADIMIR GOJER

Pisac Fatmir Alispahić je po mnogo čemu specifična kulturna, kulturolozijska, literarna, pa i politička pojavnost kod nas... Za svoje godine, a rođen je 1966. ima već uzoran broj literarnih radova za sobom. Alispahić se dokazao u različitim vidovima književnog ekspoziranja. U njegovom opusu su poetske stihobirke, monografije, publicističke knjige... Nagrađivan je prestižnom i uglednom nagradom "Mak Dizdar"...

Tuzland Fatmira Alispahića jeste knjiga o jednom gradu, ali jeste i knjiga o jednom stilu i jednom mišljenju koje je najmanje konvencionalno, kad je u pitanju slično nakladništvo kod nas.

Oslobođenje, 5. XI. 2000.

Izdavač i tisak:
Printcom d.o.o.
Graficki inženjering Tuzla

FORMA, BOJA, DŽEZ I JA ZDRAVKO NOVAK IZLOŽBA SLIKA

U subotu, 18. studenoga 2000. otvorena je retrospektivna izložba slika u Bosanskom kulturnom centru u Tuzli, kucanih pločica (pavti), crteža, tapiserija i plakata akademskog slikara ZDRAVKA NOVAKA.

ZDRAVKO NOVAK je rođen u Tuzli 01. 03. 1934. godine, gdje završava osnovnu školu, muzičku školu i gimnaziju, a maturira u Varaždinu 1956. godine.

1959. godine primljen je na Akademiju primijenjenih umjetnosti u Beogradu. Akademiju završava 1964. godine u klasi profesora: Vinka Grdana, Branka Šotre, Rajka Nikolića, Mate Zlamalika, Aleksandra Tomaševića...

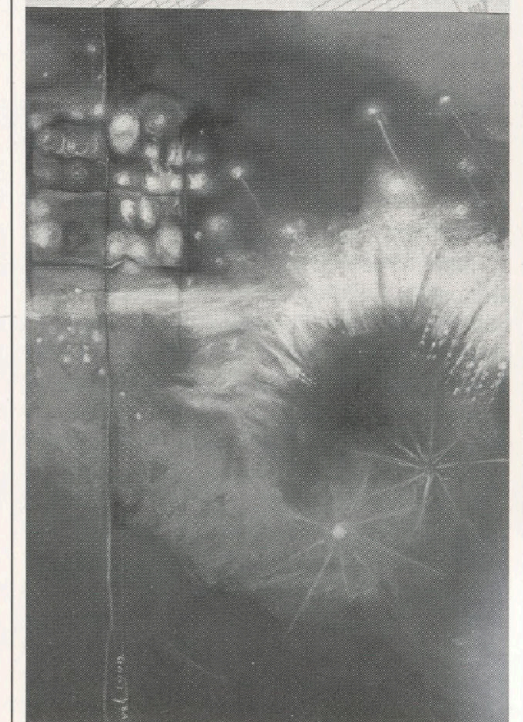
Vraća se u Tuzlu gdje radi kao likovni pedagog na srednjim i osnovnim školama, a zatim niz godina radi u Kombinat "SODA SO" na poslovima dizajna.

Umjetničko opredjeljenje g. Novaka je rad na obradi metala i drveta, pod nazivom PAVTE (kucane pločice), koje su umjetniku ujedno bile i inspiracija za tapiserije.

U crtežima je trajno zabilježio motive stare Tuzle koji nestaju, da bi crteže kasnije pretvorio u grafike. Posljednjih godina intenzivnije slika ulazeći u apstraktne forme pod nazivom "Breški ciklus", Ivarnske noći i Nebeske fenjericice.

Posebno je široka lepeza njegovih ostvarjenja iz dizajna, gdje je osvojio i nekoliko nagrada. Bavi se i umjetničkom fotografijom.

FORMA, BOJA, DŽEZ I JA
ZDRAVKO NOVAK
IZLOŽBA SLIKA

Poznavalac je Džez muzike i izvođač na saksofonu i flauti. Snimio je vlastiti CD i sudionik je Džez festivala.

U mladosti se bavio tenisom i bio nekoliko puta šampion BiH. Član je i prvi predsjednik Udruženja likovnih umjetnika Tuzlanskog kantona, Republičkog Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti BiH.

Imao je 16 samostalnih izložbi i preko stotinu kolektivnih u zemlji i inozemstvu.

KRITIKE (izvodi):

* Slike Zdravka Novaka su najljepši darovi njegove ljudske i umjetničke zrelosti i prirodan su rezultat njegovog predanog, dugog i plodotvornog rada u području primijenjene umjetnosti. One su čin za koji se Novak dugo pripremao i najljepša su nagrada čovjeku Novakovog kova.

Atif Kujundžić Tuzla 2000.

* Na ovom mjestu se začinje glavna karakteristika značenjskog sloja Novakovih radova. Oni su u cjelini metafora za Bosnu: strukturirani su tako da robuse i siromašne materijala (metalne ploče) naknadnim intervencijama (patiniranjem) pretvaraju u plemenite predmete. U surovoy zemlji Bosni leži plemenita, dobra duša.

Očuvanje te dobre, plemenite duše "bosanskog identiteta" za umjetnost je najveći izazov.

Aleksandar Adamović Tuzla, 1994.

TUZLANSKI 2000
pozorišni dani
NARODNO POZORIŠTE TUZLA 21. novembar - 9. decembar 2000. godine

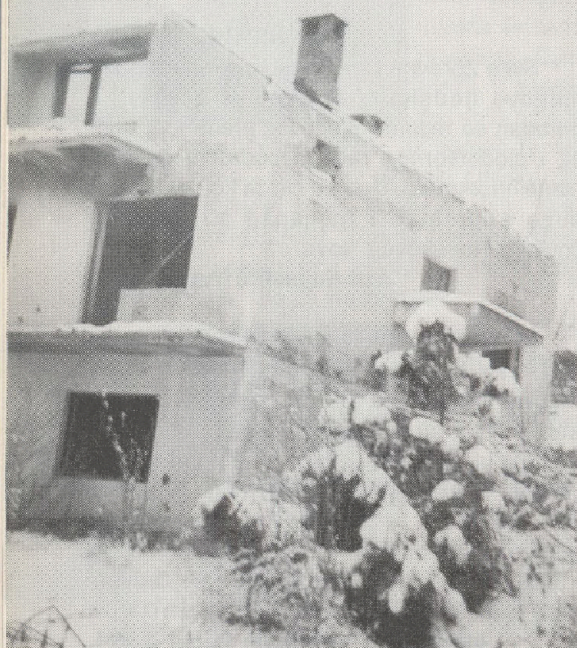
UTORAK, 21. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 22. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA ČETVRTAK, 23. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA PIRETI, 24. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA PIRETI, 25. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 26. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 27. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 28. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 29. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 30. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA	UTORAK, 21. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 22. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA ČETVRTAK, 23. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA PIRETI, 24. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA PIRETI, 25. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 26. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 27. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 28. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 29. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA SRABDA, 30. XI 2000. godine u 19,30 sati Dramo: SPALJENA (Dramo: SPALJENA) Režija: SPALJENA
---	---

SPONSORI: KUPŠTINA TUZLANSKOG KANTONA, VLADA TUZLANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO ZA OBRZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT TUZLE, KANTON TUZLA, OPĆINA TUZLA, TUZLANSKA BANKA d.d. Tuzla, PIVARA TUZLA

I OPET ĆE BITI CRKVA U DOBOJU...

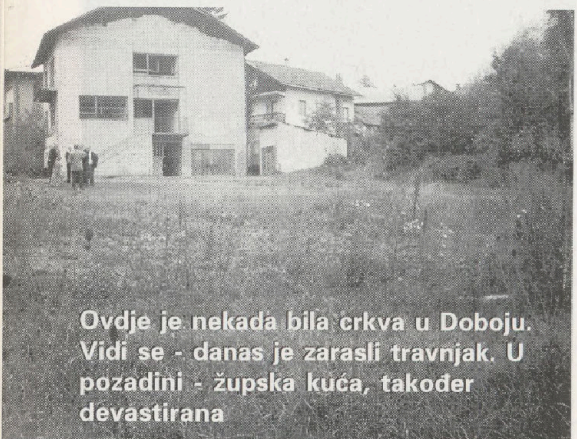
MAGDALENA MARTINović

Većina kuća u Makljenovcu ovako je ili gore stradala

Kada sam odlučila napisati reportažu o župi Doboj, župi gdje sam rođena, krštena, za koju su vezani najljepši, ali i najbolji trenuci mog života, odmah sam znala da ću prekršiti jedno od temeljnih novinarskih načela - načelo objektivnosti. Ipak, jedno je pisati o nekome ili nečemu što ne poznajete, na temelju šturih činjenica, a drugo je pisati o nečemu za što ste vezani i srcem i umom.

Župa Doboj jedna je od devet župa Usorskog dekanata. Usudila bih se reći, jedna od župa u Bosni i Hercegovini koje su najviše stradale, najviše pogođene u ovom posljednjem ratu. Moj ugodni sugovornik bio je župnik dobojski, velečasni Jozo Kudić, koji se, iako teško bolestan rado odazvao mojoj molbi za razgovor. Nažalost, dva tjedna poslije

Ovdje je nekada bila crkva u Doboju. Vidi se - danas je zarasli travnjak. U pozadini - župska kuća, također devastirana

razgovora, 22. 10. ove godine, velečasni Kudić je umro. Pisati o ovoj župi veoma je teško. Jer, ovo je vrlo stara župa, mnoštvo je podataka, za spomenuti je mnogo toga, a prostora, nažalost, vrlo je malo.

Središte župe Doboj je sam grad Doboj. Leži na tri rijeke: Usori, Bosni i Spreči. Ovičen je sa sjevera plodnim ravnicama koje se protežu k Posavini, a sa istoka i zapada šumovitim brdima i planinama kao što su Ozren i Krnjina. Doboj je poznat kao grad željezničara. Možda mnogi ne znaju, Doboj je drugi po veličini željeznički čvor na prostoru bivše Jugoslavije, odmah nakon Vinkovaca. Bio je i sjedište dobojske regije, razvijen, s mnoštvom tvornica, bolnicom, robnim kućama, osnovnim i srednjim školama, visokoškolskim ustanovama... Također je poznat i po međunarodnom rukometnom turniru, koji se u njemu svake godine održavao.

Župa je utemeljena davne 1896. godine, i to tako što se odcijepila od dotadašnje župe Sivša. Sačinjavaju je mjesta: grad Doboj, grad Gračanica, sela Makljenovac, Prisada, Miljkovac, Čaire, Krčevine i Sjenina Rijeka. Danas, nakon rata, župa doboj podijeljena je između dva entiteta, dvije županije, a mjesta su rascjepkana u četiri općine: Usori, Doboju, Doboj-Istoku i Gračanici.

U Federaciji BiH danas se nalaze samo Gračanica i Makljenovac (ne u cijelosti), a sva su ostala mjesta u Republici Srpskoj. Kako se u grad Doboj još nije mogao vratiti, velečasni Kudić je nakon rata za privremeno središte župe izabrao Makljenovac.

U Makljenovcu, na samom ušću rijeke Usore u Bosnu, na brdu zvanom Crkvina, prebivao je pračovjek još u starijem kamenom dobu. Iz tog perioda, pronađeno je mnogo alata, nakita, posuda, koje je danas pohranjeno u Zemaljskom muzeju u Sarajevu. Nalazište Kamen, Londža, Hendek i Crkvina jedna su od najranijih nalazišta postojanja čovjeka na tlu Bosne i Hercegovine.

Za vrijeme Kulina bana područje današnje župe Doboj pripadalo je oblasti Usora i Soli, odnosno Bosanskoj banovini. Zbog svoga lijepoga položaja, šumovitih proplanaka, bogatstva vode i blage klime, mnogi su nastojali osvojiti ovo područje. Oko grada Doboja vodile su se brojne bitke. Imao je svoju utvrdu, današnju Gradinu. Građena je u isto vrijeme kao i utvrda na Doboru te Vranduku kod Žepča. Jedna od čuvenih bitaka bila je kod Makljenovca (na Ušću) 1415. godine, kada je herceg Hrvoje Vukčić-Hrvatinić uz pomoć turskih saveznika do nogu potukao Sigismunda, sina njemačkog cara Karla IV. Time se osvetio Sigismundu što je ovaj 1408. godine odsjekao glave 170-orici bosanskih velikaša, a glave im bacio u rijeku Bosnu.

Krenimo malo u bližu prošlost. Od osnutka župe doboj, dakle, od 1896. godine do danas, službovalo je ukupno 13 župnika. Prvi dobojski župnik bio je velečasni Nikola Džebić. Slijede župnici: Ivan Papić, Eugen Tvrtković, Petar Ajvazović, dr. Dragutin Kamber, Zvonimir Blažun, Ambrozije Benković, Marijan Pešić, Rudolf Klamfl, Anto Lutter, Miroslav Petrović i Anto-Emil Čehulić. Trinaesti po redu bio je velečasni Jozo Kudić, moj sugovornik. Župa trenutačno nema župnika, već misu, do izbora novoga župnika, služi vlč. Anto Jelić iz Sarajeva.

Župnik naš rodio se 1936. godine u selu Gmići - općina Prozor - Rama. Osnovnu školu završio je u Prozoru, gimnaziju u Zagrebu i Đakovu, a teologiju, također, u Đakovu. Prvo mjesto službovanja velečasnog Kudića bilo je u Travniku, gdje je bio kapelan, a potom odlazi na mjesto kapelana u Vidovice. Iz Vidovica odlazi na mjesto tajnika Vrhbosanskom nadbiskupu dr. Marku Alaupoviću. Slijede službe u Travniku, Čemernom, ponovno u Travniku, a potom u Derventu na župi Cer.

U Doboj dolazi 01. ožujka 1975. godine, i do svoje smrti 22. listopada, dakle, više od četvrt stoljeća bio je dobojski župnik. Iako u posljednje vrijeme dobro narušena zdravlja, smogao je snage redovito služiti nedjeljne mise i svakodnevno biti na usluzi svojim župljanima. Posljednju misu služio je dva tjedna prije smrti, i to klečeći, jer stajati više nije mogao. Do zadnjeg dana nalazio je smisla za humor. U cijelosti je bio predan svom časnom pozivu i svojim župljanima. Nas, mlade naraštaje, pratio je od samog početka, od krštenja, krizme... Svima je pomagao da lakše odrastaju i izaberu pravi, kršćanski put. Za svakog je nalazio lijepu riječ, koristan savjet, pohvalu kad je hvala trebala, utjehu u boli, vjeru i nadanje.

Kada smo ga, prije smrti pitali, koji je svećenik ostavio najviše traga svojim službovanjem, odgovorio nam je da je svatko ostavio ponešto. Nikoga nije posebice izdvajao, ali je napomenuo da je župnik Petar Ajvazović napravio župnu kuću i crkvu u Doboju, dr. Dragutin Kamber napravio je Hrvatski dom, vlč. Emil Čehulić sagradio je novi župski stan, pošto je prethodni oduzet za vrijeme socijalizma. On sam sve je objekte obnovio prije samoga rata, a rat je uništio sve.

U Doboju je odmah pored crkve bio i samostan. U njemu su, osim velečasnog Kudića, boravile i časne sestre, iz reda Služavki Maloga Isusa, reda koji je utemeljio dr. Josip Štadler. One su se brinule o napuštenoj i zapuštenoj djeci, o bolesnicima, o starijim, bolesnim i iznemoglim osobama, predavale su vjeronauk, te vodile kućanstvo župnicima. Nadaleko je poznato da su sestre u krugu samostana skrbile o starijim i bolesnim bez

obzira kojoj naciji ili vjeri pripadali, dakle, držale su neku vrstu staračkog doma, i bile požrtvovane prema svim onima koji su ih trebali.

Koliko se velečasni Kudić sjećao, iz Doboja potječe i veći broj svećenika i časnih sestara. Spomenuo je neke: svećenike Bauera, Weisa i Hoščeka, koji je i nedavno umro, časne sestre iz obitelji Radoš, Mandir, Martinović, Grgić...

Rat zatiče župnika i časne sestre u Doboju. Tada počinju prave muke. Veliki broj Dobojljia, Hrvata i Bošnjaka-muslimana prognan je. Tko je uspio izbjeći, izbjegao je. No, mnogi su ostali u gradu. Za te ljude nastaje pakao. Najteže je bilo to što su Srbi učinili sve da unište dostojanstvo čovjeka, da ga ponize u svakom pogledu. Po riječima velečasnog Kudića, najteže je osjećaj da si zatočen, da nikuda ne možeš izaći, a da se oko tebe steže obruč. Nije bilo vode i po nju se moralo ići na obične pumpe. Pravi je problem bio u tome što je vrijeme kretanja po gradu bilo strogo ograničeno, npr. u vremenu od 8,00 do 11,00 sati. Vladao je vječiti strah od upada nepoznatih osoba - vojnika i ispitivanja do iznemoglosti.

Govorilo je velečasni, niti u jednom trenutku nisu bili sigurni od pljačke i provala u crkvu. Morali su trpjeti poniženja, da vojnici na njihove oči pljačkaju, pretresaju župsku kuću, razbacuju sve po njoj, razbijaju i uništavaju. Crkva je zapaljena, a potom i minirana. To je izazvalo neopisiv bol i župniku, i sestrama, i vjernicima katolicima. Nikada svećenik naš nije mogao shvatiti ovaj rat. Nije mogao shvatiti ljude koji su u stanju ubijati i mučiti, mrziti bližnjega svoga. Do zadnjeg momenta njegovoga života pratilo ga je pitanje: "Zašto?"

Teško je našim pačenicima bilo i onda kada su ih vodili u "križni štab", a govorili im da ih vode da odluče hoće li ih ubiti ili ostaviti na životu. Nije nimalo prijatan osjećaj znati da si blizu smrti, a nemaš izbora.

Ipak se, uz Božju pomoć, preživjelo. Župnik iz Dragalovaca, velečasni Marko Šalić bio je u Doboju u zatvoru. Nakon što je izašao, na ugriranje vlč. Kudića, boravio je kod njih, sve dok nisu svi zajedno otišli u Zagreb. U prinudnom zatočeništvu, bolje rečeno, u strogoj kućnom pritvoru, župnici i sestre su ostali tri i pol mjeseca. Obilazio ih je i koliko-toliko pomagao biskup Franjo Komarica, koji je čitavo vrijeme rata ostao u Banji Luci. Kad su prognani iz Doboja župnici i sestre su preko Banje Luke i Gradiške stigli u Novsku, a potom krenuli za Zagreb. Župnik Šalić odlazi prvo u Opatiju, a potom i u Njemačku na liječenje. U Njemačku uskoro i umire. Velečasni Kudić i časne sestre neko vrijeme ostaju u Zagrebu, a onda im se putovi razilaze. Neke od sestara ostaju u Zagrebu, neke odlaze za Italiju, dok su naš župnik i časna sestra Melanija do kraja rata boravili u Baškom Polju.

Župnik Kudić je prije rata imao širok krug prijatelja i poznanika u Doboju, kako intelektualaca, tako i radnih ljudi svih vjera i nacija. Početkom rata rijetko je tko mogao ili smio pomoći. I dan danas, naš se župnik pita tko im je pomogao da izađu iz Doboja, ali zna da ih je netko štito. Volio bi se sveg srca iskreno zahvaliti toj bezimenoj osobi ili

tim bezimenim ljudima, koji su im pomogli i spasili od sigurne smrti. Tek nakon svećenikove smrti, poslije mise, oproštajnim govorom od njega se oprostio i rabin Atijas iz Doboja, i u svome govoru rekao i to da je ponudio vlastima svoju glavu za njegovu i time ga spasio. Župljani Doboja srećom su spasili i župske knjige, jer, Matice datiraju od početka djelovanja župe do danas. Nažalost, ipak je zaguljeno pet svezaka pojedinih Matica koje se sada uglavnom slabo upotrebljavaju.

U župi Doboj prije rata živjelo je oko tri i pol tisuće vjernika. Svi Hrvati su prognani. Nalaze se na gotovo svim kontinentima. Mnogi stariji Dobojljia od tuge su umrli i počinjavu diljem svijeta. Sada, četiri godine po završetku rata, u samom gradu živi oko 200 vjernika, u Makljenovcu 186. U Prisadama koje su sravnjene s zemljom ne živi nitko, na Čairama je tek nekolicina, dok se u gradu Gračanici gdje je većinsko muslimansko stanovništvo, na evidenciji nalazi 120 vjernika. Napomenuli bismo, u Doboju ima i dosta mješovitih brakova, koji više ili manje prakticiraju svoju vjeru. Mnogo ljudi je poginulo i nestalo za vrijeme rata. Mnogi su završili u zatvorima, odakle im se gubi svaki trag. Iz svega predočenog, vidljivo je da je ostao minimum od župe.

Po završetku rata i župnik Kudić se vratio u Bosnu. U Doboj se nije mogao vratiti, a jedino mjesto župe Doboj u Federaciji BiH - Makljenovac, u potpunosti je porušeno i bez stanovnika. Svoj privremeni stan, dok nije mogao preseliti u novosagrađeni župski stan u Makljenovcu našao je u usorskom selu Žabljak.

Spomenimo i vjerske objekte ove župe. Najstarija katolička crkva na prostoru današnje župe Doboj datira još iz rimskog doba. Sagradili su je Rimljani u blizini Kastruma (utvrde). Potom je sagrađena drvena crkva na Crkvini, na Vili, a konačno premještena na Grič, brdo povrh Makljenovca. U župi Doboj bile su crkve u Doboju i Gračanici, te kapelice na Čairama, Makljenovcu i Prisadama. Groblja se nalaze u Doboju - dva, u Prisadama, na Čairama, te groblje u Gračanici. Sva su groblja u relativno dobrom stanju, ali, osim groblja na Čairama, nemaju kapelice.

Što se tiče crkvi i župskih kuća, stanje je mnogo, mnogo gore. Crkva u Doboju sagrađena je 1910. godine. Njena gradnja otpočela je još u prošlom stoljeću, a završena je za službovanja vlč. Petra Ajvazovića. Veoma prostrana i s pažnjom građena, ova crkva bila je jedan od simbola vjerskog života katolika Doboja, središte njihovog okupljanja, ali i jedna od vodećih znamenki kulturnog naslijeđa. Nažalost, odmah nakon početka rata crkva koja je isprva bila posvećena svetoj Kristini, a kasnije Presvetom Srcu Isusovom, od strane srpskog agresora, "Oslobodilaca Doboja" - kako oni sebe nazivaju, zapaljena je, a potom i minirana. Uništena je u cijelosti, sravnjena sa zemljom. Župska kuća je, također, potpuno opljačkana i devastirana. Na mjestu gdje je bila crkva danas je travnjak.

Dugo vremena u Doboju je na ovom mjestu bilo zabranjeno zaustavljanje, a kamoli fotografiranje. Tek poneki usamljeni vjernik, prolazeći tuda, oprezno se obazre i krišom

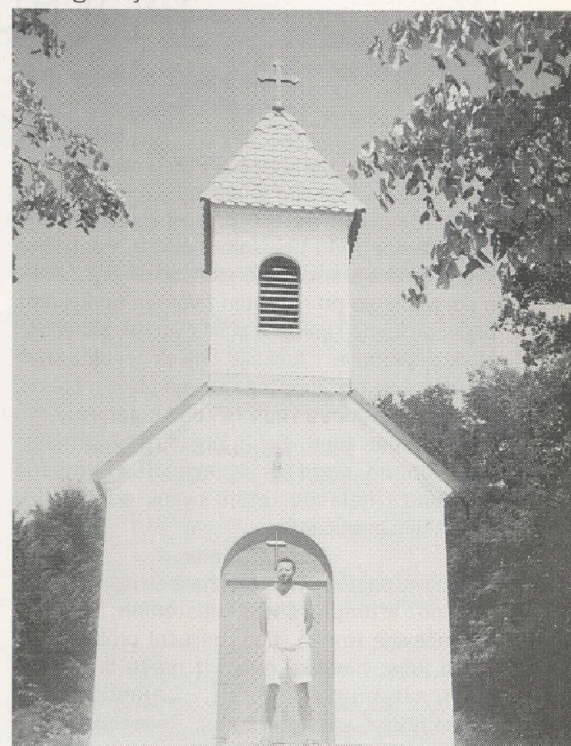
Vlč. Kudić (u sredini), do posljednjeg dana života bio je na usluzi svojim župljanima

prekriži. U narodu je već odavna krenula priča da je prije miniranja crkve jedan od srpskih vojnika pucao u kip Isusa Krista, da se metak odbio i usmrtio onoga koji je pucao.

Današnja crkva u Gračanici sagrađena je 1926. godine i otada je nekoliko puta obnovljena. Posljednja obnova bila je neposredno poslije ovoga posljednjeg rata, a obnovili su je župljani i mještani Gračanice, te talijanski donator. Crkva se nalazi u samom središtu grada, u neposrednoj blizini zgrade općine. Posvećena je Uznesenju BDM na Nebo - Velikoj Gospi.

I na blagdan Velike Gospe 15. kolovoza, kada mnoštvo vjernika hita ka nadaleko poznatom svetištu Kondžilo povrh Teslića, malobrojni dobojski župljani okupe se u Gračanici. Široj javnosti, vjerojatno, nije poznato, Gračanica je, zajedno s Modričom, jedna od najstarijih župa na području Bosne i Hercegovine, od pamtivijeka. Vremenom se ugasila i jedno vrijeme pripadala je Lukavcu, a potom Doboju. U sklopu župe Doboj je od 1935. godine. Katolici Gračanice svake godine u prostranom crkvenom dvorištu pripreme mali domjenak, okrepu za hodočasnike iz drugih mjesta.

Kapelica na Griču, kao nijemi stražar vremena i prostora. Obnovljena poslije rata, ponajviše zahvaljujući g. Krešimiru Zubku i MZ Makljenovac

Nastavit će se...

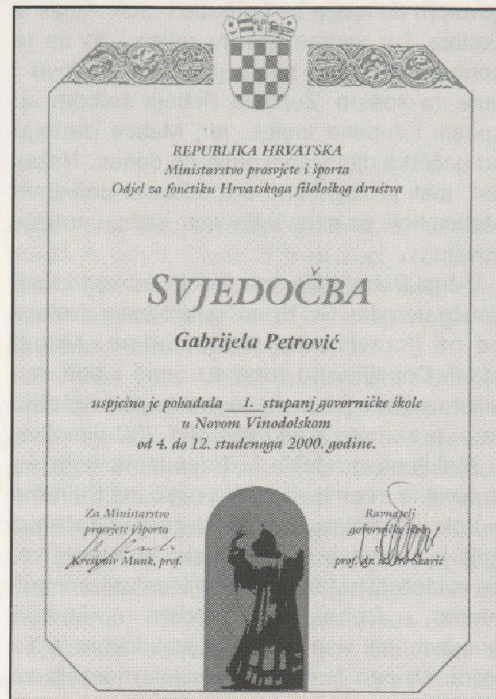
GOVORNIČKA ŠKOLA U NOVOM VINODOLSKOM

Govornička škola održana je od 4. do 12. studenoga u Novom Vinodolskom. Treba reći, da su i pored mnogih poteškoća u kojima radi KŠC "Sveti Franjo" iz Tuzle, poslali su svoja četiri učenika da im se dade početna govornička vještina. Ana Stahov, Gabriela Petrović, Danijel Barišić i Vedran Bakić bili su odabrani.

Prije svega, treba reći gdje su to oni nastupili sa svojim talentom. Što je, ustvari, govornička škola?

Govornička škola radi intenzivno, cjelodnevno tijekom osam dana. Učenje je radioničkog tipa (Workshop). Radi se u skupinama od desetak učenika s jednim mentorom. Kao što se stječe znanje iz obvezatnih predmeta (vježbe za glas i izgovor, profiliranje publike, vještina slušanja govora, retoričke figure, modalni izrazi, govorni bonton, govor, debata, improvizacija, strah i trema te mnoge dr.) tako i iz izbornih sadržaja odnosno iz predmeta, iz kojeg smatramo da će nam moći biti dodatna ambicija tijekom zadanih osam dana zanimljivog rada (RTV - novinarstvo, voditeljstvo, promidžbene poruke, recitacije, scenski govor, natjecateljska debata, ortoepske i ortofonske vježbe, sportske aktivnosti po izboru, itd.).

Ne treba mnogo ni spominjati kolika je bila zbunjenost i blokiranost naših glava, kada smo vidjeli veliki broj mladeži ispred hotela "Lišanj". Svi smo bili spremni na nešto novo, iako nismo bili svi svjesni, koliko će nas ta retorika, za samo osam dana, izmijeniti. Naravno, prvo što smo se mogli upitati, na samom početku bilo je, ŠTO JE

RETORIKA? Ironično, zar ne? Radi nje su te poslali, a ne znaš ni što je, niti kako je primijeniti. Eh, onda nam je pojašnjeno: Retorika je znanost o umijeću govorenja. Tako znači! Došli smo u "Lijepu našu" da nas uče govoriti. Vidjet ćemo... Međutim, umjesto što smo mislili gledati, itekako smo morali više slušati. I tako učiti. Govoriti. I tako naučiti.

- Govoriti jasno, znači misliti jasno, govoriti novo znači misliti novo.

- Čak i nesvjesno izgrađujete i usavršavati image o sebi.

- Treba znati i slušati, da bi znao govoriti. Slušanje je, također, dio retorike, ali onaj pasivni dio.

- Govoriti se može zanimljivo samo ako se govori o nečemu što drugi ne zna, a dokazati možemo istinito samo ako raspolažemo podacima.

Pa, pokušajte!

Osim rada bilo je i zabave, naravno. Pa mi smo poslije svega, samo obični kinci iz provincije!!! Bilo je tu smijeha, suza, svađa, skakanja, vike, cike i svega onoga što još ide na gimnazijalce, ljude od 15 do 18 godina.

Ovom prigodom, Ana, Gaby, Danijel i Vedran, žele se zahvaliti, na prvom mjestu Napretku i Hrvatskom domu iz Tuzle, te drugim važnim ljudima (a takvih možda ima i previše) na finansijskoj pomoći i potpori za naš odlazak u Hrvatsku, na stjecanju novih poznanstva i komunikacije, te na upoznavanju sa, danas tako operativnim aparatom komunikacije - GOVOROM. Zahvaljujemo se našem profesoru latinskog jezika, fra Petru, za ustupljeni kombi, kao i profesoru Stahovu koji nas je vozio.

Znajte, ako bude trebalo, završeni prvonastupajući XVI. govorničke škole će komunicirati za vas. HVALA.

Za nas napisala
Gabriela Petrović

U mladih osoba može doći do smanjenog unosa vitamina jednoličnom prehranom i to jednostavnom hranom (pommes frites, raznim pečenjima i sl.). Manjak skupine B vitamina utvrđen je u mladih ljudi zaposlenih u industriji, a također, i u školske djece. Manjak vitamina B1 otkriven je u 30% pregledane djece.

U posljednjih 100 godina prehrana ljudi se njenom industrijalizacijom promijenila više nego u posljednjih tisuću godina. Industrijska priprema hrane kroz izbjeljivanje, poliranje, ljuštenje, rafiniranje i odklancanje uklanja mnoge, biološke važne, prehrambene tvari poput vitamina, enzima, elemenata u trgovima i balastnih tvari.

Posljedica je nedostatak u određenim hranjivim tvarima, iako danas u velikoj mjeri koristimo energetske vrlo bogate namirnice poput ugljikohidrata, bjelanjčevina i masti. Nedostaju nam prije svega vitamini, određene bjelanjčevine i masnoće (amino kiseline, višestruko nezasićene važne masne kiseline i lecitini) i mineralne i balastne tvari. Takvo štetno stanje po naš organizam mora se pravodobno i uporno izbjegavati.

GINEKOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE "MEDIC"

Prof. dr. Nisveta Alispahić
specijalista za ginekologiju i akušerstvo

U Ginekološkom savjetovalištu "Medic" prof. dr. Nisveta Alispahić možete obaviti: ginekološki pregled, kontrolu trudnoće, ispitivanje i liječenje neplodnosti, dijagnostika (ultrazvuk, PAPA, kolposkopija, spermogram, test na trudnoću, pregled vaginalnog sekreta).

Ginekološko savjetovalište radi ponedjeljkom srijedom i petkom, od 9 do 12 i 17 do 19 sati, a subotom od 9 do 13 sati.

Na telefone
066 - 149 - 514 i 217-927
možete zakazati posebno vrijeme samo za vas.
Tuzla, Batva, Ive Andrića br. 11.

Nedostatak vitamina u prehrani

Pored već opisanih razloga za manjkav unos vitamina dnevnom prehranom, postoji i čitav niz različitih činilaca ometanja optimalnog unosa vitamina. To je povećana potreba za vitaminima npr. kod žena, koje redovito koriste kontracepcijske pilule, jer žene tada trebaju povećane količine vitamina B6. Također, pri prekomjernom uživanju alkohola potrebne su povećane količine i vitamina B1 i B6. Za vrijeme trudnoće i dojenja, također, su potrebne povećane količine raznih vitamina.

Pušači trebaju više C vitamina, a pri uporabi različitih lijekova potrebno je, također, više različitih vitamina. Poslije infekcije ili drugih bolesti, kod stresnih stanja i većih tjelesnih naprezanja kao i pri sportu, potrebne su povećane količine vitamina dodatnim uzimanjem tih tvari pored redovne prehrane.

U starijih osoba može doći do avitaminoza općenito uzrokovanih manjom količinom primljene ili resorbirane hrane, a što se, naravno, mora uravnotežiti dodatnim uzimanjem vitamina. Kod nekih dijetnih kura, pogotovo dijeta za mršavljenje, pojavljuje se manjak potrebnih vitamina.

Mezotrofija

Pod ovim pojmom prehrambeni stručnjaci podrazumijevaju stanje ljudskog organizma u kojem se, zbog nedovoljne i neuravnotežene prehrane, životni procesi odvijaju na najnižoj granici normale. Proces metabolizma ne odvijaju se optimalno već su zakočeni i ograničeni. **Ovom stanju možemo se suprotstaviti ciljano i kontrolirano dopunjujući našu svakodnevnu prehranu vitaminima, mineralnim tvarima, višestruko nezasićenim važnim masnim kiselinama, visokovrijednim bjelanjčevinama i balastnim tvarima.**

Tako se može spriječiti nedovoljno snabdijevanje organizma i otkloniti pojave nastale manjkom hranjivih tvari.

Kako se možemo zdravije i vrednije hraniti?
Često je vrlo teško promijeniti naše prehrambene navike jer su nastale kroz čitav niz različitih stanja poput načina života, porodičnih tradicija, objektivnog stanja vezanog uz godišnja doba ili zemljopisne osobine, navika, ukusa itd. No, uz to možemo svoju dnevnu prehranu učiniti kvalitetnijom tako, da sve potrebne tvari još uzmemo u kontroliranim količinama. Tada možemo biti sigurni da uzimamo

sve važne i potrebne elemente hrane i hranjive sastojke u dovoljnoj količini.

Za razumnu prehranu vrijede općenito sljedeća osnovna pravila:

* Jesti ni previše ni premalo. Tko radi lakše poslove rabi manje ugljikohidrata, masti i bjelanjčevina, od onoga tko radi teže poslove. Posljedica viška hrane je povećanje težine i pojava masnih jastučića, koji nisu ni ugodni ni lijepi.

* Bolje je češće jesti više malih obroka, nego li jedan ili dva obila.

* Jesti dovoljno bjelanjčevina npr. mlijeka, riba i mesa.

* Pri pripremi hrane umjereno koristiti masti i ulja. Rabi takve masti i ulja, koji sadrže mnogo višestruko nezasićenih važnih masnih kiselina.

* Šećer i slatkiše jesti umjereno.

* Uvijek po mogućnosti jesti sirovu hranu i pripravke od punog zrna, tzv. integralne žitarice.

* Obroke treba pripremiti pažljivo i sa što manje vode i masti uz kratko kuhanje.

* Štedljivo rabiti sol.

Većinu fotografija u ovom broju
snimio je fra Martin Antunović

ZDRAVLJE

ŽIVJETI ZDRAVIJE & ISPRAVNOM PREHRANOM

**Vaša hrana neka bude lijek,
a vaš lijek neka bude hrana.
HIPOKRAT**

Prehrana je tijekom cijelog života osnova održavanja i funkcioniranja našeg organizma. Dostatna i uravnotežena prehrana uvjet je nesmetanog rada tjelesnih funkcija. Posljedica loše prehrane je smanjenje sposobnosti organizma, a pojavljuje se pri različitim životnim funkcijama poput duševne i tjelesne učinkovitosti, aktivnosti mišića, probave i funkcije crijeva te aktivnosti nervnog sustava. Zbog toga svakodnevno moramo, u pravo vrijeme i količini, dati organizmu sve prehrambene tvari. Da bi organizam normalno funkcionirao mora se izbjegavati siromašna prehrana i tjelesnu težinu uvijek održavati u normalnim granicama.

Naša prehrana

Osnovni sastojci naše prehrane su ugljikohidrati (brašno, krumpir, šećer, tjestenina, kruh...), bjelanjčevine (meso, riba, mliječni proizvodi...), masti (ulje, maslac, masti iz mesa ili riba...), voda, vitamini, minerali i balastne tvari (neprobavljivi sastojci hrane). Posebno mjesto među mastima zauzimaju višestruko nezasićene važne masne kiseline i fosfatidi (lecitin).

Moderan način života, a tako i određene poteškoće u poslu, u školovanju i kod kuće, uz ostala dnevna napeta stanja vode do toga da našu prehranu ne možemo organizirati kako želimo i kako je potrebno. Svakodnevno napeta stanja ne

IN MEMORIAM

TUŽNO SJEĆANJE

ANTONIJA BATTICELLI MIČIĆ
14. XII. 1999. - 14. XII. 2000.

S ljubavlju i tugom čuvamo uspomenu na tvoj dragi i plemeniti lik pun dobrote. Jer voljeni ne umiru dok postoje oni koji ih vole.
TVOJI NAJMILIJ

TUŽNO SJEĆANJE

na voljenu suprugu, majku, punicu i baku
ELIZABETU - LIZIKU ŠIMIĆ
10. 12. 1999. - 10. 12. 2000.

Od smrti te nismo mogli otići, ali od zaborava ćemo te sačuvati. Hvala svima koji čuvaju uspomenu na tebe.
S ljubavlju i tugom, zauvijek tvoji: suprug Franjo, kćerke Vesna i Gabrijele, zet Mato i unuk Karlo.

TUŽNO SJEĆANJE

na našu voljenu suprugu, majku, kćerku i baku

JANJU (rod. BRADVIĆ) PERANOVIĆ
02. 09. 1937. - 26. 09. 2000.

S ljubavlju i poštovanjem
TVOJI NAJMILIJ

TUŽNO SJEĆANJE

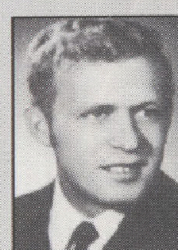
Dana, 09. prosinca 2000. godine navršava se četrdeset tužnih dana od smrti naše drage
LJUBE MRKIĆ - RUŽIČKE
Najdraža naša, svu svoju ljubavi i dobrotu za život dala si nama, a sada kad si u vječnom miru, uvijek će te pratiti naše misli i ljubav.
Hvala ti za sve. Počivala u miru Božjem.
TVOJI NAJMILIJ: suprug Tomo, kćerke Jadranka i Novinka, zetovi Zdeno i Anto, unučad Igor, Dragana, Dragan i Jelena.

TUŽNO SJEĆANJE

TOMISLAV - MIKI ILIĆ
06. 12. 1989. - 06. 12. 2000.

Vrijeme prolazi, sjećanje ostaje,
sve dok žive oni koji Te vole.
TVOJI ILIĆI I VIKIĆI

TUŽNO SJEĆANJE

na našu dragu i nikad prežaljenu

DARKU (rod. Koruga) BAN
10. 12. 1999. - 10. 12. 2000.

Sjećamo Te s ljubavlju i poštovanjem.
Tvoji najmiliji.

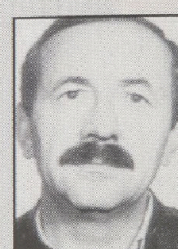

TUŽNO SJEĆANJE

Dana, 14. prosinca 2000. godine navršila se godina i po od smrti našeg dragog

JURE BANOVIĆA

Tvoj plemeniti i dragi lik ostat će zauvijek u nama.
TVOJI NAJDRAŽI

TUŽNO SJEĆANJE

S tugom i bolom u duši sjećanje na dan 13. listopada 2000. godine kada je prestalo kucati srce moje drage kćerke
ANGELE MRKONJIĆ

Tvoj plemeniti lik i neizmjerljiva dobrotu ostat će nam u trajnom sjećanju. Hvala onima koji te ispratiše na vječni počinak i neka te anđeli čuvaju.

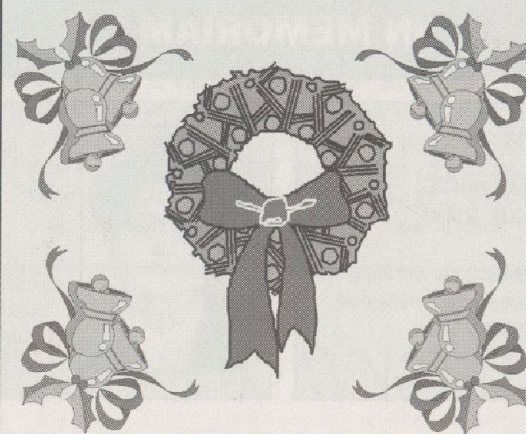
Počivala u miru Božjem!

S ljubavlju i tugom tvoji najmiliji: uplakani otac Anto, sestra Ružica, zet Franjo i sestrice Robert.

GLASNIKOVA SKANDINAVKA

AUTOR: ROBERT STRAUS	TVRDO TROPŠKO DRVO	OKRUG POD UPRAVOM EPISKOPA	VELIKA PTICA SELICA	JEDAN MINERAL	ELEMENT TELUR	NAISKAP	ORAČ AGRIKOLA	ARIJANIN IMENJAK	SJEVERO- AMERIČKO INDIJAN. PLEME	TREĆI VOKAL	MJESEC SRPANJ	RIJEKA NA CIPRU	ZEJUSOV GAJ U OLIMPIJI	JEDNA KRŠĆANSKA MOLITVA	KRAT. ZA AUTO ŠKOLU	MJESTO U HRVATSKOJ KOD SINJA	JEDAN JUPITEROV SATELIT	KUKAC DUGH NOGU
LIJEČENJE SERUMIMA													TRAG					
FARMA- CEUTI										POGREB					TERMIN			
UFANJE UZDANJE					POTICAJNI UZROCI					OBLAST U TANZANJI					MISTIČNA SVENAJKA (GRC. MIT)		AMPER	
RIJEKA U HRVATSKOJ					OZDRA- VLJENJE							MJESTO KOD TUZLE					MJERA ZA PAPIR	
DUŠEVNI USKLIK			HRVATSKI POLUDOTOK						DOISTA, ZBIJLA							EGIPATSKI BOG SUNCA		
NAZIV ZA LISTOPADNO DRVO			GORUŠICA						ALBERTO TOMBA							KOPČA		
RUDA OD VOLOVSKIH KOLA				ALKALOID U DUVANU				ROMAN EMILA ZOLE				BOLNI USKLIK			POTPUN			
				OLOVNA RUDA				KARAT				STUPICA, ZAMKA			OTERLINA NA TUFLU			
OTOK NA BRIJUNIMA																	UGLJIK	
NAJTAJE SLOVO		"FAST AS CAN"															VJEŠTA OBMANA	
NOGOMETNI KLUB		KORMILARI															GORKA MATERIJA	
IME NEKO- LIKO MAK. KRALJEVA			UPITNA RJEČICA															
			VUNENA TKANINA															
GREŠKA, POROK																		
GLAVAR FRAKJEVAČKOG SAMOSTANA																		
GABRIJELA OD MILJA																		
OTVOR ZA ULAZ I IZLAZ																		
ZRAK, UZDAH																		
KRAT. ZA TV REPE- TICIJU		MINSKI, UPALJAK																
		RUSKA RAKLJA																
PUČKA RIJEČ ZA VRATA																		
ELEKTRIČ. NABIJENI ATOMI																		
"JUTARNJI LIST"																		
MALA BUBULJICA																		
NAUKA O POMORSTVU																		

štampa speedmaster
repro **PrintCom**
SCREEN scanner i osvjetljivač
NOVO
osvjetljavanje
do B2 formata
mogućnošću max.
ormata 50x100cm

Gospodarska BANKA **Sarajevo**
Direkcija:
71000 SARAJEVO, Ferhadija 11
Tel.: 387 33 207-023, 207-022
Fax: 387 33 444-605
Poslovnica:
71000 SARAJEVO, M. Tita 56
Tel.: 387 33 203-910
Fax.: 387 33 442-959

Pivara Tuzla

Nek Vam je u kući
sve zdravo i živo
nazdravije i s čećiom pijte
Tuzlansko pivo

Sa jednog izvora
za cijelu porodicu

Kodak EXPRESS FOTO COLOR ŽUNIC

EXPRESS color laboratorij

Laboratorij 1, Tuzla, Džafer Mahala br. 46, Tel. 34-364

Laboratorij 2, Tuzla, Korzo, Tel. 035/235-899

Laboratorij 3, Tešanj

Laboratorij 4, Gračanica

*S nama Vaše uspomene
nikad ne blijede!*

NAPREDAK OSIGURANJE d.d. SARAJEVO

POSLOVNA JEDINICA TUZLA

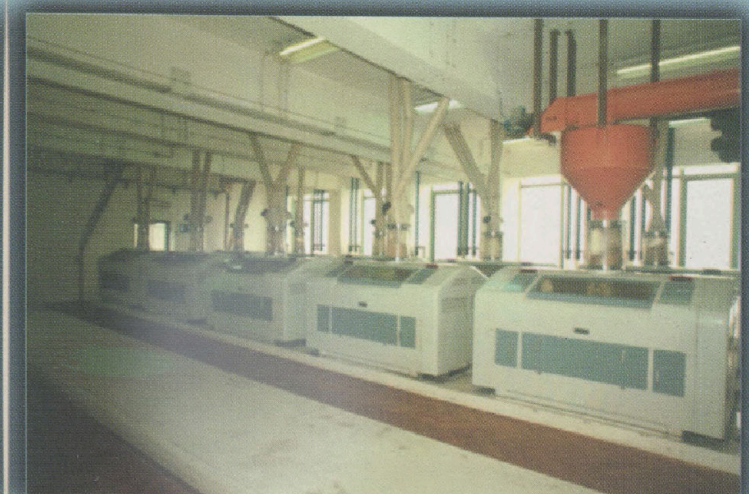
SVE VAŠE BRIGE PODIJELITE S POLICOM
NAPREDAK OSIGURANJA

Tuzla, Bulevar 15. maja b.b.
Tel./fax: ++387 35 282 227

mlin ljubače d.d.

"Husinski rudar"

Hrvatski Glasnik
GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Glasilo
Hrvatskog kulturnog društva
"Napredak" Župe Soli
List za kulturu i društvena
pitanja

Osnivač i izdavač: HKD Napredak • Ravnatelj: Petar Matanović • Glavni i odgovorni urednik: Juraj Novosel
• Lektor: Marica Petrović • Uredništvo: Petar Matanović, Juraj Novosel, Marica Petrović, Romeo Knežević,
Martin Antunović, dr. Miroslav Petrović, Zvonko Bosankić • Adresa: Tuzla, Kazan mahala 2 Tel/fax: 035-237-171 •
Kompjutorska priprema i tisak: "PrintCom" D.O.O. Grafički inženjering Tuzla • Račun: ZZPP Tuzla: 12200-
678-34618 - HKD Napredak - za Glasnik • List je upisan u evidenciju javnih glasila u Republičkom komitetu za
informacije pod rednim brojem 05/93 - 15. 03. 1993. • Na temelju Mišljenja Ministarstva obrazovanja, nauke,
kulture i sporta TPŽ broj 10/1-483-9/98., list Hrvatski glasnik je javno glasilo, te prema članu 19. točka 13. Zakona o
porezu na promet proizvoda i usluga - ne plaća porez. • Cijena za inozemstvo 3 DEM • List izlazi mjesečno • Tekstovi
i fotografije se ne vraćaju

*ključ
uspjeha
tuzlanska banka d.d.*

Javno komunalno preduzeće
CENTRALNO GRIJANJE

TUZLA

Ul. Krečanska broj 1
75000 Tuzla Tel: ++387 35 283 443
Bosna i Hercegovina Fax: ++387 35 281 391
E-mail: cen.gri@bih.net.ba

PLIVA

PREDSTAVNIŠTVO SARAJEVO

Trg heroja 10, 71000 Sarajevo

Tel. ++ 387 33 65 11 33, 65 39 29

Fax. ++ 387 33 65 39 86

T U Z L A
Salineatrans

Vrši usluge prijevoza putnika
Telefoni: Tuzla 239-438; 239-350
Zagreb 01-615-6911;
615-6906.

§ FIDUCIA

DRUŠTVO JEDNOG LICA ZA PRUŽANJE POSLOVNIH USLUGA
STRUČNI I KONSULTATIVNI POSLOVI
VEZANI ZA OSNIVANJE I RAD PODUZEĆA

RUDARSKA 72 • TEL.: 282 - 549

**Tuzla
PEPEX**
Tel./fax: 035/252 - 435

**CROATIA
OSIGURANJE D.D.
MOSTAR
Poslovnica Tuzla**

POSJETITE NAS U TUZLI:

Naselje Sjenjak - blok D-2

I. Mujezinovića bb

Tel. 035 230-991, 230-992

OBITELJSKI RADIO

VALENTINO

STUDIO TEL: ++387 86 (76) 750 500
MARKETING TEL/FAX: ++387 86 (76) 750 447

Osnovan 1992.godine

INDEPENDENT
INDEPENDENT
INDEPENDENT
INDEPENDENT

**I ♥ FM RADIO
Kameleon**

(++387-35) BOSNIA & HERZEGOVINA, TUZLA

Marketing: 250-261, 250-262, 250263 <http://www.kameleon.delta.com.ba>
Centrala: 250-055 (tel/fax) radio_kameleon@delta.com.ba